

Opinion 2008

Sedan 1952 har Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) årligen genomfört opinionsundersökningar för att redovisa en aktuell bild av allmänhetens syn på samhället, säkerhetspolitiken och försvaret. Opinion 2008 är sammanställd av Göran Stütz, tidigare laborator och forskningschef vid SPF.

Göran Stütz

Opinion 2008

Om den svenska allmänhetens syn på
samhället, säkerhetspolitiken och försvaret

Opinion 2008

Om den svenska allmänhetens syn på
samhället, säkerhetspolitiken och försvaret

With an English Summary

Sammanställt av

Göran Stütz

SPFs skriftserie

- 2008:3** Opinion 2008
- 2008:2** Digitaliseringen av tv-mediet – utifrån ett medieberedskapsperspektiv
- 2008:1** Medieföretagens erfarenheter av stormarna Gudrun och Per
- 2007:2** Opinion 2007
- 2007:1** Mediernas beredskapsråd. Årsbok 2007
- 2006:4** Opinion 2006
- 2006:3** Detta är medieberedskap – ett porträtt av Mediernas beredskapsråd. Årsbok 2006
- 2006:2** Flodvågen – det andra halvåret (med bilaga)
- 2006:1** Digitaliseringen av tv-mediet – utifrån ett medieberedskapsperspektiv (Nätpublikation, PDF-fil)
- 2005:4** Opinion 2005 (Nätpublikation, PDF-fil)
- 2005:3** Mediers beredskap. Informationsoperationer och mediers sårbarhet
- 2005:2** Medieföretagens syn på hot, risker och sårbarheter – en kartläggning
- 2005:1** Minoritetsmedier och minoritetsmediepolitik i Sverige – en kartläggning
- 2005:1** Minoritetsmedier i Sverige – katalog
- 2004:1** Massmediernas elberende. Elavbrottet den 23 september 2003

För tidigare publikationer från Styrelsen för psykologiskt försvar hänvisas fr o m 2009-01-01 till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Utgiven av Styrelsen för psykologiskt försvar

SPFs skriftserie 2008:3

ISSN 1401-2357

ISBN 978-91-633-3892-2

Layout: Mattias Svenlin

Tryckt av Edita Västra Aros

Stockholm, december 2008

Omslagsbild

Konflikten i Georgien som påverkade svensk försvarstänkande – och kanske även opinion?

Foto: Linda Forsell / SvD / SCANPIX

Innehållsförteckning

Förord.	5
Opinion 2008	7
Tillbakablick	9
Skeenden som kan tänkas ha påverkat opinionen i vissa frågor .	13
Kort om undersökningen 2008.	16
Figurförteckning	19
Opinionslägen	23
Inställning till skilda internationella förhållanden	23
Inställning i skilda säkerhetspolitiska frågor	26
Inställning i andra frågor kring försvar och beredskap.	32
Inställning till väpnat motstånd vid angrepp	38
Inställning till det svenska samhället	39
Avslutande kommentar	43
Figurer	47
Frågeskillnader.	105
Bakgrundsvariabler	115
English summary	117

Förord

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) har bland sina många uppgifter också uppdraget att årligen genomföra en opinionsstudie avseende medborgarnas inställning till svensk säkerhetspolitik och totalförsvar samt till samhället och dess institutioner. Den studie som nu publiceras utgör den sista i den serie opinionsstudier som det psykologiska försvaret i SPF:s och dess föregångares regi publicerat sedan den första mätningen 1952. Den långa seriens mätresultat är utan motstycke och gör det möjligt att studera befolkningens hållning inom de nämnda områdena genom åren. Det kan i det sammanhanget vara värt att erinra om det givande kunskapsutbyte som SPF sedan många år haft med sin motsvarande organisation i Finland, Planeringskommissionen för försvarsinformation (PFI) när det gäller opinionsstudierna.

Undersökningsresultaten presenteras i denna publikation tillsammans med en kortare exposé över hur opinionsstudierna utvecklats under åren. Flera av de traditionella, militärt och försvarsviljeorienterade frågorna som ingått i många tidigare studier har allteftersom ersatts av andra aktuella och mer säkerhetspolitiskt fokuserade frågeställningar. Centrala frågor i dag är i vidare bemärkelse områden som civil krishantering, samhällets säkerhet och olika former av internationellt samarbete.

Opinion 2008 har sammanställts av Göran Stütz, tidigare chefschef och laborator vid SPF. Detta är den sista opinionsstudien som han ansvarar för i SPF:s regi. Jag vill därför framföra ett varmt tack till Göran för det stora engagemang han sedan mer än två decennier lagt ned på detta viktiga uppdrag. I förarbetet till undersökningen har flera personer bidragit med värdefulla insatser och synpunkter, bl a Charlotta Herrström, politiskt sakkunnig vid Försvarsdepartementet, Krister Andrén, ÖBs försvarspolitiska rådgivare, Jan Hyllander, huvudsekreterare i Försvarsberedningen, Bo Richard Lundgren, chef IHT vid Försvarshögskolan, Stefan Rubenson, ordförande vid Statens va-nämnd, verkställande direktör Peter Lundberg och informationsdirektör Lars Olsson vid Säkerhets- och försvarsföretagen. För teknisk produktion, layout och grafik svarar informatören Marcus Årskog och formgivaren Mattias Svenlin. Översättningen i den engelska sammanfattningen är som i många andra SPF-studier gjord av Karen Williams, Pronuncia Konsult HB. Jag vill rikta ett stort tack till samtliga.

Under många år var opinionsundersökningarna, parallellt med en mängd forskningsrapporter och utbildningsinsatser på kriskommunikationens/-informationens och informationsberedskapens områden det psykologiska försvarets ansikte utåt. Längre kommenterades de årliga opinionslägena på tidningarnas ledarsidor, behandlades i nyhets-

sändningar och på nyhetssidor samt relaterades i riksdagens försvarsdebatter och annorstädes där försvarsfrågor var på tal. Även om denna studie är den sista i det nuvarande psykologiska försvarets regi har studierna ingalunda spelat ut sin roll i samhällsdebatten. Det är min förhoppning att opinionsstudierna kan fortleva och fortsättningsvis fylla en viktig funktion under MSBs (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) ledning, det vill säga den myndighet som övertar SPFs ansvar för opinionsstudierna.

Stockholm i december 2008

Mats Ekdahl
Generaldirektör, SPF

I denna skrift redogörs för resultaten i den senaste studien i den serie opinionsmätningar som det psykologiska försvaret genomfört i Sverige under mer än ett halvt sekel. Resultaten redovisas i form av grafiska figurer med kommentarer där jämförelser också görs med tidigare studier. Inledningsvis ges en kortare exposé över det psykologiska försvarets opinionsstudier. Därefter pekas på förhållanden och skeenden som före och under datainsamlingen 2008 rapporteras rikligt i nyhetsmedierna och som antas haft inverkan på det aktuella opinionsläget i vissa frågor. Studiens uppläggning och genomförande beskrivs också.

Frågornas formulering skiljer sig i varierande grad över år även om naturligtvis målsättningen är så likalydande frågor som möjligt. Uppgift om frågornas ordalydelse olika år ges i ett särskilt avsnitt mot slutet av denna skrift. Huvudresultaten sammanfattas på engelska i ett sista avsnitt i skriften. Antalet personer i skilda befolkningskategorier redovisas också.

Tillbakablick

"Antag att Sverige anfalls. Anser Ni då att vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss?"

Den första opinionsstudien på det psykologiska försvarets område i Sverige genomfördes i början av 1950-talet på uppdrag av kommittén för utredning av det psykologiska försvaret i Sverige (OSU 1953:27¹, för översikt se t ex Landahl 1989², Tubin 2003³). I denna studie ställs för första gången bl. a en fråga rörande inställningen till väpnat motstånd. Frågan antas mäta *den allmänna försvarsviljan i fred* och gäller, under antagande att Sverige anfalls militärt, huruvida vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss. Denna fråga formulerades i samklang med syftet med de dåtida psykologiska försvarsåtgärderna, nämligen att hos befolkning och egna trupper framkalla, främja, befästa och, om möjligt, stärka vilja och förmåga till motstånd vid ett väpnat angrepp på vårt land eller annars efter särskilt beslut av regeringen. Denna klassiska försvarsviljefråga har varit oförändrad genom åren sånär som på att "Ni" ersatts av "du". Svartalternativen har i senare studier utökats från den tidigare enkla ja/nej-dikotomin.

Begreppet *allmän försvarsvilja* har kommit att definieras i socialpsykologiska termer nämligen som "... individers åsikt eller vilja att vi som

1 SOU 1953:27: Psykologiskt försvar, Stockholm.

2 Landahl, Per-Axel (1989): Om sanningen skall fram – Det psykologiska försvaret under 35 år, SPF, Stockholm.

3 Tubin, Eino (2003): Förfäras ej - 50 år med det psykologiska försvaret – en biografi om en svensk myndighet, SPF, Stockholm.

kollektiv, samhälle, nation bör eller inte bör använda våra militära resurser för att försvara landet vid ett utifrån kommande militärt angrepp eller hot". Denna vilja antas finnas i ett samhälle i fredstid, under krigshot, vid höjd beredskap, i krig och omfattar hela befolkningen. Denna allmänna vilja kan i fred naturligtvis endast komma till uttryck i form av ett samhällsvärde - en uttalad åsikt, en attityd.

I denna första opinionsundersökning ställs huvudsakligen övergripande frågor rörande t. ex uppfattningen om det internationella läget och åsikterna om riskerna för Sveriges vidkommande, frågor rörande attityderna till och förtroendet för våra försvarsresurser samt frågor vad gäller allmänhetens medievänor. De följande åren (1956, 1957 och 1964) stödde psykologiska försvarets undersökningar som utfördes vid institutioner vid universiteten i Göteborg och Stockholm eller som på uppdrag företogs av privata opinionsinstitut.

År 1965 började Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar (BN), vilket var benämningen på den fredstida inrättning som vid denna tid handhade landets psykologiska försvar, egna årliga opinionsmätningar. Undersökningarna har sedan 1986 fortsatt i Styrelsens för psykologiskt försvar (SPF) regi. Mätningarna utförs traditionellt i början av hösten men flera opinionsstudier har också gjorts i samband med händelser som direkt eller indirekt berört Sverige, t. ex u-båten *Whiskey 137* intrång i Karlskrona skärgård, oroligheter i Polen, Berlinmurens fall, Tysklands enande, Warshawapaktens upplösning. De långa serierna opinionsdata kan ses som unika såväl i ett nationellt som i ett internationellt perspektiv.

Studier och forskning blev redan från början viktiga inslag i psykologiska försvarets verksamhet. Vissa projekt är kvalificerade forskningsinsatser medan andra inte alltid uppfyller kravet på traditionell forskning. Kommittén för det psykologiska försvaret ansåg det särskilt viktigt med fortlöpande kartläggning av den allmänna opinionen i Sverige.

Opinionsmätningarna baseras traditionellt på intervjuer genomförda vid besök hos den tillfrågade. Längre gjordes intervjuerna över telefon men sedan några år tillbaka ligger postenkäter till grund för mätningarna. Många studier har på BN/SPFs uppdrag genomförts av större privata opinionsinstitut i landet. Sedan några år tillbaka svarar statliga Statistiska Centralbyrån för fältarbete och datainsamling. För frågorna svarar genomgående forskare vid eller knutna till det psykologiska försvaret.

Här skall inskjutas att opinionsstudierna omfattar riksrepresentativa urval ur befolkningen i Sverige vanligen i åldersintervallet 18 till 74. Vissa "extra" studier gäller dock viktiga grupper i samhället, t. ex ungdom, studenter, kvinnor, invandrare. En rad studier av äldre datum rörande "opinionsbildning" har också genomförts. Normalt baseras opinionsstudierna på urval om ca 1 000 personer. Ibland dock på ett mindre antal (ca 500).

Psykförsvarets opinionsstudier kom tidigt att innehålla ett flertal frågor som på olika sätt tangerade och stöttade den centrala försvarsvilje frågan. Inställning till militärtjänstgöring, till försvarsplikt och till omedelbar inställelse vid mobilisering och synen på landets försvarsmöjligheter är exempel på sådana frågor. Senare har frågebatteriet vidgats. Frågor rörande bedömning av hot och risker, risk för krig, uppfattning om skilda internationella förhållanden, t. ex länder och organisationer, kunskaper i totalförsvarsfrågor, inställning till och förtroende för samhället i skilda avseenden t. ex massmedier, politiker. Andra frågor gäller behovet av ett svenskt militärt försvar, uppfattning om försvarsanslagens storlek, uppfattning om försvarets styrka. Många av dessa frågor är aktuella också idag. Senare har frågor tillkommit rörande samhällets säkerhet i vid mening.

Tanken på opinioners betydelse speglades också i den beredskapsorganisation som fanns uppbyggd inom det psykologiska försvaret. *Opinionssektionens* uppgift var att i kris och krig mäta och analysera folkstämningar i landet. Sektionen var helt öppen och bemannades av frivilligt anslutna forskare från landets universitet och högskolor. Tillsammans med *Analysesektionen* (bestående av framstående samhällsvetare, mediefolk m. fl) skulle lägen och förhållanden i samhället analyseras och förslag till informationsåtgärder presenteras. Beredskapsorganisationen upplöstes i samband med nyordningen inom den civila beredskapen år 2002.

En mängd försök har gjorts att relatera variationer i främst försvarsvilje frågan till såväl hastigt uppblossade som till händelser av mer långvarig karaktär (för översikter se Törnqvist 1975⁴ och t ex Elsässer 1987⁵, även Stütz 2000⁶ samt tidigare nämnda Landahl och Tubin). Kortfattat skall sägas att när det gäller samvariationen mellan "upplevd risk för krig" och försvarsvilja visar studier att svängningarna i den första är större än i den sistnämnda variabeln. Detta kan tyda på att riskupplevelser inte är av så stor betydelse för den allmänna försvarsviljan i samhället. Senare tiders händelser understryker detta. Försvarsviljan i fred har analyserats såväl på individnivå⁷ som på makronivå⁸.

Några av de säkerhetspolitiska opinionerna förändrades kortvarigt till följd av terrorattackerna i New York den 11 september 2001. Detta gäller t ex oron över den aktuella politiska situationen i världen, oro för terroristhandlingar, oro för att situationen på längre sikt kan leda till att

4 Törnqvist, Kurt (1975): Försvarsvilja och närbesläktade begrepp. Definitions- och mätproblem, BN, Stockholm.

5 Elsässer, Gertie (1987): Försvarsvilja och framtidstro, SPF, Lund.

6 Stütz, Göran (2000): Försvarsvilja igår – idag – i morgon?, I: Försvarsvilja 2000 – en antologi, SPF, Stockholm.

7 Miegel, Fredrik (1989): Försvarsvilja på individnivå, SPF, Stockholm.

8 Sverrisson, Arni (1989): Försvarsvilja, opinionsklimat och massmedier – en explorativ undersökning, SPF, Stockholm.

delar av Europa dras in i krig, inställningen till statens kostnader för försvaret. Försvarsviljan, som den framträder i SPFs mätningar, påverkas dock knappast heller denna gång.

I takt med säkerhetspolitiska förändringar har flera av de traditionella och militärt orienterade frågor som ingått i många äldre studier under senare år ersatts av andra mer aktuella. Frågor kring aktuella hotbilder, uppfattningar om totalförsvarets roll i det fredstida samhället, relationen till Nato, till militär alliansfrihet, inställning till svensk medverkan i säkerhetspolitiska och försvarsmässiga samarbeten inom EU och med nordiska grannländer, till fredsframtvingande FN-insatser, till värnplikt eller frivillig-/yrkesförsvaret, till kvinnlig värnplikt, till inhemsk försvarsindustri och till export av vapen är exempel på sådana frågor.

Under många år var opinionsundersökningarna psykförsvarets ansikte utåt och långt in på 1990-talet kommenterades opinionslägen på tidningarnas ledarsidor, behandlades i nyhetssändningar och på nyhetssidor och relaterades i riksdagens försvarsdebatter och annorstädes där försvarsfrågor var på tal.

Opinionsundersökningarna anses också idag som ett viktigt komplement till bilden av befolkningens syn inom områdena säkerhetspolitik och försvar. Undersökningarnas förtjänst ligger bl. a. i de öppet redovisade frågorna och att svaren ger en klar uppfattning om medborgarnas inställning – eller avsaknad av inställning - inom berörda områden.

De konsekvent genomförda undersökningarna i det psykologiska försvarets regi har haft betydelse för den allmänna debatten om försvaret. Som ofta när det gäller opinionsundersökningar har man dock ibland övertolkat resultaten av förändringar. Liksom i andra sammanhang när det gäller opinionsundersökningar bör man vara försiktig med att hänge sig åt alltför långtgående slutsatser och spekulationer om vilka orsaker som kan dölja sig bakom olika opinionsyttringar inklusive opinionsförändringar. Men svaren måste ändå ses så att en majoritet av befolkningen i fredssamhället ställer upp bakom de säkerhetspolitiska målsättningarna.

Viljan till väpnat försvar är stabil i Sverige. Men är den stark, hög? Frågan är inte enkel att besvara eftersom möjligheterna till internationella jämförelser är få. Dock skall konstateras att Finland och Sverige ligger på samma nivå. Lägeskurvorna rör sig över tid på ett likartat sätt.

SPFs uppdrag att genomföra årliga studier följer svensk opinionsutveckling av betydelse för det psykologiska försvaret samt att följa utländsk informationsverksamhet som kan ha betydelse för svensk opinionsutveckling och påverka försvarsviljan gäller till och med år 2002 men är alltså inte längre aktuellt.

Trots mångfalden opinionsstudier vi möter idag är psykförsvaret ännu i stort sett ensam aktör på sitt undersökningsområde.

Psykologiska försvarets studier genom åren ger vid handen, att en stor del av svenska folket ser positivt på sitt land, på försvars- och säkerhetspolitiken, på totalförsvarets verksamhet, på Sveriges medverkan i internationella fredsinsatser. Trots aktningvärda informationsinsatser från olika håll i samhället ökar dock såväl andelen som saknar åsikt i skilda frågor eller som "inte vet" som externbortfallet. Det i försvarssammanhang ofta tillgripna begreppet *folkförankring* verkar mot den bakgrunden inte alltid adekvat⁹ då andelen av befolkningen utan åsikt i olika aktuella försvars- och säkerhetspolitiska frågor ofta är betydande. Här krävs krftfulla insatser av folkupplysningskaraktär!

För den intresserade av olika former av psykologisk krigföring och opinionspåverkan har en läsvärd översikt om sådan verksamhet getts ut i Sverige under hösten 2007¹⁰. Framställningen omspanner former av psykologisk krigföring från antiken till våra dagars konflikter och förmedlar stor insikt i ämnet samt är rikt illustrerad.

Inskjutas skall att opinionsstudier med annat syfte än de nu aktuella har genomförts av SPF i samband med akuta skeenden i landet, t. ex Tjernobylnkatastrofen, katastrofbranden i Göteborg, incidenterna vid tunnelbygget i Hallandsåsen, färjan Estonias förlisning, oroligheterna vid EU-toppmötet i Göteborg för att nämna några. Förteckning över opinionsstudier och alla andra studier (*Rapporter* och *Meddelanden*) som genomförts i BN/SPFs regi genom åren återfinns i den tidigare refererade biografien över den psykologiska försvarsverksamheten.

Skeenden som kan tänkas ha påverkat opinionen i vissa frågor

Det är genom nyhetsmedierna i ett samhälle som befolkningen huvudsakligen får reda på vad som sker i en nära eller avlägsen omvärld, inom det egna landet och på hemorten. Medierna rapporterar, förklarar och granskar skeenden. Att nyhetsmedierna med sitt innehåll påverkar medborgarnas attityder och förhållningssätt i aktuella frågor genom att bestämma vilka punkter på *agendan* som skall behandlas, torde vara oomtvistat. Förhållanden och skeenden i samhället och händelser rörande samhälle, försvar och säkerhetspolitik som rapporteras i svenska nyhetsmedier *kan* därför på olika sätt, kort- eller långvarigt, direkt eller indirekt, positivt eller negativt, ha påverkat inställningen i en rad avseenden och färgar svaren på frågor som ingår i den här studien. Det kan därför vara bra att kort erinras om något av allt det som "hände" tiden före och/eller under insamlingen av data. Tillbakablickens gör dock inget anspråk på att vara heltäckande.

9 Lindmark, Göran & Stütz, Göran (2001): *Folket, försvaret och framtiden*, Försvarsberedningens skriftserie nr 7, Stockholm.

10 Tubin, Eino (2007): *Besegra utan strid – den psykologiska krigföringens historia*, Santérus förlag, Stockholm.

Sedan länge pågår en debatt i vårt land rörande det nuvarande och det framtida militära försvaret. Något militärt hot direkt riktat mot Sverige kan inte skönjas idag. Dock finns risker, incidenter och kriser av olika slag, nära eller geografiskt på ett längre avstånd, som skulle kunna växa till hot innefattande militära maktmedel i vår del av Europa. Det gamla invasionsförsvaret har ställts om till ett insatsförsvaret. Man har därvid satsat på ett försvar som kan användas både nationellt och internationellt. Debatten och rapporteringen kring försvar och försvarsfrågor såväl i etermedier som i press är omfattande och anmärkningsvärt mycket utspelas på den försvarspolitiska arenan under våren/sommaren/hösten 2008.

Generellt måste rapporteringen kring försvaret bedömas som ifrågasättande, ofta kritisk till sin karaktär och innehåll och knappast klargörande. För mediekonsumenten verkar försvarets ekonomi tagit överhanden i försvarspolitikens inriktning. ÖB sätts t. ex under våren under ekonomiskt förmyndarskap. Ansvariga politiker och militär marscherar till synes i otakt. Krav reses bl. a på ytterligare sparande varvid viktiga försvars- och materielprojekt riskerar att läggs ner eller skjutas på framtiden. Allvarliga brister i förmåga, vapen och skydd rapporteras. Övningar ställs in, flygtider begränsas, pengar avsedda för materielinköp behövs på annat håll. Panikåtgärder anser många. Signalerna från politikerhåll i de här frågorna framstår ofta som otydliga.

Fortsatta nedläggningar och indragningar av militära förband och enheter, personalminskningar, minskat antal värnpliktiga befarar många negativt inverkar på vårt militära försvars kapacitet och hotar internationella åtaganden och samarbeten.

Försvarets nedskärningar och motsättningar mellan politiker och militär sätter också sina spår i folkopinionen där studier publiceras som visar att förtroendet för och tilltron till försvaret är på reträtt.

Dock föreslås nya internationella insatser. Samarbetet mellan de nordiska länderna skall fördjupas för att man på detta sätt skall kunna agera gemensamt såväl i närområdet som internationellt. Svensk export av vapen och aktiviteter i samband därmed tas också upp till diskussion.

Den svenska militära alliansfriheten och Sveriges förhållandet till ett utvidgat Nato är frågor som idag för många blivit mer komplicerade än tidigare. En anslutning till Nato är inte aktuell och behandlas heller inte politiskt. Dock rapporteras att Sverige tillsammans med Finland ökar samarbetet med Nato för att få tillgång till Natoländernas samlade militära bild av luftläget i närområdet. Natofrågan väcks till liv i samband med Rysslands intrång i Georgien i augusti.

Sveriges militära försvar och insatser belyses i den svenska televisionen under sommaren. Program i serien *Uppdrag Granskning* behandlar u-båtsjakter i svenska Hårsfjärden 1982. Svenska politiker och militärer utfrågas i ifrågasättande inslag. I juli behandlas den påstådda

mörkläggningen av tortyren under operation *Artemis* i Kongo och i augusti sänder *TV4* ett program (*Den svenska soldatfabriken*) kring det svenska bidraget till och ansvaret för EUs *Nordic Battle Group*.

Den ryska militären rustar upp och utvecklingen i Ryssland under senare år verkar bli mer odemokratiskt. Den spända situationen mellan Ryssland och Georgien utvecklas i augusti till fullskaligt krig med ett omfattande propagandakrig och vinklad nyhetsrapportering från inblandade parter. En internationell konflikt uppstår med Ryssland och EU/USA på var sin sida i maktspelet i regionen. Sverige lägger militärt samarbete med Ryssland på is. Rapporteringen i de svenska medierna är omfattande.

Fortsatt allmän osäkerhet kring rysk ekonomi, Rysslands nationella och internationella politik, inflytandesfärer ("nära utland"), försämrade relationer med EU/USA och vad detta kan innebära för svensk del i vårt närområde är frågor som nu växer sig starkare. Konflikten i Georgien och dess förlopp rapporteras få effekter på svenskt försvars- och säkerhetspolitik där flera av grundbultarna i denna nu ifrågasätts. Snabbhet måste prioriteras. Möjligen får det svenska försvaret nu mer pengar rapporterar medierna.

Till detta skall läggas oron i Mellanöstern, konflikten mellan Israel och Palestina och, inte minst, bakslagen och den osäkra situationen i Afghanistan och Irak.

Ett annan dramatisk debatt i samhället innan och under fältarbetet för föreliggande undersökning än den om integritet och säkerhet, dvs. "FRA-debatten". Diskussionen gäller rätten att spana i internet och teletrafik. Diskussionen fördes i medierna och inte minst i "bloggosfären" men också i högljudda manifestationer på gator och torg. I diskussionens kölvatten uppstod en bredare debatt som bl. a innefattar frågor rörande samhällets försvars- och krisberedskap i vidare mening. Många i befolkningen påverkas nog under dessa turbulenta veckor i sin uppfattning inte bara om försvar och säkerhet utan också vad gäller samhälle, myndigheter och politiker.

Sveriges roll i Europeiska unionen, EUs institutioner och samarbetsområden, EUs konstitution eller grundlag är sedan länge frågor på den politiska agendan i Sverige som får stort utrymme i medierna. Rapporteringen och diskussionerna kring Sveriges bidrag till och roll i ett gemensamt militärt försvar inom EU, EUs försvarsåtaganden och civila krishantering kan påverka inställningen i frågor som gäller vår säkerhetspolitik och vårt försvar i EU-perspektivet och vårt förhållande generellt till unionen och Europa.

Alla i vårt land minns och berörs på olika sätt av tsunami-katastrofen i Sydostasien på annandagen 2004 och stormen Gudrun i södra Sverige i januari 2005. Även om dessa kriser utspelas långt före denna undersökning påminns vi ständigt om dem i samband med katastrofer utomlands, t. ex. den i Burma i maj eller Haiti i september i år.

Dagens civila beredskap kritiseras från olika håll. Självklart måste antas att människors uppfattning om svenska myndigheters beredskap och förmåga att hantera och möta krissituationer av olika slag påverkas av sådana skeenden.

Ett område som alarmerande diskuteras och får ett allt större utrymme i medierapporteringen gäller användandet av jordens naturresurser, utsläpp, global uppvärmning, växthuseffekt, klimatologiska förändringar, polernas issmältning etc. Miljöpåverkan och klimatförändringar utgör sannolikt världen över idag ett av de allvarligaste globala hoten mot människors säkerhet och kan inte lämna någon oberörd. Klimatförändringarna medför att nya isfria transportleder öppnas i Barentsregionen och nya naturtillgångar tillgängliggörs. Östersjön blir allt viktigare som transportled. Innanhavet är sedan länge ett problemområde vad gäller nedsmutsning, övergödning och dess följder, döda havsbottnar, utfiskning.

Under sommaren/hösten går Sverige tillsammans med övriga världen snabbt mot en lågkonjunktur, finanskris innefattandes allt vad detta kan föra med sig för samhälle, näringsliv och den enskilde. Krislarmen ljuder allt högre. Industrin backar, antalet varsel ökar och tillväxtprognoser skrivs ner. Finanskrisen övergår i ett finanskaos. Allt större grupper enskilda kommer i ekonomiskt trångmål. Medierapporteringen är daglig och naturligtvis mycket omfattande.

Sverige leds sedan ett år tillbaka av en borgerlig alliansregering. Det aktuella opinionsläget är bekymmersamt för regeringskoalitionen mot vilken det från olika håll riktas såväl ros som ris inom en rad samhällsområden. Parallellt med detta förs sedan lång tid i medierna och annorstädes en debatt om upplevda brister inom klassiska samhällsområden som skola, vård och omsorg.

Hur man förhåller sig till rådande situation och vilken tilltro man sätter till politiker och andra beslutsfattare att få Sverige "på fötter" igen ingår som en viktig del i uppfattningar om dagens - och framtidens samhälle. Och, sannolikt också, hur man själv länkar sig till detta.

Kort om undersökningen 2008

Undersökningspopulationen utgörs av personer folkbokförda i Sverige i åldern 18 till 74 år. Dessa summerar sig till nästan 6,5 miljoner personer och i nettopopulationen till 6 441 596. Ur denna population har ett representativt sannolikhetsurval dragits ur Statistiska Centralbyråns (SCBs) register över totalbefolkningen (RTB) om totalt 2 000 personer. Till 1 998 av dessa sänds enkätformulär per post. Datasamlingen pågår under perioden 25 augusti till 13 oktober 2008. *In alles* 961 personer besvarar enkäten efter tre påminnelser från SCB. Svarsprocenten uppgår således till 48%. Den utan jämförelse främsta bortfallsanledningen är att enkätformulär inte returneras (92%) och därefter vägran med hänvisning till frivilligheten att delta (4%).

För frågornas formulering, tabellsammanställning och presentation svarar SPF. Dock har, vilket också påtalas i skriftens förord, hjälp tagits och synpunkter inhämtats från ett flertal experter. Frågornas formulering skiljer sig i varierande grad över år även om naturligtvis målsättningen är så likalydande frågor som möjligt. Uppgift om skillnader i frågornas ordalydelse fås i ett avsnitt mot slutet i denna skrift (*Frågeskillnader*).

I sammanhanget finns anledning att påpeka att ordalydelser i resultatredovisningen, som t. ex "hösten 2008", "i höst", "i år", "jämfört med förra året", "förra hösten", "åren 2005-2007" inte avser longitudinella data, dvs. uppgifter som upprepat insamlas över en längre period utan avser förhållanden som observeras vid ett begränsat tidsintervall.

Som framgår i uppställningen av bakgrundsvariablerna är antalet personer i vissa grupper litet (t. ex politiska partier) varför procenttalen i och skillnader mellan dessa måste tolkas försiktigt. Små förändringar i absoluta tal kan medföra vilseledande stora skillnader i procenttal!

Här skall också nämnas SPFs mångåriga samarbete med finska Försvarsdepartementets *Planeringskommission för försvarsinformation* i Helsingfors som också sedan länge genomför representativa åsiktsmätningar på det försvars- och säkerhetspolitiska området (www.defmin.fi). Trots att varken frågor eller datainsamlingsmetoder är identiska kan intressanta jämförelser ofta göras av opinionslägen i de bägge länderna. PFIs studie från 2008 är ännu inte publicerad när detta skrivs.

Datainsamlingsmetoder

Sedan 2003 är det svar i postenkäter som utgör grunddata i SPFs opinionsstudier. Mellan 1992 och 2002 ligger telefonintervjuer till grund för studierna medan dessa fram till och med studien 1991 baseras på besöksintervjuer.

När det gäller jämförelser mellan studier byggda på skilda verbala tekniker visar metodiklitteraturen att insamlings sättet *kan* påverka inte bara svarsfrekvensen - såväl det externa (vill inte medverka) som interna bortfallet (medverkar men svarar inte på en viss fråga) - utan också de tillfrågades benägenhet att avge vissa svar. Traditionellt brukar hävdas att frekvensen socialt "avvikande" eller "icke önskvärda" svar ökar med avståndet till frågeställaren, dvs. med ökad anonymitet. Här spelar dock frågeområdet in. I allmänhet är skillnaderna små mellan datainsamlingsmetoder - ett varningens finger bör ändå höjas.

Externbortfall

Svarsprocenten uppgår i årets studie, i likhet med förra årets, till 48%. Det externa bortfallet är med andra ord besvärande stort. Vid sammanvägning av svaren till populationsvärden har efterstratifiering gjorts efter kön, ålder och h-region. Efterstratifieringsestimatorn kan ofta reducera den slumpmässiga osäkerheten i de skattade procenttalen och

antalen men används här främst för att justera eventuella systematiska fel som skulle kunna ha uppstått genom att bortfallet är olika stort i olika strata och därmed gett en skev demografisk fördelning.

Generellt gäller beträffande bortfallets snedvridande effekt att det alltid finns risk att undersökningsresultaten blir missvisande om de som inte besvarar enkäten avviker på ett systematiskt sätt ifråga om kunskaper, värderingar, åsikter och attityder från dem som besvarar den. Är bortfallet högt innebär det att flera personers åsikter inte finns med i de resultat som redovisas. Om personer som avstår från att medverka har helt andra åsikter jämfört med dem som svarar kommer undersökningen naturligtvis att ge en felaktig bild när resultaten i denna generaliseras till befolkningen i stort. Det behöver givetvis inte vara så, men detta är ändå något man bör ha i åtanke när man tolkar resultaten. I och med efterstratifieringen har sannolikt effekter av bortfallet i vissa befolkningsgrupper så långt möjligt eliminerats.

Figurförteckning

Inställning till skilda internationella förhållanden

01. Oro för den politiska situationen i världen.
02. Oro för den politiska situationen i världen 2008 samt perioden 1995-2007 och tidigare.
03. Upplevd risk för storkrig i Europa.
04. Upplevd risk för storkrig i Europa 2008 samt åren 1997-2007 och tidigare.
05. Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet.
06. Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet 2008 samt perioden 1997-2007 och tidigare.
07. Uppfattning om förhållanden som påverkar fred och säkerhet Sverige 2008 och tidigare.
08. Uppfattningar om olika organisationers och länders betydelse för fred och säkerhet i Europas närområde 2008 samt åren 2006-2007.
09. Oro för terroristattacker i Sverige 2008 samt åren 2004-2007.

Inställning i skilda säkerhetspolitiska frågor

10. Inställning till FNs fredsframtvingande insatser.
11. Inställning till FNs fredsframtvingande insatser 2008 samt åren 1993-2007.
12. Inställning till om Sverige skall sända militära förband utomlands.
13. Inställning till om Sverige skall sända militära förband utomlands 2008 samt åren 1993-2007.
14. Uppfattning om omfattningen på svenskt internationellt engagemang.
15. Inställning till svensk medverkan i fredsfrämjande FN-insatser på olika platser i världen.
16. Inställning till att Sverige också 2011 bidrar till EUs militära snabbinsatsförmåga.
17. Inställning till att Sverige också 2011 ansvarar för en militär snabbinsatsstyrka.
18. Inställning till att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU.
19. Inställning till att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU 2008 respektive Sverige som medlem i ett gemensamt militärt försvar inom EU åren 1998-2007.

20. Äger Sverige förmåga att uppfylla sin säkerhetspolitiska målsättning?
21. Inställning till en försvarsindustri i Sverige 2008 samt åren 2005-2007.
22. Inställning till försvarsindustrins framtid i Sverige.
23. Inställning till försvarsindustrins betydelse för Sverige i skilda avseenden.
24. Inställning till svensk export av försvarsmateriel.

Inställning i andra frågor kring försvar och beredskap

25. Uppfattning om huruvida Sverige behöver ett militärt försvar.
26. Uppfattning om huruvida Sverige behöver ett militärt försvar 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.
27. Förhållanden av betydelse för ett trovärdigt militärt försvar olika år.
28. Medlemskap i Nato eller stå utanför?
29. Medlemskap i Nato eller stå utanför Nato/alliansfrihet? Inställning 2008 samt åren 1997-2007.
30. Önskad typ av militärt försvar.
31. Önskad typ av militärt försvar 2008 samt åren 2000-2007.
32. Inställning i några tänkta situationer rörande det militära försvaret olika år.
33. Uppfattning om statsutgifterna för det militära försvaret.
34. Uppfattning om statsutgifterna för det militära försvaret 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.
35. Uppfattning om Sveriges beredskap att hantera skilda krissituationer olika år.

Inställning till väpnat motstånd vid angrepp

36. Inställning till väpnat motstånd vid angrepp.
37. Inställning till väpnat motstånd vid angrepp 2008 samt åren 1990-2007 och enligt den första mätningen 1952.
38. Inställning till väpnat motstånd vid angrepp åren 1990-2007 - "försvarsviljan". Jämförelse med finska data.

Inställning till det svenska samhället

39. Uppfattning om Sverige som land att leva i.
40. Uppfattning om Sverige som land att leva i 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.
41. Uppfattning om att leva i Sverige framöver.
42. Uppfattning om att leva i Sverige framöver 2008 samt åren 1998-2007 och tidigare.
43. Uppfattning om den hittills under 2000-talet förda försvarspolitikerna 2008 samt åren 2006-2007.
44. Uppfattning om den hittills under 2000-talet förda utrikespolitikerna 2008 samt åren 2006-2007.

45. Uppfattning om förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder olika år.
46. Intresset för olika aktuella samhällsfrågor olika år.
47. Förhoppning om hjälp från andra länder vid skilda kris situationer i vårt land olika år.
48. Jämförelse mellan dem med respektive utan intresse för frågor kring Sveriges försvar.

Opinionslägen

Inställning till skilda internationella förhållanden

Drygt en femtedel ser risker för krig i stora delar av Europa - betydligt fler upplever oro över den aktuella politiska situationen i världen.

Terrordåden mot USA den 11 september 2001 påverkar opinionsläget i några frågor i SPFs opinionsstudie på hösten samma år. Kraftigaste inverkan gäller upplevd oro över "världsläget". Dagarna före attackerna uppger nämligen 41% men dagarna efter betydligt fler, 66%, att de känner "stor" oro för den aktuella politiska situationen i världen. I studien året därpå återgår åsiktsläget till det mer normala men 2004 ökar ånyo andelen oroade till 54% och sedan 2006 oroas drygt hälften över det aktuella politiska läget i världen. I år är andelen oroade 52% alltså något färre än i de två senaste studierna. Gruppen "knappast" eller "inte alls" oroade, 8%, är ungefär lika stor som i de senaste åtta studierna (*figurerna 1 och 2*).

Betraktas skilda befolkningsgrupper hittas oroade främst bland kvinnor, bland högre utbildade och oftare bland storstadsbor. Sympatisörer till kristdemokraterna, miljö- och vänsterpartiet känner oftare än andra oro över den aktuella politiska situationen i världen. Här påpekas åter att antalet personer i dessa grupper är litet varför relativtalen kan bli missvisande höga eller låga.

Att det bland kvinnor och bland negativa till Sveriges medlemskap i EU finns många oroade är ett förhållande som observeras i flera SPF-studier (se t. ex *tabell 3* i nätversionen av *Opinion 2007*¹¹).

När det gäller upplevda risker för storkrig i Europa påverkas opinionen här hemma också av "nine-eleven"-händelserna i USA men inte alls i samma utsträckning som i frågan närmast ovan. Omkring 1/3 upplever vid tiden för dessa dåd krigsriskerna i Europa som ("mycket" men främst "ganska") stora men den andelen minskar till 16-19% i studierna 2005-2007. Andelen ökar åter i höst till 22%. Många är mer optimistiska då strax under hälften av befolkningen ser riskerna som "ganska små" (47%) eller som "mycket små"/ser inga risker alls (26%, *figurerna 3 och 4*). Under den tidsperiod som illustreras i figur 4 har de bägge sistnämnda åsiktsgrupperna tillsammans ökat påtagligt i befolkningen sedan mitten av 1990-talet men minskar nu i förhållande till studierna 2005-2007.

11 Stütz, Göran (2007): *Opinion 2007*, SPF, Stockholm.

Främst kvinnor uppfattar riskerna som stora medan bedömningarna "mycket små" eller "inga alls" oftare görs av män. Åldrarna skiljer sig där personer i gruppen 65-74 vanligen gör en mer pessimistisk riskbedömning. Högre utbildade är oftare optimistiska. Det är i första hand sympatisörer till kristdemokraterna, miljöpartiet, socialdemokraterna och vänsterpartiet som ser "stora" risker för krig i stora delar av Europa.

Att kvinnor oftare än män mer pessimistiskt bedömer riskerna för krig i Europa noteras också i tidigare SPF-studier (*Opinion 2007, nätversionens tabell 6*). Där framgår också att positiva till Sveriges EU-medlemskap gör en mer optimistisk bedömning vad gäller riskerna för krig än negativa till medlemskapet.

En tredjedel tror på oförändrat läge i den militära situationen i vår närhet men hälften tror att den blir otryggare framöver.

Beträffande bedömningen av *den framtida militära situationen i vår del av Europa (figurerna 5 och 6)* försvåras jämförelser mellan studier genom att frågan de senaste åren formuleras på ett annat sätt än tidigare. Frågeversioner olika år redovisas i avsnittet längre bak i skriften.

Under perioden 1997-2004 är det i SPF-studierna vanligen fler som tror att läget de kommande tio åren blir "mer hotfullt" (ca 15% i snitt) än att det blir "mindre hotfullt" (omkring 10%). Majoriteten - 64-74% över de åtta studierna - bedömer att läget inte förändras på något avgörande sätt.

I studierna 2005-2007, dvs. då frågan omformulerats, är den pessimistiska bedömningen - att läget blir otryggare - betydligt vanligare än den optimistiska. Den pessimistiska åsikten breder ut sig och uppgår i årets studie till 49%; de optimistiskas skara är liten och konstant, 5%. Andelen bland allmänheten som inte förväntar sig förändringar i det militära läget är i höst 32%, dvs. är betydligt mindre än i studierna 2005 och senare. Gruppen utan åsikt i frågan (13%) är konstant de senaste fyra åren.

Deltagandet i EUs freds- och säkerhetspolitiska samarbete och medlemskapet i EU bidrar till fred och säkerhet i vårt land tycker över hälften – USAs krig mot terrorismen och en ökad invandring gör inte det. Vårt deltagande i militära fredsfrämjande insatser och satsningar på ett militärt försvar som kan användas såväl nationellt som internationellt upplevs också bidra till fred och säkerhet hos oss.

Hälften (52%) anser att vårt deltagande i EUs försvars- och säkerhetspolitiska samarbete respektive medlemskap i EU positivt *påverkar fred och säkerhet i vårt land (figur 7)*.

Något färre (49%) ser positivt på vårt deltagande i internationella fredsfrämjande insatser samt på satsningarna på ett militärt försvar som kan användas både nationellt och internationellt (48%). Ytterligare något färre betraktar vår militära alliansfrihet (43%) respektive EUs ambition att ansluta fler länder som medlemmar i unionen (40%) som positiva freds- och säkerhetsfaktorer för vår del.

När det är fråga om vår militära alliansfrihet tycker drygt en fjärdedel att denna "saknar betydelse" för freden och säkerheten, 43% ser positivt på den medan 9% upplever den som en negativ freds- och säkerhetsfaktor. Strax under 20% har ingen åsikt i den frågan. Vår medverkan i EUs militära snabbinsatsstyrkor värderas en tredjedel som en positiv freds-faktor, 19% upplever den negativt, 23% anser att medverkan saknar betydelse för freden och säkerheten i vårt land medan lika många saknar någon åsikt.

En svensk anslutning till Nato upplevs positivt av 25% medan 32% ser negativt på en sådan. Vad gäller Finlands eventuella anslutning till Nato är nämnda andelar 34 respektive 17%. Över en fjärdedel (27%) ser med gillande på Danmarks och Norges Natomedlemskap medan 12% upplever detta negativt. Omkring 1/3 saknar åsikt i dessa frågor.

Som negativa faktorer för freden och säkerheten för Sveriges del bland de tretton som efterfrågas i studien ses i störst utsträckning USAs krig mot terrorismen (42%). Jämförelsevis många (39%) anser att ett ökat antal invandrare i Sverige bidrar negativt till fred och säkerhet i landet men ungefär lika många tycker att invandringen saknar betydelse i det sammanhanget. Runt 30% ser i gällande frågeställning negativt på en svensk anslutning till Nato respektive ökningen av utländskt kapital i svenskt näringsliv.

Främst Ryssland men också USA och Kina upplever många som problematiska för freden och säkerheten i Europas närområde.

När det gäller uppfattningar om olika *organisationers och länders betydelse för fred och säkerhet i Europas närområde* är svarsbilden till stor del väntad där dock vissa förändringar i opinionslägen noteras sedan förra året inte minst vad gäller Ryssland (*figur 8*).

Drygt en tredjedel och 16% anser att FN respektive EU bidrar "väsentligt" till freden medan 14% anser detta om Nato. Att respektive organisation bidrar till fred och säkerhet i "någon mån" anser 43, 51 och 39%. Få upplever FN och EU negativt här medan 14% ser mer tveksamt på Nato. Andelen som tycker att FN "saknar betydelse" för freden och säkerheten i Europas närområde har dock ökat med ett par procentenheter (från 6-7% till 11%) men i huvudsak är opinionsläget stabilt under perioden 2006-2008 för dessa tre organisationer.

Bilden av Kina, Ryssland och USA är en annan och här noteras också opinionsförändringar. Strax över 40% ser negativt på Kina vilket är färre än förra året och åsikten att Kina saknar betydelse i sammanhanget ökar med elva procentenheter (till 33%).

Många, 69%, upplever Rysslands roll negativt och opinionsläget för Rysslands del förskjuts påtagligt åt det negativa hållet jämfört med studierna 2006 och 2007. Vi finner att gruppen som saknar åsikt i det här avseendet och gruppen som tycker att Ryssland inte inverkar på freden och säkerheten i Europas närområde minskar medan uppfattningen att

Ryssland utgör ett "allvarligt problem" ökar jämfört med tidigare. En näraliggande förklaring till denna förändring i opinionen är Rysslands roll i konflikten i Georgien.

Att USA utgör en "allvarligt problem" för fred och säkerhet i Europas närområde anser 20%, 32% menar att USA utgör ett "visst problem" – strax över hälften av befolkningen ser alltså mer eller mindre negativt på USA i det här avseendet. En fjärdedel bedömer USAs betydelse mer positivt. Förra året framstår bilden av USA i än mörkare dager.

Färre än förra året är oroliga för terroristattacker i Sverige – de flesta bedömer dock att vår beredskap mot sådana attacker är otillräcklig.

Oro för att terroristattacker skall inträffa i Sverige under en kommande femårsperiod är mer utbredd bland kvinnor än bland män (figur 9). Oron är klart mest spridd i åldersgrupperna 40-49 och 65-74. Andelen oroade är lägst bland högutbildade och bland vänsterpartiets sympatisörer men störst bland kristdemokraterna.

Jämförelser av opinionslägen skilda år försvåras av skillnader i frågornas ordalydelse (se avsnittet *Frågeskillnader*). I år känner drygt 68% bland allmänheten oro i "ganska" eller "mycket liten" grad för terroristattacker hos oss under den kommande femårsperioden. Strax över tio procent (11%) oroas inte alls vilket jämfört med förra året innebär en ökad optimism.

Om terroristattacker inträffar i vårt land – finns då beredskap att hantera och möta sådana? I studien 2007 (*Opinion 2007, figur 32*) tror 15% att denna beredskap finns i "tillräcklig grad" medan nästan 2/3 hyser den motsatta åsikten. I år ökar andelen optimistiska (till 22%) medan den pessimistiska minskar med sex enheter (till 67%). Vi återkommer till denna beredskapsfråga (se figur 35).

Inställning i skilda säkerhetspolitiska frågor

Stödet kvarstår men uppslutningen bakom internationella fredsinsatser tenderar vika – många saknar uppfattning i sådana frågor.

Jämförelsevis många positiva till FNs fredsinsatser, dvs. som anser att det är "rätt" av Förenta Nationerna att *tillgripa direkta stridshandlingar för att skapa fred och säkerhet*, noteras i höst bland män (65%; 19% bland dessa och en fjärdedel bland kvinnorna tycker detta är "fel" och 29% bland de senare saknar åsikt). En tillåtande inställning noteras främst i åldrarna 50-64, bland högre utbildade, bland storstadsbor och bland sympatisörer till moderaterna. Den motsatta åsikten företräds främst av boende i mellanstora orter samt av anhängare till centern och vänsterpartiet. Nästan en tredjedel bland miljöpartisterna men endast 5% bland vänsterpartisterna saknar uppfattning i frågan (figur 10).

Stödet i samhället för FNs fredsframtvigande insatser tenderar minska i utbredning i vårt land enligt SPFs studier. Den här frågan har dock omformulerats sedan den ställdes första gången i undersökningen 1993. Det förhållandet kan förstås medföra skillnader i svarsmönster även om frågans "andemening" varit den samma hela tiden.

Fram till och med 1999 tycker i genomsnitt 75% att FN gör "rätt" och 18% att FN gör "fel" när man tillgriper våld för att återställa fred och säkerhet; 7% i snitt är utan åsikt. I de tre därpå följande studierna minskar stödet till 67% i snitt medan avståndstagandet ökar till 21%. Stödet bland allmänheten sjunker sedan ytterligare i studierna 2003-2005 (63%) för att 2006-2008 stanna på ca 55%. Avståndstagandet ligger fast på ca 20% sedan år 2000 så det är alltså gruppen utan åsikt som växer de senaste åren (*figur 11*).

Flertalet i befolkningen, 56%, tycker det är ett "riktigt beslut" av Sverige att på begäran av FN sända *svenska militära förband utomlandas* även om soldaterna kan dras in i krigshandlingar och riskerar att skadas eller dödas. En femtedel (21%) tycker det motsatta medan något fler inte har någon åsikt i denna fråga.

Stödet återfinns främst bland män men lika många män som kvinnor tar avstånd, bland högre utbildade, bland storstadsbor och bland boende i andra stora orter och bland sympatisörer till de fyra regeringspartierna. Stödet är mest utbrett bland de unga och minskar i övre åldersgrupper. Jämförelsevis många utan åsikt finns bland socialdemokraternas sympatisörer (*figur 12*).

Opinionsläget i höst skiljer sig inte på något dramatiskt sätt från läget de senaste åren men stödet för att sända svensk militär utomlands är mer utbrett i samhället tidigare än det är nu (bortsett från studien 2004). Det är dock knappast avståndstagandet som ökar utan det är gruppen utan åsikt som växer. Också den här frågan har omformulerats vilket kan påverka svarsfördelningarna men studierna 2003-2008 synes jämförbara (*figur 13*).

Många saknar åsikt i frågan huruvida Sverige bör öka eller minska antalet soldater i fredsfrämjande internationella insatser.

Sverige sänder sedan lång tid militär personal på uppdrag på olika håll i världen med mandat från Förenta Nationernas säkerhetsråd. *Bör Sverige öka eller minska antalet soldater för sådana uppdrag?* Nästan hälften av befolkningen (48%) har ingen åsikt i frågan, 31% tycker att antalet bör ökas medan 21% anser det bör minskas (*figur 14*).

En ökning av antalet soldater för insatser utomlands förordar främst män - men det är även fler män än kvinnor som tycker att antalet bör minskas då en mycket stor grupp bland kvinnorna (57%) saknar uppfattning i frågan. Jämförelsevis många boende i andra stora orter än i de tre storstäderna samt sympatisörer till center- respektive vänsterpartiet

är också för ett ökat antal. En minskning förespråkas främst av personer i åldern 65-74 och av lågutbildade. Över hälften av folkpartister och kristdemokrater och nästan hälften bland moderat- och miljöpartisympatisörerna har ingen åsikt i frågan.

Här kan inskjutas att i SPFs studier 2006 och 2007 gäller den här frågan om man tycker det är rätt eller fel av Sverige att *öka* antalet soldater i fredsfrämjande FN-insatser. Drygt hälften svarar i de två studierna att det är "rätt" att öka antalet, 18% tycker att det är "fel" medan något fler än en fjärdedel i bägge studierna saknar åsikt. Åren 2004 och 2005 är frågan likalydande men då talas det om huruvida det är rätt eller fel av Sverige att öka det *internationella engagemanget*. I dessa studier svarar 67% "rätt", 17-18% "fel" medan 15-16% saknar åsikt (*Opinion 2007 figur 14 och sidan 95*).

Över en tredjedel av befolkningen saknar åsikt i frågor om svensk medverkan i FN-insatser på olika platser i världen – fler ser dock i huvudsak positivt på svenskt deltagande i sådana insatser.

Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik syftar bland annat till att bevara fred och att stärka den internationella säkerheten. Sverige deltar i hela skalan av fredsfrämjande verksamhet under EUs, FN:s och Natos ledning. Det sker främst i form av militär trupp och militära observatörer samt i insatser där poliser och andra civila medverkar. För närvarande deltar Sverige med utlandsstyrkan i Afghanistan, Kosovo, Tchad och Bosnien-Hercegovina. Sverige är idag representerat också på andra konfliktplatser runtom i världen.

När det gäller befolkningens inställning till *svensk medverkan i fredsfrämjande insatser på olika platser i världen* (figur 15) konstateras genast att andelen utan åsikt är mycket hög (upp mot 40%). Flest huvudsakligen positiva noteras för vår medverkan i Nato-ledda insatser i Kosovo (48%) därefter för den EU-ledda insatsen i Tchad (43%) och lägst för Nato-insatsen i Afghanistan (40%).

Vad gäller Kosovo och Afghanistan ökar den positiva inställningen med sju-åtta procentenheter jämfört med läget förra året.

Åren 2003-2006 visar SPF-studier beträffande *interventioner i andra länder i syfte att förhindra massmord eller etnisk rensning* att en stor majoritet i befolkningen (drygt 75%) är för att Sverige medverkar i sådana med militär personal, 10% hyser den motsatta uppfattningen och 12-15% saknar åsikt.

Beträffande EUs hantering av kriser *utanför* Europa finner enligt undersökningen 2006 71% det "berättigat" att EU ingriper i ett land för att där trygga humanitär hjälp, 65% anser ingrepp berättigat om avsikten är att förhindra folkmord, 26% om syftet är att avvärja en våldsam säkerhetspolitisk kris eller hot om en sådan, 21% om insatsen avser att

få slut på en intern väpnad konflikt och 20% om insatsen gäller att störta en diktatorisk regim. Andelen utan åsikt i de olika situationerna varierar mellan 13-17% (*Opinion 2006*¹², figur 19).

Positiv inställning till att Sverige också våren 2011 bidrar till EUs militära snabbinsatsförmåga men inte lika många gillar att vi då också ansvarar för en insatsstyrka – flera i befolkningen är utan åsikt än negativa i dessa frågor.

Strax under 60% i SPFs studier 2004-2007 ser i huvudsak positivt på att *Sverige bidrar till EUs förmåga till snabba militära insatser* för att förebygga och förhindra att krishärddar utvecklas till militära konflikter. I studien 2007 tar 16% avstånd från denna medverkan och en fjärdedel saknar uppfattning. Jämförs opinionslägen åren 2004-2007 minskar de negativa skara medan gruppen som saknar åsikt växer.

När det gäller inställningen till att *Sverige ansvarar för en snabbinsatsstyrka* är andelen positiva 2007 färre än i fråga om att bidra till snabba insatser, 49%, medan andelen i huvudsak negativa är 20% vilket är något fler än i "bidrags"-frågan. Det är också fler som saknar uppfattning här än i den föregående frågan, 31% (*Opinion 2007, figurerna 16-17*).

Bidrags- och ansvarsfrågorna i denna studie är framåtblickande. Våren 2011 kan det nämligen åter bli aktuellt för Sverige att engageras i unionens snabbinsatsstyrkor. Frågan är om Sverige även 2011 *skall bidra till respektive ansvara för EUs militära snabbinsatsförmåga* (*figurerna 16 och 17*).

Strax över hälften i befolkningen, 55%, ställer sig i huvudsak positivt till ett sådant bidrag, 20% gör inte det och 25% saknar uppfattning. Positiva till bidrag är främst män (62%, många kvinnor saknar uppfattning, 34%), högre utbildade samt sympatisörer till regeringskoalitionen.

När det gäller att ansvara för en militär snabbinsatsstyrka 2011 är andelen huvudsakligen positiva, 42%, dvs. lägre än i fråga om att bidra. Såväl de negativas skara (25%) som gruppen utan åsikt (32%) är alltså större än i den tidigare frågan. I ansvarsfrågan hittas positiva åter främst bland män, bland högre utbildade samt bland anhängare till moderaterna men även bland boende i storstäder eller andra stora orter finns jämförelsevis många positiva. Också ansvarsfrågan avvisas av många miljö- och vänsterpartister men även av centeranhängare.

Här kan skjutas in att i Planeringskommissionens för försvarsinformation underökning från hösten 2007 godkänner 75% av befolkningen Finlands deltagande i EUs snabbinsatsstyrkor, 20% godkänner den inte medan 5% väljer att inte besvara frågan¹³.

12 Stütz, Göran (2006): *Opinion 2006*, SPF, Stockholm.

13 PFIs opinionsundersökning från december 2007, figur 11 (www.defmin.fi).

Splittrat opinion - ungefär lika många är för som tveksamma till tanken att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU.

En fråga på den säkerhetspolitiska agendan rör eventuella *framtida samarbeten på försvarsområdet inom EU* (figur 18). Dryga tredjedelen i befolkningen (38%) är helt eller huvudsakligen för tanken att Sverige deltar i ett sådant samarbete, något färre, 32%, ställer sig tveksamma medan 19% i huvudsak eller helt och hållet avvisar den. Opinionsläget är därför tämligen splittrat

Relativt sett en femtedel bland såväl kvinnor som män avvisar helt eller delvis tanken på ett försvarssamarbete med EU och i övrigt är kvinnor oftare tveksamma till ett sådant eller saknar uppfattning i denna fråga. Fler män än kvinnor är alltså för tanken på samarbete.

Jämförs de fem åldersgrupperna är andelen positiva till samarbetstanken lägst i gruppen 30-39 där många (36%) är tveksamma. Andelen för samarbete är också lägre bland personer 50-64 där avståndstagandet är störst (24%). Positiva till samarbete är högre utbildade och storstadsbor eller boende i andra stora orter.

Gillar tanken på samarbete gör främst sympatisörer till folkpartiet och moderaterna. Många tveksamma finns bland anhängare till kristdemokrater och socialdemokrater. Avvisar tanken på försvarssamarbete inom EU gör främst miljö- och vänsterpartister.

Jämförelser över tid förhindras delvis av skillnader i den ställda frågan. I studierna 1998-2000 ser i snitt något fler positivt än negativt på att Sverige arbetar för en *fördjupning av det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet inom unionen*. I de följande studierna ändras ordalydelsen och där avses huruvida man är för eller emot att Sverige *ingår* i (2001-2003) eller *går med* i (2004) ett gemensamt militärt EU-försvaret. I sistnämnda studie är 37% positiva medan strax under 30% är tveksamma respektive negativa.

I studierna åren 2005-2007 gäller frågan *tanken* på att Sverige går med i ett gemensamt militärt EU-försvaret. I dessa studier är opinionsläget tämligen stabilt men splittrat i tre ungefär lika stora åsiktsgrupper: för, emot och saknar åsikt (*Opinion 2007, figur 19*).

Om EU beslutar att organisera ett gemensamt militärt försvaret är en intressant fråga hur relationen till Nato i så fall bör se ut? Senast i undersökningen 2007 ställs frågan och opinionsläget är splittrat då en fjärdedel anser att EU inte alls bör organisera något gemensamt försvaret, 28% tycker att EU-försvaret i så fall skall samorganiseras med Nato, 25% menar att det organiseras oberoende av Nato medan 24% saknar uppfattning (*Opinion 2007, figur 20*).

Hälften av befolkningen tror att Sveriges förmåga att uppfylla sin säkerhetspolitiska målsättning är otillräcklig men en tredjedel är optimistiska i sin bedömning.

Försvarsberedningen har slagit fast att begreppet *säkerhet* är ett vidare begrepp än skyddet av det egna territoriet¹⁴. Man har utifrån detta föreslagit – vilket senare fastslagits av riksdagen – målet för vår säkerhet. I vilken utsträckning tror befolkningen att Sverige idag har *förmåga att uppfylla de säkerhetspolitiska målen?*

Som framgår av *figur 20* är opinionsläget på de tre delaspekterna splittrat. Strax under hälften (45-49%) är pessimistiska och tror då att förmågan idag att (1) värna befolkningens liv och hälsa, (2) att värna samhällets funktionalitet respektive (3) att värna förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter är "otillräcklig", omkring en tredjedel (31-33%) gör optimistiska bedömningar medan 18-23% saknar uppfattning.

En stor majoritet tycker att det är viktigt med en försvarsindustri i Sverige – stödet ökar?

En stor majoritet i befolkningen (74%) tycker att det är viktigt med *en försvarsindustri i Sverige* eftersom 39% anser att det är "mycket" och 35% att det är "ganska viktigt" med denna, 17% håller inte med om detta medan 9% inte vet (*figur 21*). Jämfört med läget förra året ökar svaret "mycket viktigt" (från 27%) medan svaret "inte speciellt viktigt" minskar (från 19%). Majoriteten är således för försvarsindustrin och stödet bland allmänheten verkar växa.

I främsta hand män, personer 65 år och äldre, låg- och medelutbildade, boende i mindre orter/i glesbygd samt sympatisörer till kristdemokrater och moderater (men även många som sympatiserar med folkpartiet och socialdemokraterna) ser det som "mycket viktigt" med en försvarsindustri i landet. Ifrågasätter gör främst högutbildade och storstadsbor samt anhängare till vänster- och miljöpartiet.

De flesta tycker att Sverige skall vara ledande inom europeisk försvarsindustri också i framtiden.

Sverige är idag en av de mer *betydande nationerna inom den europeiska försvarsindustrin*. Tycker man att Sverige skall vara detta *också i framtiden?* "Ja, absolut" eller "ja, det tycker jag nog" anser lika stora andelar och tillsammans två tredjedelar av befolkningen (*figur 22*). Något under tio procent (7%) tar klart avstånd medan 15% är tveksamma. Resterande 11% saknar åsikt i frågan.

14 En Strategi för Sveriges säkerhet, Ds 2006:1. Se också Säkerhet i samverkan – Försvarsberedningens omvärldsanalys, Ds 2007:46.

Att Sverige "absolut" också i framtiden skall vara en av de mer betydande inom försvarsindustrin anser oftast män (40%), boende i mindre orter eller i glesbygd (också 40%) samt sympatisörer till kristdemokraterna och moderaterna (ca 50%). Tveksamma eller avståndstagare är främst kvinnor, högt utbildade samt över hälften bland sympatisörerna till miljöpartiet och 44% av anhängarna till vänsterpartiet.

Försvarsindustrin bedöms komma samhället till nytta även i andra avseenden än de rent militära.

Tror man att försvarsindustrin i Sverige har någon *betydelse för landet i andra avseenden än i de rent militära*? Omkring två tredjedelar tror att försvarsindustrin har "mycket" eller "ganska stor" betydelse för forskning och utveckling inom landet (närmare bestämt 66%), för vår förmåga att försvara oss militärt (64%) och för den inhemska arbetsmarknaden och sysselsättningen (63%). Att industrin har stor betydelse för vår säkerhetspolitik respektive till stor nytta på civila områden tror drygt hälften (*figur 23*). Andelen som saknar åsikt är 10-21% på de fem aspekterna.

Lika många för som tveksamma till eller som vill stoppa svensk export av försvarsmateriel.

Som framgår av *figur 24* anser 44% att Sverige skall tillåta export av försvarsmateriel medan lika många antingen bestämt vill att den upphör (18%) eller ställer sig tveksam till den (27%). Resterande 11% saknar uppfattning i exportfrågan.

Det finns betydligt fler som accepterar svensk export av försvarsmateriel bland männen än bland kvinnorna (62 mot 26%) och den tillåtande inställningen ökar i utbredning i övre åldersgrupper. Speciellt sympatisörer till moderaterna (65%) och folkpartiet (56%) är för export medan anhängare till miljö- och vänsterpartiet ofta tar avstånd från denna.

Frågan om svensk export av vapen har ingått i tidigare SPF-studier. I studien 1997 anser 22% och i studierna 2005 och 2006 17-18% att svensk export av vapen skall upphöra helt. Majoriteten, 67%, i den först nämnda och strax över 60% i de bägge andra studierna tycker dock att export skall förekomma men "under restriktiva och reglerade former". En mindre grupp i de tre studierna önskar att exporten släpps helt fri (*Opinion 2006, figur 22*).

Inställning i andra frågor kring försvar och beredskap

Majoriteten är för ett svenskt militärt försvar och stödet ökar något.

Tycker man att Sverige bör *ha ett militärt försvar* (*figur 25*)? "Ja, absolut" svarar i höst 58%, 23% säger att vi "nog bör ha" ett sådant, 11% är tveksamma medan få (2%) tycker att vi inte behöver något militärt försvar.

En stor andel bland allmänheten, 81%, kan därför sägas vara för ett försvar.

Klart positivt inställda till ett militärt försvar är främst män, medelutbildade, boende i mindre orter eller i glesbygd samt sympatisörer till kristdemokrater och moderater. Stödet ökar något i övre åldersgrupper. Jämförelsevis många miljöpartister och vänsterpartister ifrågasätter behovet av ett militärt försvar.

Det finns således fler män än kvinnor som uttalar ett klart stöd för ett försvar. Men slås åsikterna "ja, absolut" och "bör nog ha" samman och jämförs med "tveksamt/absolut inte" försvinner skillnaderna i uppfattning mellan könen.

Uppfattningar om behovet av ett militärt försvar har studerats av det psykologiska försvaret sedan 1979. Frågan har verbalt förändrats men åtminstone från 1996 är opinionslägena jämförbara. Över perioden 1996-2002 är i snitt 66% klart för ett försvar medan 23% i medeltal anser att Sverige "nog bör ha" ett sådant. I studierna 2003-2007 ökar andelen tveksamma medan avståndstagarnas skara fortfarande är liten och konstant. Det generellt sett något sviktande stödet för försvaret på senare år har i år – kanske tillfälligt - klingat av (*figur 26*).

Här kan refereras ges till norska *Folk og Forsvar*. I deras senaste opinionsstudie från februari 2008 anser 90% att Norge, i dagens läge, behöver ett militärt försvar, 6% avvisar behovet medan 2% är osäkra. Över perioden 2000-2008 är i snitt 88% för, medan i medeltal 7% är emot det militära försvaret¹⁵.

Förmåga att försvara hela landet och moderna vapensystem är fortsatt viktiga för försvarets trovärdighet – frivillighet eller yrkesförsvar upplevs inte lika viktigt.

Ett militärt försvar måste naturligtvis *upplevas som trovärdigt* av såväl den egna befolkningen som av omvärlden. Åtta aspekter bedöms i årets studie och för sex av dem kan jämförelse göras med åsiktsläget förra året (*figur 27*).

Att försvaret äger förmågan att försvara hela landet bedöms såväl i höst som förra året av flest (49-50%) ha "mycket stor" betydelse för trovärdigheten. Frekvensmässigt därefter kommer, nu i likhet med tidigare, att försvaret baseras på moderna vapensystem samt att det finns en vilja till försvar i befolkningen (42 respektive 39%). Att trovärdigheten baseras på försvarsanslagens storlek anser 33% vara av "mycket stor" betydelse och 30% betonar vikten av den allmänna värnplikten. Frivillighetens betydelse för trovärdigheten bedömer 12% som stor medan strax under hälften (48%) ser dennas betydelse för tilltron som "ganska" eller "mycket liten".

15 Folk og Forsvar (2008): Holdninger til forsvaret, februari 2008 (www.folkogforsvar.no).

Opinionsläget är stabilt utom i fråga om yrkesaspekten som förra året fler bedömde ha stor betydelse för trovärdigheten. Den bedömningen görs inte av lika många i år.

Fyra av tio vill också fortsättningsvis stå utanför Nato men fler än tidigare önskar medlemskap - snarast eller på sikt.

Hur ställer sig allmänheten i Sverige till ett eventuellt *medlemskap i försvarsalliansen Nato*? Nato-frågan, som i tidigare SPF-studier motställer alternativen fullt medlemskap med att Sverige behåller den militära alliansfriheten (åren 1997-2005) avser sedan 2006 alternativet att "stå utanför" Nato. Ett eventuellt medlemskap delas mellan ansökan "snarast" respektive "på sikt" (*figurerna 28 och 29*).

Majoriteten åren 1997-2005, 63% i snitt över perioden, önskar att Sverige håller fast vid den militära alliansfriheten och i studierna 2006-2007 vill 45% att Sverige står utanför alliansen. I höst omfattar färre denna önskan - "bara" 38%.

Strax över en femtedel av befolkningen (22%) önskar i snitt över studierna 1997-2005 att Sverige söker fullt medlemskap i Nato. Den andelen ökar något i de två senaste studierna och nu vill 36% att Sverige genast eller på sikt söker medlemskap i försvarsalliansen. Jämfört med förra året vinner den Nato-vänliga inställningen alltså mark men vi ser också att gruppen utan åsikt är fortsatt stor (i år 26%).

I likhet med i studien 2007 önskar i höst fler män än kvinnor ett medlemskap såväl snarast som på sikt men männen är också i majoritet vad gäller en önskan att stå utanför Nato. Över en tredjedel bland kvinnorna saknar uppfattning i Natofrågan.

Andelen för en snar anslutning ökar från nio procent i den nedre åldersgruppen till 19% i den övre; andelen utan åsikt är störst bland de yngre.

Drygt en femtedel bland anhängarna till moderaterna och folkpartiet önskar en snar anslutning, en dryg tredjedel bland dessa tillsammans med kristdemokraterna önskar bli medlemmar på sikt. Att Sverige också i fortsättningen skall stå utanför försvarsalliansen vill 41% bland socialdemokraternas, 54% bland centerns och miljöpartiets och 64% bland vänsterpartiets sympatisörer.

Borde Finland enligt er åsikt sträva till att bli medlem i Nato? lyder frågan i finska Planeringskommissionens för försvarsinformation underökningar. Jämförelser mellan länderna försvåras av att andelen som inte kan eller vill svara är betydligt lägre i de finska studierna som baseras på besöksintervjuer. Åren 2005-2007 avvisar 63-69% i Finland en sådan strävan till medlemskap, 26-28% svarar "ja" medan 5-10% inte kan svara.

De i PFIs undersökning 2007 två mest frekventa skälen till att Finland *inte* bör söka medlemskap är att finska soldater då inte tvingas att dra ut i krig utanför Finland (48%), att det är bra för Finland att hålla sig utanför

stormakternas konflikter (43%). Å andra sidan anser 53% att Finlands egen försvarsmakt inte klarar sig ensam medan 45% ser ett medlemskap i Nato som ett militärt skydd mot Ryssland. Ungefär lika många tror att ett medlemskap skulle medföra lägre (25%) som högre (29%) försvarsutgifter (PFI 2007, figurerna 1-3).

Om Sverige beslutar sig för att bli medlem i Nato anser 32% att också Finland borde söka medlemskap där. Men 62% tycker i undersökningen 2007 att det förhållandet inte är något skäl för en finsk medlemsansökan (a.a, figur 4).

Norska *Folk og Forsvar* studerar den norska befolkningens inställning till Nato-medlemskapet. I den senaste undersökningen från september/oktober 2008 anser 68% "at Norges medlemskap i forsvaraalliansen NATO bidrar til å trygge landet mot en fremmed makt". 7% tror att medlemskapet ökar risken för angrepp, 19% tycker att medlemskapet saknat betydelse i sammanhanget medan 7% inte vet. Opinionen ligger stabilt och i snitt över perioden 2000-2007 ser 66% positivt på Nato-medlemskapet medan 7% betraktar detta negativt¹⁶

Nästan halva befolkningen önskar ett försvar som bygger på värnplikt men en fjärdedel vill ha ett renodlat yrkesförsvar.

På vad tycker befolkningen att det *militära försvaret skall baseras* – yrkesförsvar, värnplikt eller frivillighet? En fjärdedel (26%) föredrar i höst ett militärt försvar med enbart anställda, nästan dubbelt så många, 48%, önskar ett försvar som bygger på värnplikt medan 11% tycker att ett försvar som helt och hållet vilar på frivillighet vore det bästa. Tolv procent har inte någon åsikt i frågan (figur 30).

Som framgår i figur 31 förändras opinionen jämfört med framför allt undersökningen 2007 då frivilligalternativet nu kraftigt minskar medan värnpliktsalternativet ökar.

I höst hittas förespråkarna för ett yrkesförsvar främst bland män, bland boende i mindre orter/i glesbygd och bland sympatisörer till centern. Plikt-försvar föredras också oftast av män, ökar med åldersgrupp och nämns oftast av lägre utbildade och av sympatisörer till folkpartiet och socialdemokraterna men även av kristdemokrater. Jämförelsevis många anhängare till miljöpartiet och vänsterpartiet tycker att frivilligheten bör ligga som grund för vårt militära försvar.

Positiv inställning till militär samövning inför internationella insatser.

Många vill att Sverige ökar det militära samarbetet med grannländerna.

Vad gäller uppfattningar i fråga om militära samövningar och samarbeten med andra framgår det aktuella opinionsläget i figur 32. Att Sverige ökar sitt *militära samarbete* med de nordiska grannländerna ställer sig

16 Folk og Forsvar:(2008): Holdninger til NATO, februari 2008 (www.folkogforsvar.no).

79% i huvudsak positiva till. Andelen positiva ökar i denna fråga något jämfört med 2007. De negativas skara är liten (7%).

När det gäller att Sverige övar sina militära förband för internationella insatser tillsammans med andra EU-länder respektive att svensk och utländsk militär personal övar tillsammans i Sverige för internationella operationer har omkring 60% eller däröver inget emot men strax under 20% ogillar detta. Ännu färre, 44% - som dock är sex procentenheter fler än förra året - ställer sig i huvudsak positiva till övningssamverkan i Natosammanhang. Men i det fallet ställer sig omkring en tredjedel av befolkningen avvisande.

Att militär från *andra* länder, naturligtvis med svenskt medgivande, övar personal och utprovar materiel på svensk mark ogillas av upp emot hälften i befolkningen (47%).

Inga stora förändringar i opinionslägena noteras 2007-2008. En i huvudsak tillåtande inställning i de fem efterfrågade situationerna verkar dock sakta vinna mark. Grupper utan åsikt i de här frågorna är dock betydande i fyra av de fem fallen (19- 25%).

Betydligt fler än tidigare önskar öka de militära försvarskostnaderna och färre än tidigare vill minska dem. En femtedel av befolkningen är utan åsikt i frågan.

En ständigt aktuell fråga på den försvarspolitiska agendan är *statens kostnader för det militära försvaret*. Frågor om försvarsanslagens storlek ingår i det psykologiska försvarets opinionsstudier sedan 1957 (*figurerna 33-34*).

Enligt föreliggande undersökning vill en betydligt större andel (36%) än förra året (24%) och fler än hittills under 2000-talet (26% i snitt över perioden 2000-2007) att statens kostnader för det militära försvaret skall ökas och färre (13%) än förra året (18% och 17% i snitt över perioden 2000-2007) att dessa bör minskas. En knapp tredjedel - 31% - föredrar att anslagen behålls på oförändrad nivå vilket är betydligt färre än 2007 (39%) och också över perioden 2000-2007 (45% i snitt). Åsiktsläget i höst liknar delvis det som råder 2001, dvs. i samband med terrordåden på Manhattan i New York.

Det är en större andel män än kvinnor som anser att försvarskostnaderna bör ökas men lika många män som kvinnor föredrar oförändrade eller minskade kostnader - andelen utan uppfattning är således betydligt högre bland kvinnorna. För en ökning av kostnaderna är främst personer i åldersgruppen 65-74 samt sympatisörer till kristdemokraterna. För oförändrade kostnader talar främst lågutbildade, boende i mindre orter/i glesbygd samt sympatisörer till moderaterna och vänsterpartiet. Många sympatisörer till miljöpartiet tycker att kostnaderna för det militära försvaret bör minskas.

Hösten 2007 är 37% i Finland för en ökning av försvarskostnaderna, 12% vill ha en minskning medan 47% önskar att anslagen bibehålls som tidigare. Över perioden 2000-2006 är i genomsnitt en tredjedel av den finländska allmänheten för ökade anslag medan 9% önskar en minskning av dessa (PFI 2007, figur 30).

När det gäller statens kostnader för försvaret anser 50% i Norge att det får för lite medel i förhållande till de uppgifter det ålagts att lösa, 8% tycker det får för mycket i anslag medan 27% tycker att tilldelningen är "passe stort" (lagom) (Folk og Forsvar, 2008).

Majoriteten i befolkningen är fortsatt pessimistisk i fråga om Sveriges beredskap att hantera och möta olika krissituationer.

Under 2008 har *Riksrevisionen* granskat statens förmåga att hantera omfattande samhällskriser. Allvarliga brister påvisades såväl hos regering som ansvariga myndigheter¹⁷. *Krisberedskapsmyndigheten* (KBM) bedömer samhällets samlade förmåga att möta de hot och risker vi känner men också hur väl vi klarar av händelser som inte har förutsetts. Bedömningen är att samhällets krisledningsförmåga i huvudsak är god men att den operativa förmågan vid allvarliga kriser är bristfällig¹⁸. I *Statsrådsberedningen* finns numer en krisenhet som är bemannad dygnet runt året om. Snart är också en ny myndighet som skall arbeta med samhällsskydd och beredskap på plats.

I vilken grad tror man att Sverige idag har en *beredskap att hantera och möta kriser av olika slag*? I föreliggande studie studeras befolkningens uppfattning om beredskapen i åtta situationer (figur 35). För samtliga av dessa anser över hälften att beredskap att möta och hantera dessa finns i "otillräcklig grad". En pessimistisk bedömning görs också i studien förra året. Möjligen kan trots allt mer optimistiska åsikter skönjas i år på flera av de efterfrågade krissituationerna.

Omkring en tredjedel tror att beredskap finns i "tillräcklig grad" att möta och hantera kriser av civil karaktär, dvs. naturkatastrof och omfattande epidemi. Något färre gör samma bedömning med avseende på beredskapen för en oljekatastrof i Östersjön.

Vad gäller terroristattacker, okontrollerad flyktingsström och storskalig attack mot samhällsviktig infrastruktur anser omkring två tredjedelar att beredskapen för sådana situationer är "otillräcklig" i vårt land.

I fråga om ett militärt angrepp mot Sverige är 75% pessimistiska med avseende på beredskapen, 9% är optimistiska medan 16% saknar uppfattning.

17 Regeringen och krisen – Regeringens krishantering och styrning av samhällets beredskap för allvarliga samhällskriser (RiR 2008:9).

18 Klarar vi krisen? Samhällets krisberedskapsförmåga 2007, KBM 2008-04-14, 1443/2007.

Inställning till väpnat motstånd vid angrepp

Viljan till väpnat motstånd vid militärt angrepp är fortsatt utbredd i befolkningen.

På frågan om *väpnat motstånd* om Sverige skulle anfallas militärt svarar i år 49% "ja, absolut", 25% "ja, kanske", 13% är tveksamma medan 4% besvarar frågan nekande (*figur 36*).

Klara förespråkare för väpnat motstånd är i årets studie främst män, främst boende i mindre orter eller i glesbygd, främst sympatisörer till regeringspartierna. Tveksamma tillsammans med dem som tar helt avstånd från ett väpnat motstånd är i första hand kvinnor, yngre, boende i mellanstora orter samt miljöpartister.

Studeras svarsbilden över tid (*figur 37*) är andelen klart försvarsvilliga nu obetydligt högre än i studierna 2006-2007 men lägre än åren 2003-2005 och betydligt lägre än 2002 och dessförinnan. Tveksamma till väpnat motstånd och gruppen som saknar uppfattning ligger i senare studier stabilt på drygt 10%. Avståndstagarnas skara är liten genom åren och tämligen konstant.

Man kan inte bortse ifrån, även om frågan om väpnat motstånd är identisk sedan 1952, att den omvärld, det säkerhetspolitiska läge och de hotbilder frågeställningen skall relateras till genom åren har förändrats - inte minst för svensk del. Frågan och dess innebörd äger sin giltighet under kalla krigets dagar med en stabil hotbild men idag upplever sannolikt många frågeställningen som verklighetsfrämmande eller teoretisk. Diskussionen kring vad försvarsviljefrågan egentligen mäter blir därför åter aktuell. Diskussioner kring försvarsviljebegreppet förs tidigt inom det psykologiska försvaret¹⁹.

Svarsbilden kan också delvis ändras genom ändrade datainsamlings sätt. Sedan studien 2003 ligger postenkäter till grund för SPFs opinionsstudier varvid anonymiteten ökas jämfört med tidigare studier. Detta skulle kunna vara en av förklaringarna till att det mer tveksamma svaret "ja, kanske" ökar i frekvens och det mer socialt förväntade hållningen "ja, absolut" minskar.

I *figur 38* jämförs svar i finska PFIs och SPFs studier på försvarsvilje frågan. Vi ser att kurvorna i de två länderna över "den allmänna försvarsviljan" under den i figuren redovisade perioden följer varandra ganska väl. De finska värdena ligger vanligen något över de svenska.

19 t.ex Hermerén, Göran (1974): Mätning av försvarsvilja, BN, Stockholm; Modeér, Björn (1974): Definitioner av begreppet försvarsvilja, BN, Stockholm; Törnqvist, Kurt (1975): Försvarsvilja och närbesläktade begrepp, BN, Stockholm.

Varför bör väpnat motstånd göras om vi anfalls militärt? Vad är viktigt eller värt att försvara? Den frågan ställs kontinuerligt i SPF-studier fram till 2002²⁰ och senast förra året. Svaren "landet som helhet, infrastrukturen" och "civilbefolkningen" är i studien 2002 de vanligaste (ca 20%) och därefter frekvensmässigt "friheten, oberoendet" och "sammanslutnings-/styrelseskicket". I undersökningen 2007 är "territoriet, gränserna", "civilbefolkningen" tillsammans med försvaret av "sammanslutningsviktiga funktioner, produktion" och "industri" de oftast nämnda försvarsskälen (*Opinion 2007, figur 35*).

De tveksamma och negativa till väpnat motstånd anför 2002 och tidigare som skäl aspekter på att övermakten är för stor - vi skulle helt enkelt vara chanslösa om vi gjorde motstånd. Att väpnat motstånd skulle medföra alltför stora individ-/sammanslutningsförluster anføres också.

Inställning till det svenska samhället

Fortsatt positiv syn på dagens Sverige som land att leva i.

I stort sett alla i SPFs studier genom åren (i år 95%) tycker att Sverige är ett *bra land att leva i* och skillnader mellan befolkningsgrupperna utgörs av att andelarna "mycket bra" och "ganska bra" varierar. Slås dessa bägge mer eller mindre positiva uppfattningar samman till en kategori försvinner skillnaderna mellan sammanslutningarna (*figur 39*).

Andelen mycket positiva är högst bland kvinnor, i gruppen 30-39, bland högre utbildade och bland storstadsbor. Sympatisörer till folkpartiet är i störst utsträckning nöjda med dagens samhälle. Bland oppositionspartierna framstår sympatisörerna till vänsterpartiet oftare än övriga som mycket nöjda. Det är svårt att göra jämförelser och studera skillnader över tid eftersom antalet personer i några av sympatigrupperna är litet.

Opinionsläget i årets studie indikerar att den neråtgående trenden i undersökningarna 2003-2005 för det mest positiva svaret stabiliseras i de tre senaste studierna till strax under 50% men den andelen är dock betydligt lägre än i SPFs studier 1997-2002. Jämförelser över tid i denna fråga kan dock vara vanskliga eftersom befolkningen i viss mån kan ha anpassat sig till det aktuella samhällsläget. Dagens ekonomiska och allmänt pessimistiska samhällsläge avspeglas, jämfört med läget vid riksdagsvalet 2006, inte i den svarsbild som ses här (*figur 40*). Här måste vi komma ihåg att den nuvarande, inom allt fler sammanslutningsområden, dystra situation ännu inte till fullo "hunnit" spelas upp när data för denna undersökning insamlas.

20 Stütz, Göran (2002): *Opinion 2002*, SPF, Stockholm.

Fler än tidigare tror att det blir sämre att leva i Sverige de kommande åren men hälften av befolkningen förväntar sig inga skillnader mot idag.

Vad tror man om *framtiden*? Andelen som åren 2004-2005 ser optimistiskt (att det blir "mycket" eller "något bättre" att leva i Sverige) en kommande femårsperiod ligger på strax under tio procent. I samband med riksdagsvalet 2006 ökar denna uppfattning till 22% men minskar till 17% året efter och hamnar nu på 12%. Hälften bland allmänheten tror i höst att de kommande fem åren blir "ungefär som idag" medan en tredjedel (35%) tror att det blir ("mycket" eller främst "något") sämre.

Den optimistiska inställningen minskar i utbredning medan den pessimistiska vinner mark. Läget är dock inte lika pessimistiskt som i studien 2005 (*figur 42*). Det måste noteras att frågeformuleringarna skilda år avser olika tidsintervall vilket förstås kan påverka svaren varför enbart studierna 2005-2008 bör jämföras.

Männen är mer optimistiska än kvinnorna och personer i de tre nedre åldersgrupperna är mer optimistiska än dem i de två övre. Bland låg- och högre utbildade, bland storstadsbor och bland boende i andra större orter samt bland sympatisörer till moderaterna är den optimistiska inställningen mer utbredd än bland andra studerade grupper. Jämförelsevis många kristdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister är pessimistiska om framtiden (*figur 41*). Slutuppekandet i den närmast ovanstående samhällsfrågan gäller förstås också här.

De flesta godkänner utrikespolitiken men betydligt fler än tidigare är missnöjda med försvarspolitiken - många saknar dock uppfattning i dessa frågor.

När det gäller *uppfattningen om den hittills under 2000-talet förda försvarspolitiken* fortsätter förändringarna i opinionsläget som noteras när undersökningen 2007 jämförs med studien 2006 och dessa två med årets studie. Andelen mer eller mindre missnöjda med försvarspolitiken som 2006 är 30% ökar året senare med fem enheter och ökar i år ytterligare eftersom nästan hälften av befolkningen (48%) ifrågasätter den eller uppfattar den negativt. De positiva skara som 2006 uppgår till 45% minskar nu till 27%. Över en fjärdedel saknar nu som tidigare uppfattning i denna fråga (*figur 43*).

När det gäller *uppfattningen om den förda utrikespolitiken* är åsiktsläget mer stabilt där strax under hälften av befolkningen (48%) godkänner och 25% underkänner denna. Också här är andelen utan åsikt stor (i år 27%, *figur 44*).

Jämförs de två områdena är andelen nöjda klart högre i fråga om utrikespolitiken än när det gäller försvarspolitiken (48 mot 27%). Speciellt kvinnor saknar åsikt i dessa viktiga samhällsfrågor.

Något fler män än kvinnor godkänner den försvarspolitik (29 mot 24%) respektive utrikespolitik (50 mot 47%) som hittills förts under

2000-talet. Fler män än kvinnor tycker emellertid också det motsatta. Andelen positiva eller nöjda med utrikespolitiken tenderar att öka i övre åldersgrupper och är högre bland högre utbildade. Mer eller mindre missnöjda med både försvars- och utrikespolitiken är främst boende i de minsta orterna eller i glesbygd.

Jämförs sympatigrupperna är andelen nöja på de två politikområdena jämförelsevis stor bland sympatisörer till vänsterpartiet. Många anhängare till folkpartiet, kristdemokraterna och moderaterna uttrycker missnöje med försvarspolitiken. I fråga om utrikespolitiken finns nöjda främst bland anhängare till allianspartierna och bland dessa i första hand moderater och kristdemokrater. Många vänsterpartister är missnöjda.

Jämförelser kan åter göras med finska studier. Hösten 2007 tycker 8% att Finlands försvarspolitik skötts "synnerligen väl" medan 75% gör bedömningen "rätt väl". Femton procent uppfattar försvarspolitiken i Finland negativt. När det gäller utrikespolitiken anser 84% att denna sköts "väl" de senaste åren medan 13% tycker det motsatta (*PFI 2007, figurerna 24 och 18*).

Globala klimatförändringar, användandet av jordens naturresurser samt den organiserade internationella brottsligheten anser flest är oroande för Sverige – en väpnad konflikt nära oss eller Sverige som mål för terrorism oroar färre.

När det gäller *förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder de närmast kommande fem åren* framgår i *figur 45* att svaret "mycket oroande" är, bland tjugoen förhållanden eller situationer, mest utbrett bland allmänheten vad gäller "internationell brottslighet" (30%) och därefter för aspekterna "ökade ekonomiska/sociala klyftor i samhället" (28%), "relationerna mellan den muslimska världen och den kristna" (28%) följt av "globala klimatförändringar" (25%), "användandet av jordens naturresurser" (25%) samt "kraftigt höjda priser på mat och livsmedel" (25%). Som framgår av figuren nämns fyra av dessa sex förhållanden oftast också förra året.

När det gäller "inte alls oroande" aspekter är andelarna runt 20% för "Sverige som mål för terrorism", "väpnad konflikt i Sveriges närhet", "olycka i kärnkraftverk" samt "ett växande antal invandrare". Även i dessa avseenden är opinionsläget tämligen oförändrat gentemot tidigare.

Sammanförs svaren "mycket" och "ganska oroande" till en kategori hamnar som etta, frekvensmässigt sett, "organiserad internationell brottslighet" (74%) och därefter "ökade sociala/ekonomiska klyftor i samhället", "globala miljöförändringar" och "användandet av jordens naturresurser" (samtliga 64%).

Andelen i befolkningen som "inte alls" eller "inte särskilt" oroas över att Sverige kan bli mål för terrorism uppgår till 70% medan motsvarande för risken för en väpnad konflikt i vårt närområde är 65%. Strax över 60% oroas inte av att Sverige kan drabbas av en olycka i kärnkraftverk.

Jämförs undersökningarna 2008 och 2007 minskar andelarna som upplever det beskrivna förhållandet som oroande i de flesta efterfrågade situationer. Eller så är opinionsläget stabilt.

För några aspekter breder dock oron ut sig. Det gäller främst synen på utvecklingen i Ryssland när 52% nu mot 37% förra året upplever denna som oroande. Oron för väpnade konflikter i vårt närområde ökar med tio procentenheter till 30% medan oro för attacker mot samhällsviktiga datasystem ökar från 51 till 58%. Oron för spridning av smittosamma sjukdomar ökar också i utbredning.

I Finland oroas omkring 60% "mycket" över hur vi använder jordens resurser och för kärnvapen. Omkring 50% är mycket oroade över klimatuppvärmningen och för den internationella terrorismen. I undersökningen 2007 oroas 20% "mycket" och 48% "i någon mån" över utvecklingen i Ryssland (*PFI 2007, figur 44*).

Intresset för försvaret är inte speciellt utbrett bland allmänheten - men ökar?

Vad gäller intresse för olika samhällsfrågor anges nio aktuella områden. I flera tidigare SPF-studier konstateras att allmänhetens intresse riktas främst mot frågor som ligger nära den enskilde och dennes vardag varför t. ex områden som vård, skola och omsorg kommer att stå i fokus. Intresse för mer abstrakta samhällsområden blir då begränsat.

Studien i år bekräftar den tidigare bilden (*figur 46*). Intresset för samarbetet inom EU, för utrikespolitiken, för samhällets förmåga att klara påfrestningar samt för Sveriges försvar är, bland nio områden, de minst utbredda.

Beträffande intresset för försvaret kan en förändring observeras bland allmänheten sedan förra hösten. Andelen som säger sig ha ett "mycket stort" intresse för Sveriges försvar ökar från 11-14% åren 2003-2007 till 21% nu. Huruvida denna ökning orsakas tillfälligt av de senaste månadernas debatt kring försvarsfrågor, till följd av FRA-debatten eller på grund av internationella händelser eller är stabil må framtida studier utvisa.

Sverige får nog hjälp från andra länder – dock inte i alla krissituationer!

Omkring två tredjedelar eller fler är optimistiska i sin bedömning och tror att Sverige får en snabb och effektiv hjälp från andra länder i olika krissituationer (*figur 47*). Dock inte i alla situationer.

Den optimistiska tilltron är störst i fråga om "naturkatastrof" (77%) och "oljekatastrof på Östersjön" (71%) men när det gäller "okontrollerad flyktingström" är den optimistiska förhoppningen betydligt mindre frekvent (21%) varvid den (främst) tveksamma eller pessimistiska åsikten överväger kraftigt här (72%). Nästan hälften av befolkningen är pessimistiska när det gäller bistånd i samband med en "politisk påtryckning från annat land".

Avslutande kommentar

De flesta svar i den här studien ligger i linje med svar i tidigare opinionsstudier som SPF genomfört. I några fall noteras dock förändringar. Bl. a ser vi, jämfört med läget i studien 2007, en ökad andel av befolkningen som oroas för krig i stora delar av Europa, som tror att den militära situationen i vår närhet kommer att bli otryggare de kommande åren, som anser att Ryssland utgör ett alvarligt problem för freden och säkerheten i Europas närområde, som anser att Sverige behöver ett militärt försvar, som önskar ökade anslag till det militära försvaret. Vi finner också en ökad andel positiva till försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten (EU, Nato). En kraftig förskjutning åt det negativa hållet observeras vad gäller synen på vår försvarspolitik. Fler än tidigare tror att det blir sämre att leva i Sverige den kommande femårsperioden. Tillsvidare får dessa förändringar förklaras med händelser och debatter i samhället och internationella skeenden som utspelas vid tiden för datainsamlingen för denna undersökning.

Det är inte alltid lätt att tolka förändringar i den här typen av studier - är det fråga om en faktisk opinionssvängning, är det början på en trend, har slumpen spelat in? Förhållandet att vi lever i en föränderlig värld gör sannolikt många osäkra i sina uppfattningar om och åsikter i skilda samhällsfrågor inte minst på det säkerhets- och försvarspolitiska området. Detta medför att de uppfattningar och attityder som avspeglar sig i opinionsstudier som behandlar sådana frågor måste tolkas med eftertanke – *cum grano salis*.

Ett intryck som kvarstår sedan närmast föregående SPF-studier är den betydande andelen i befolkningen som "saknar åsikt" eller som inte vill eller kan besvara frågor kring säkerhetspolitik och/eller försvar. Om detta beror på okunskap eller ointresse hos den enskilde – kanske båda delarna – och många gånger troligen också på oklara signaler från statsmakterna, är svårt att säga. Centrala frågor idag inom "försvarsområdet" är i vidare bemärkelse förutom vårt militära försvar områden som civil krishantering, samhällets säkerhet och internationellt civilt och militärt fredssamarbete inom ramen för FN, EU och andra internationella organ.

Frågor och förhållanden som gäller vårt lands säkerhet och försvar är idag mer komplicerade än tidigare och är inget gemene man normalt

funderar på. Många ser tydliga tecken på att befolkningens intresse att delta i samhällsfrågor, politiska liv, att skaffa en bild av skeenden etc. mattas på senare år. Intresset riktas hellre mot frågor som ligger nära den egna vardagen varvid sådana frågor tillsammans med mantra som upprepas i samhällsdebatten t. ex "vård, skola, omsorg" kommer att stå i fokus. Områden som är diffusa och som inte direkt berör den enskilde och som han eller hon själv inte har egen eller bara ringa erfarenhet av, hamnar i konkurrensen om uppmärksamheten då lätt i bakgrunden. Man överlåter gärna sådana frågor och ställningstaganden på andra.

Samhällets säkerhet är i själva verket en betydelsefull fråga för varje enskild individ. Detta är såväl en demokrati- som en effektivitetsfråga. Folkförankringen är ett viktigt begrepp att slå vakt om i sammanhanget. Utan befolkningens insikt, förståelse och stöd för försvars- och säkerhetspolitiska inriktningar och åtgärder riskerar viktiga samhällssektorer blir en affär för de redan insatta medan allt fler i samhället lämnas utanför. För att få aktualitet i frågorna bör dessa lyftas fram på ett tydligare sätt än vad som skett hittills. Målet bör vara att skapa ett större engagemang både hos beslutsfattarna som hos den enskilde.

Det måste av skilda skäl ses som glädjande att intresset för frågor kring Sveriges försvar verkar ha ökat i utbredning i befolkningen. Åtminstone om resultatet i denna studie jämförs med t. ex förra årets. Intresset för Sveriges försvar är i flertalet undersökningar sedan 2003 det område där intresset är minst spritt i samhället. Att intresset nu ökar i utbredning får dock tills vidare tillskrivas näraliggande orsaker som den ökade nyhetsrapporteringen och debatten kring försvar och försvarsfrågor till följd av turbulensen de senaste månaderna kring försvarskostnader, förbandsnedläggelser, turerna kring FRA och den föreslagna övervakningsverksamheten etc. men också internationella händelser med effekter också för Sverige som t. ex invasionen i Georgien. Vi ser att grupper som säger sig vara intresserade av frågor kring Sveriges försvar jämfört med de som inte är det också skiljer sig i några centrala aspekter kring svensk försvars- och säkerhetspolitik (*figur 48*).

Vad som också kan förändra svarsbilder i den här undersökningen är skeenden och debatter i samhället kring försvar och säkerhetspolitik och hur dessa förs och behandlats i nyhetsmedierna. Rapporteringen kring sådana frågor är mycket omfattande våren/sommaren/hösten 2008 såväl i pressen som i etermedierna och väcker sannolikt funderingar hos många i befolkningen. Enbart framtida studier kan påvisa om observerade förändringar står sig eller är tillfälliga.

Det externa bortfallet kan skapa skillnader i svarsmönster gentemot tidigare studier. Trots efterstratifieringen, som ofta reducerar den slumpmässiga osäkerheten i de skattade procenttalen och antalen kan detta ha spelat in. För andra gången i det psykologiska försvarets opinionsstudier är antalet personer som av skilda skäl valt att inte medverka

fler än gruppen svarande. Bortfallets storlek gör det många gånger inte bara svårt att jämföra svarsfördelningar olika år utan medför också svårigheter att jämföra grupper inom undersökningen.

Att bortfallet i den här typen av undersökningar ökar är dock inte unikt för just denna undersökning. Bortfallet i SPFs opinionsundersökningar följer den allmänna trend i Sverige till minskade svarsfrekvenser. I SPFs fall är tillbakagången i svar mycket påtaglig. Fram till och med undersökningen 1991, när studierna baserades på besöksintervjuer, ligger svarsfrekvensen runt 80%. Sedan sjunker frekvensen svarande i telefonstudierna från 80% 1992 till 64% åren 2000-2002. I den första postenkätstudien 2003 medverkar 58%, en svarsandel som i de två senaste undersökningarna sjunker till 48%. Orsakerna bakom denna utveckling kan vara flera och skall inte spekuleras i här men den negativa trenden är tydlig och måste uppmärksammas om undersökningar kring säkerhetspolitik och försvar skall fortsätta framöver i nuvarande form.

Den här opinionsundersökningen är den sista som genomförs i det psykologiska försvarets regi. Ansvaret kommer från och med år 2009 att övergå till den nybildade *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* (MSB). Inom denna nya myndighets ansvar kommer frågor om samhällets krisberedskap att samlas och kompetens från nuvarande Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar att föras samman. De tre myndigheterna upphör då som enskilda organisationer. Detta torde innebära goda möjligheter att skapa en helhetsbild av detta område, vilket i sin tur – om man så önskar – ger förutsättningar och möjligheter att bredda opinionsstudiernas perspektiv och därmed höja deras värde ytterligare som kunskaps- och informationskälla om hur allmänheten uppfattar frågor som rör landets försvar och krisberedskap i vidaste bemärkelse.

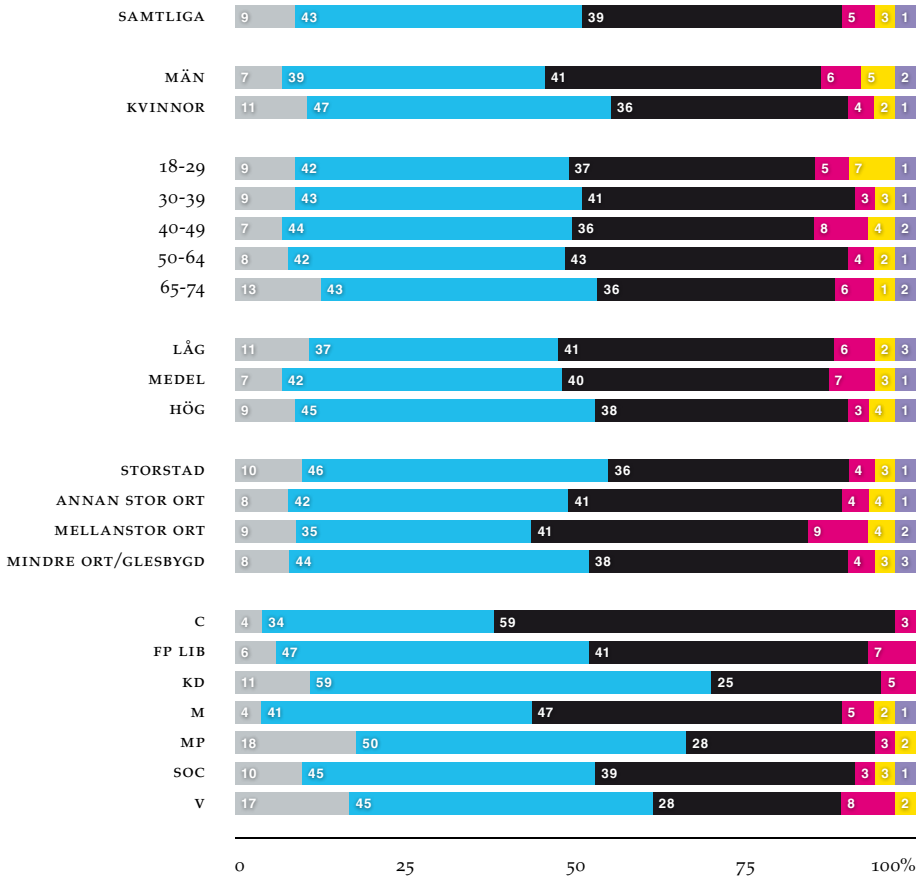

01 Oro för den politiska situationen i världen.

Vilken utsträckning känner du oro för den aktuella politiska situationen i världen? Är din oro...

- MYCKET STOR
- GANSKA STOR
- GANSKA LITEN
- MYCKET LITEN
- ÄR INTE ALLS OROAD
- EJ SVAR

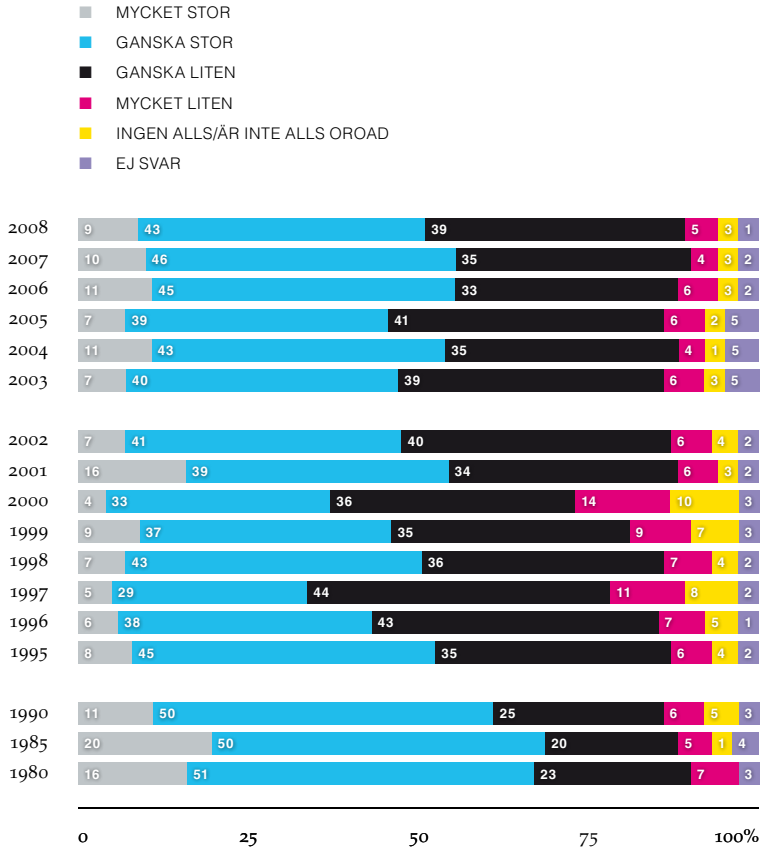

02

Oro för den politiska situationen i världen 2008 samt perioden 1995-2007 och tidigare.

I vilken utsträckning känner du oro för den aktuella politiska situationen i världen? Är din oro...

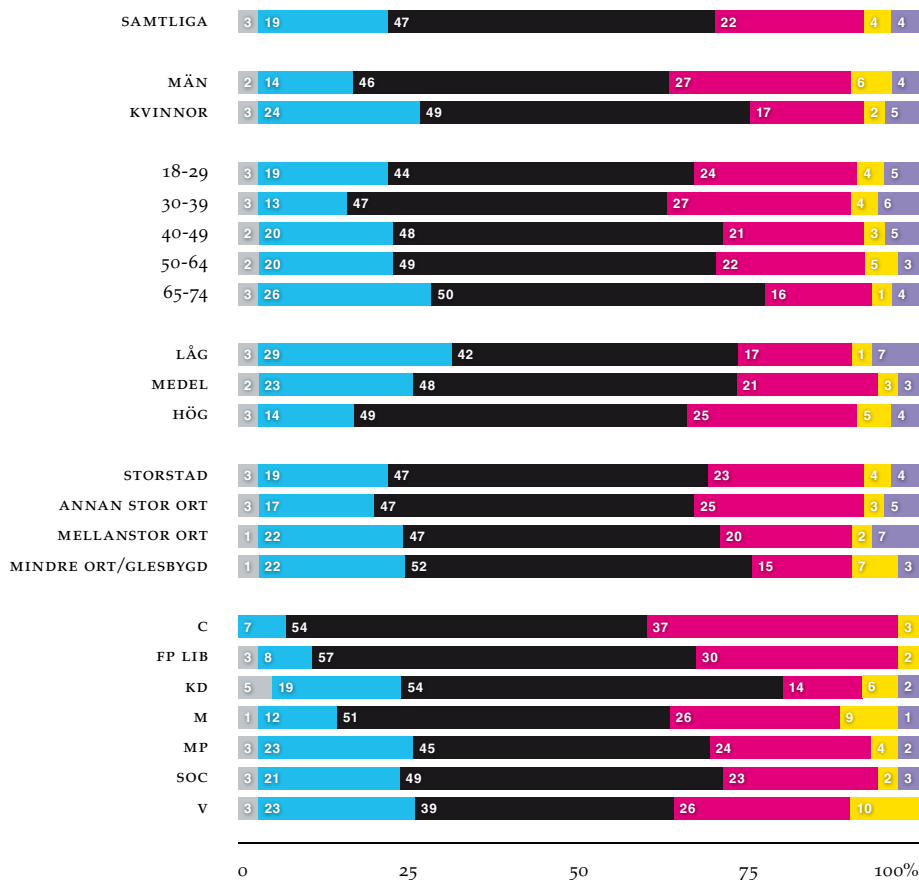
Frågeversion olika år, se förteckning

03 Upplevd risk för storkrig i Europa.

Hur stora tror du riskerna är för att det som händer i världen i dag kan leda till militära konflikter (krig) i stora delar av Europa? Tror du riskerna är...

- MYCKET STORA
- GANSKA STORA
- GANSKA SMÅ
- MYCKET SMÅ
- INGA ALLS
- INGEN ÅSIKT

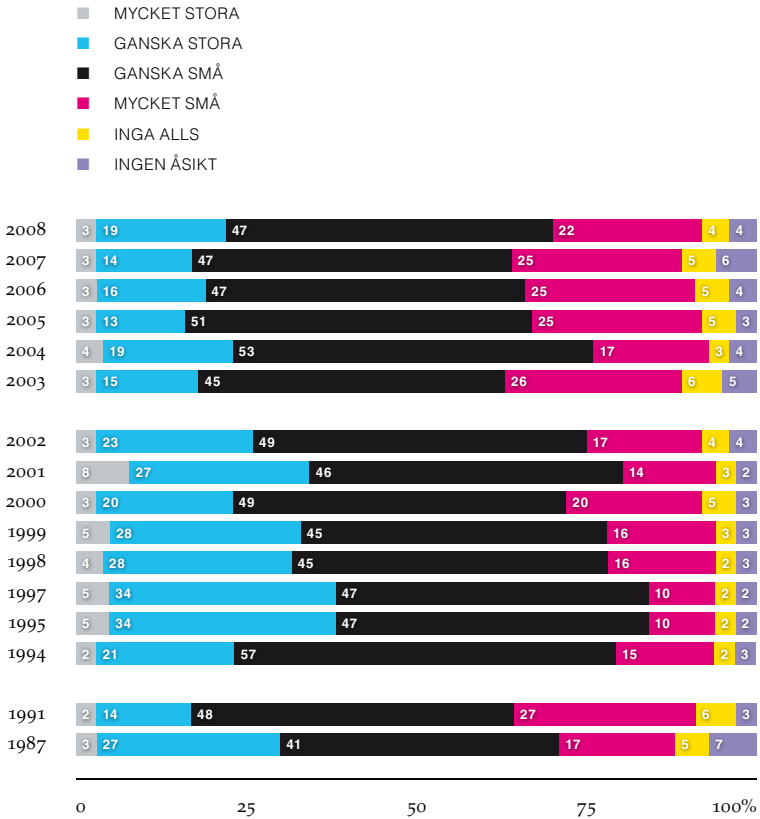

04

Upplevd risk för storkrig i Europa 2008 samt åren 1997-2007 och tidigare.

Hur stora tror du riskerna är för att det som händer i världen i dag kan leda till militära konflikter (krig) i stora delar av Europa? Tror du riskerna är...

Frågeversion olika år, se förteckning

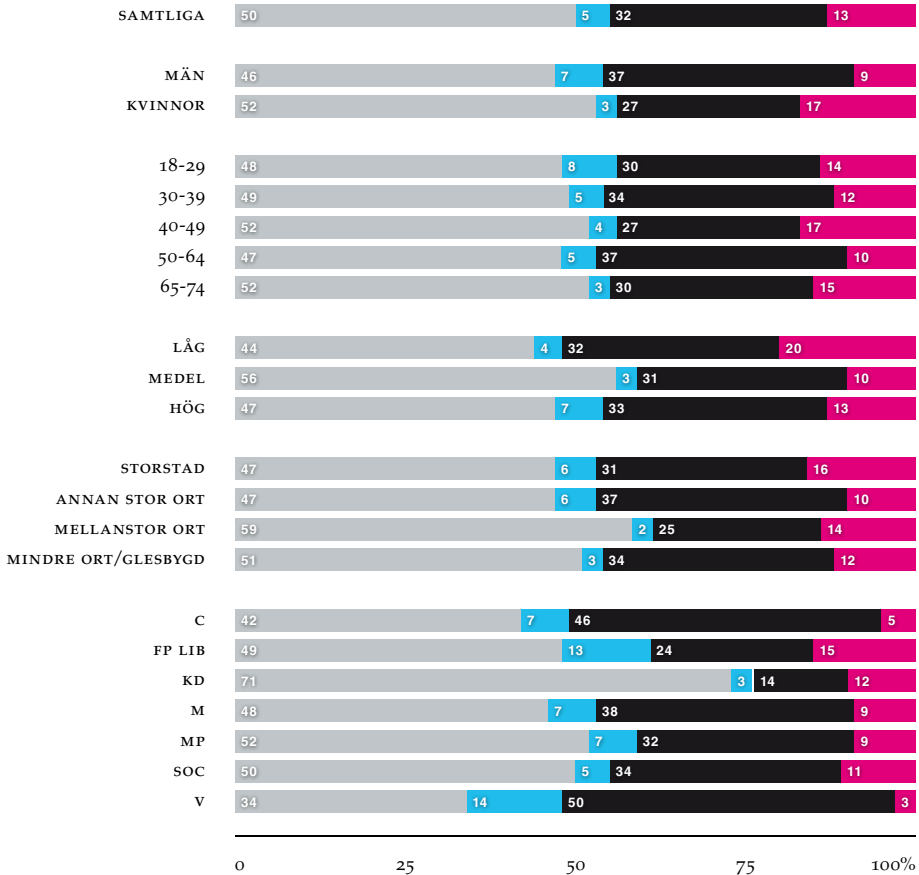

05

Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet.

Tror du att den militära hotsituationen i vår närhet har förändrats om tio år? Tror du att det för vår del då...

- HAR BLIVIT OTRYGGARE ÄN IDAG
- HAR BLIVIT TRYGGARE ÄN IDAG
- ÄR OFÖRÄNDRAD MOT IDAG
- INGEN ÅSIKT

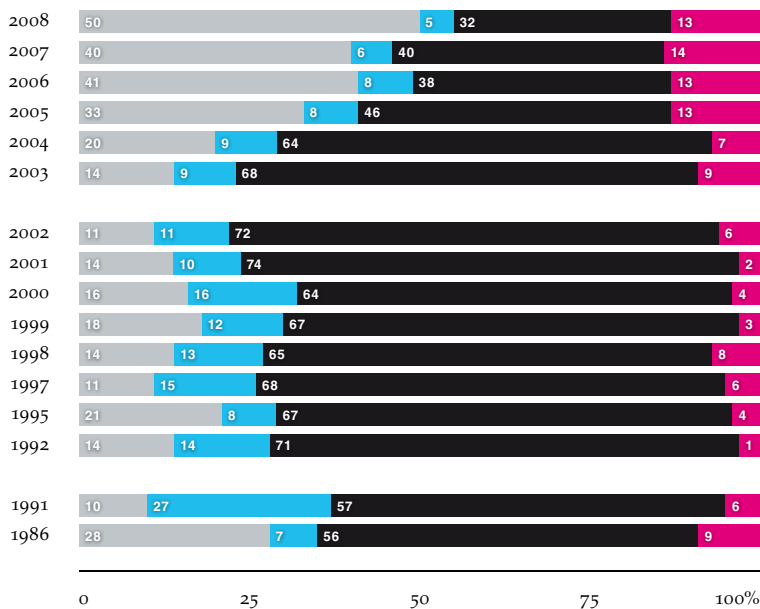

06 Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet 2008 samt åren 1997-2007 och tidigare.

Tror du att den militära hotsituationen i vår närhet har förändrats om tio år? Tror du att det för vår del då...

Frågeversion olika år, se förteckning

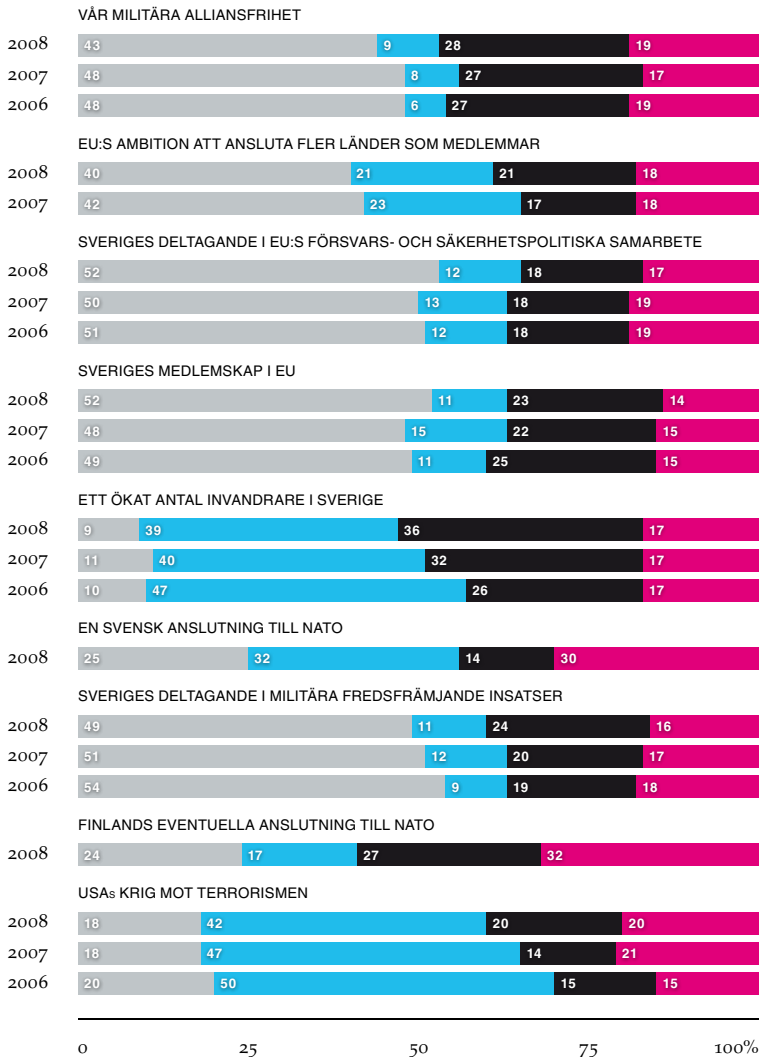
- HAR BLIVIT OTRYGGARE ÄN IDAG/MER HOTFULL
- HAR BLIVIT TRYGGARE ÄN IDAG/MINDRE HOTFULL
- ÄR OFÖRÄNDRAD MOT IDAG/UNGEFÄR LIKA HOTFULL /DENSAMMA SOM IDAG
- INGEN ÅSIKT

07 Uppfattning om förhållanden som påverkar fred och säkerhet i Sverige 2008 samt åren 2006-2007.

Hur tror du att de här uppräknade förhållandena påverkar fred och säkerhet i Sverige? Påverkar de positivt eller negativt eller saknar de betydelse?

- PÅVERKAR POSITIVT
- PÅVERKAR NEGATIVT
- SAKNAR BETYDELSE
- INGEN ÅSIKT

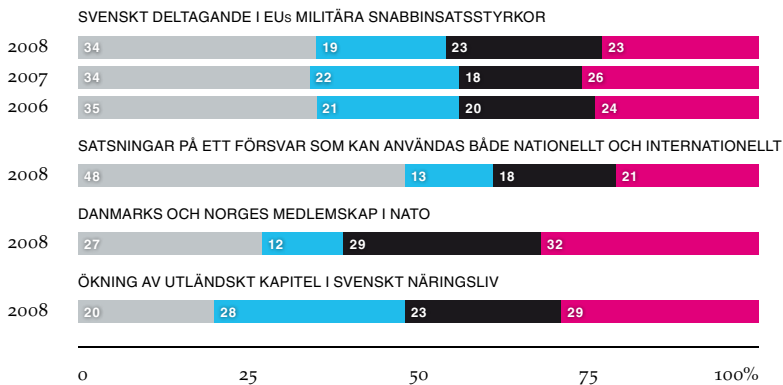
07

FORTSÄTTNING

Uppfattning om förhållanden som påverkar fred och säkerhet i Sverige 2008 samt åren 2006-2007.

Hur tror du att de här uppräknade förhållandena påverkar fred och säkerhet i Sverige? Påverkar de positivt eller negativt eller saknar de betydelse?

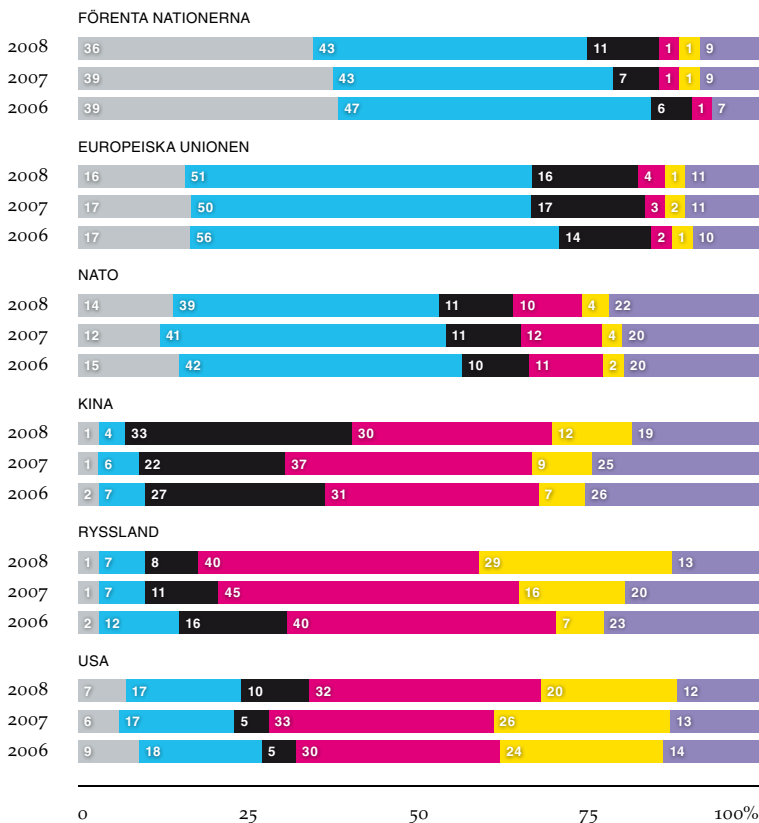
- PÅVERKAR POSITIVT
- PÅVERKAR NEGATIVT
- SAKNAR BETYDELSE
- INGEN ÅSIKT

08 Uppfattning om olika organisationers och länders betydelse för fred och säkerhet i Europas närområde 2008 samt åren 2006-2007.

Vilken betydelse tycker du att följande organisationer och länder har idag för freden och säkerheten i Europas närområde?

- BIDRAR VÄSENTLIGT
- BIDRAR I NÅGON MÅN
- SAKNAR BETYDELSE
- UTGÖR ETT VISST PROBLEM
- UTGÖR ETT ALLVARLIGT PROBLEM
- INGEN ÅSIKT

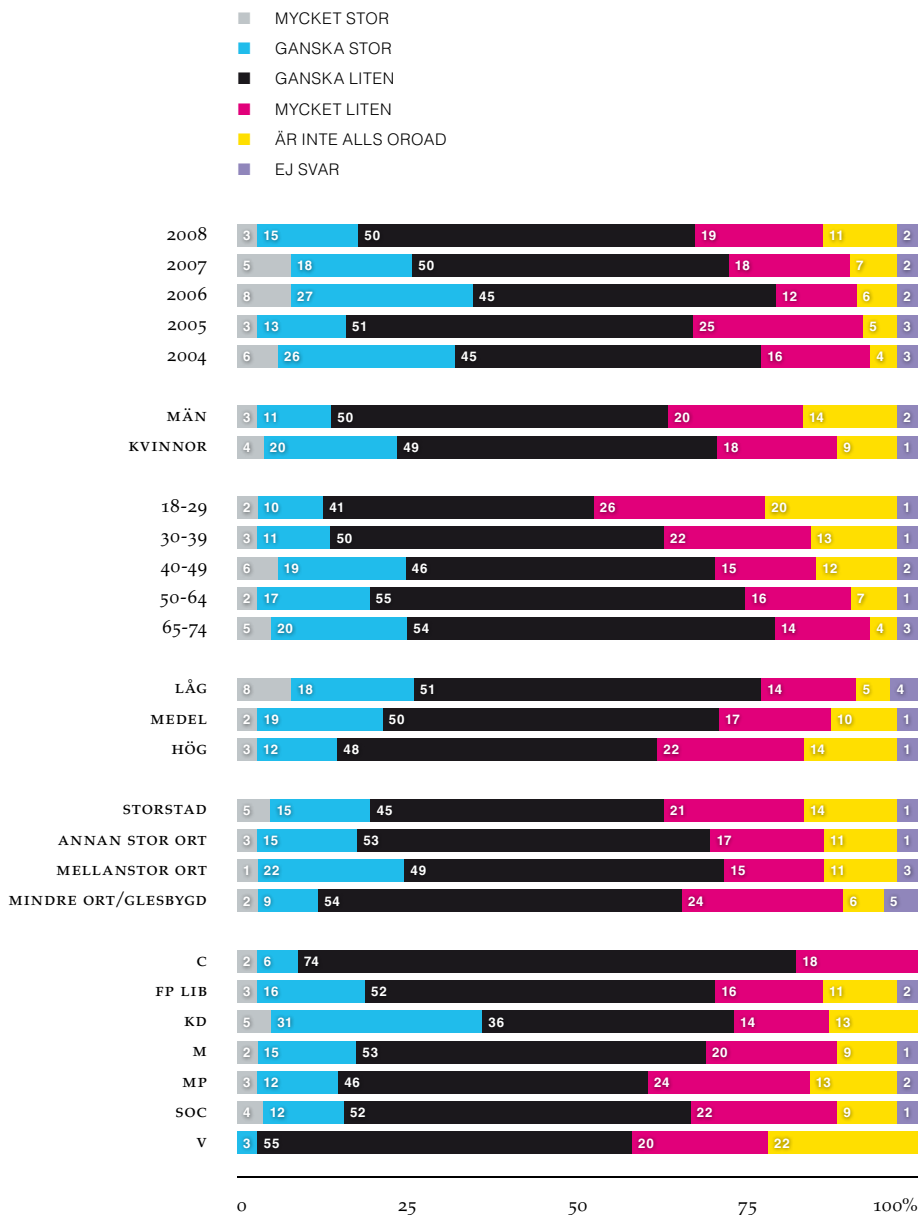

09

Oro för terroristattacker i Sverige 2008

Om du tänker på Sverige idag och fem år framåt hur stor oro känner du för att Sverige under denna tid blir mål för en terroristattack? Är din oro...

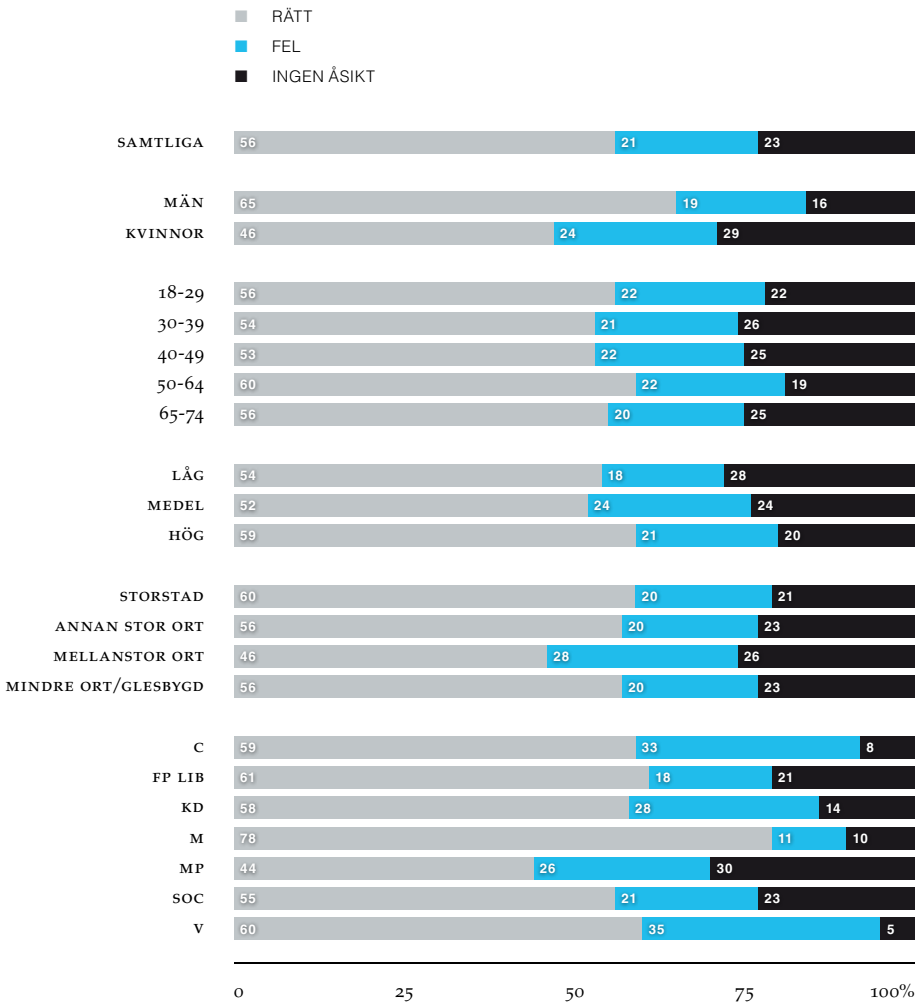
Frågeversion olika år, se förteckning

10

Inställning till FN:s fredsframtvängande insatser.

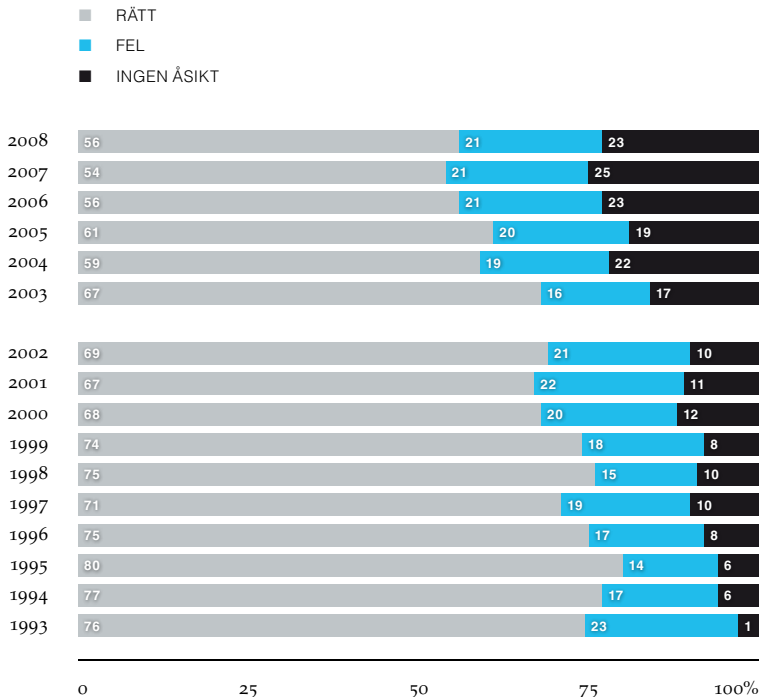
FN har länge försökt att säkra freden i världen genom att till oroshårdar sända militär personal som dock inte själva ingriper i pågående strider. Men på senare år har FN beslutat om ingripanden med direkta stridshandlingar för att skapa fred och säkerhet. Tycker du det är rätt eller fel att FN beslutar om sådana ingripanden?

11 Inställning till FNs fredsframtvingande insatser 2008 samt åren 1993-2007.

FN har länge försökt att säkra freden i världen genom att till oroshårdar sända militär personal som dock inte själva ingriper i pågående strider. Men på senare år har FN beslutat om ingripanden med direkta stridshandlingar för att skapa fred och säkerhet. Tycker du det är rätt eller fel att FN beslutar om sådana ingripanden?

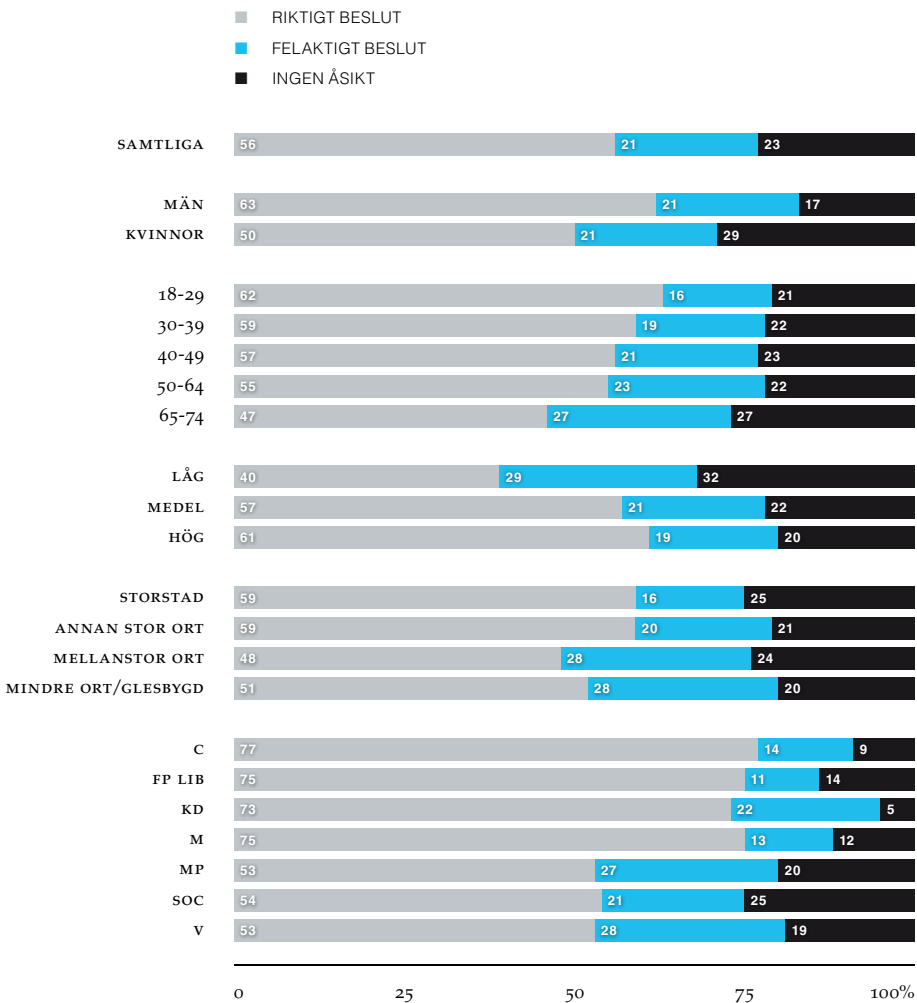
Frågeversioner olika år, se förteckning

12

Inställning till om Sverige skall sända militära förband utomlands.

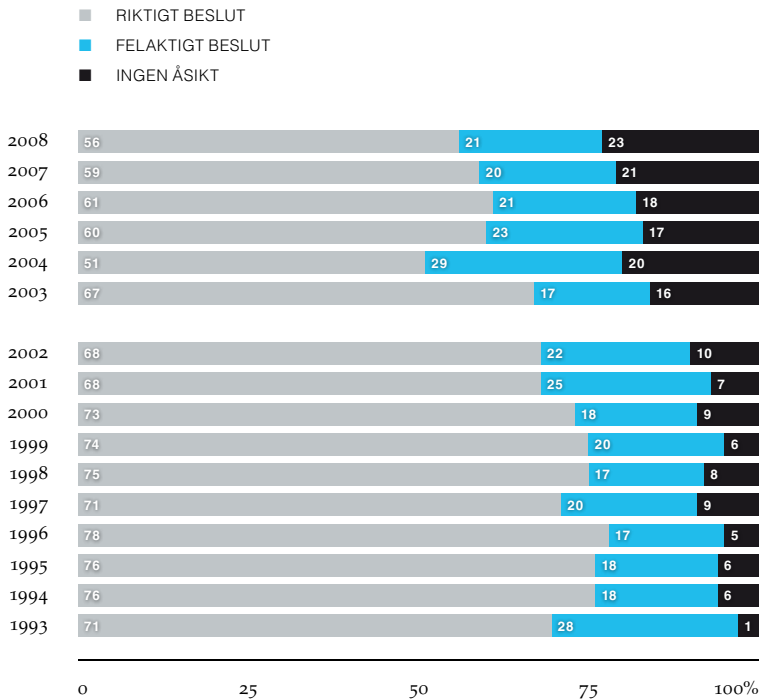
Sverige har ett antal militära förband utomlands. De som ingår i dessa förband deltar frivilligt. Svenska soldater kan dras in i direkta stridshandlingar med risk att såras eller dödas. Tycker du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att sända svenska soldater under sådana förhållanden?

13 Inställning till om Sverige skall sända militära förband utomlands 2008 samt åren 1993-2007.

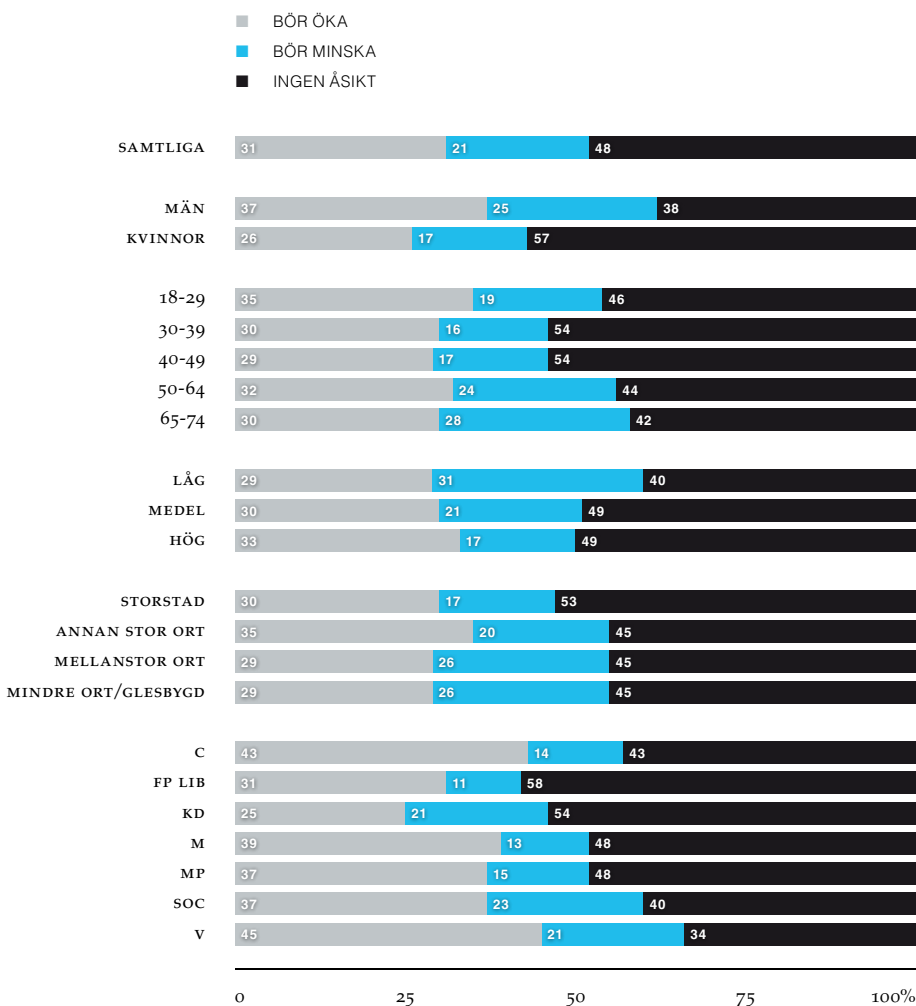
Sverige har ett antal militära förband utomlands. De som ingår i dessa förband deltar frivilligt. Svenska soldater kan dras in i direkta stridshandlingar med risk att såras eller dödas. Tycker du det är ett riktigt eller felaktigt beslut av Sverige att sända soldater under sådana förhållanden?

Frågeversioner olika år, se förteckning

14 Uppfattning om omfattningen på svenskt internationellt engagemang.

Sverige har länge försökt att bidra till att säkra freden på olika håll i världen genom att sända militär personal på uppdrag med mandat från FNs säkerhetsråd. Tycker du att Sverige bör öka eller minska antalet soldater i sådana fredsfrämjande insatser?

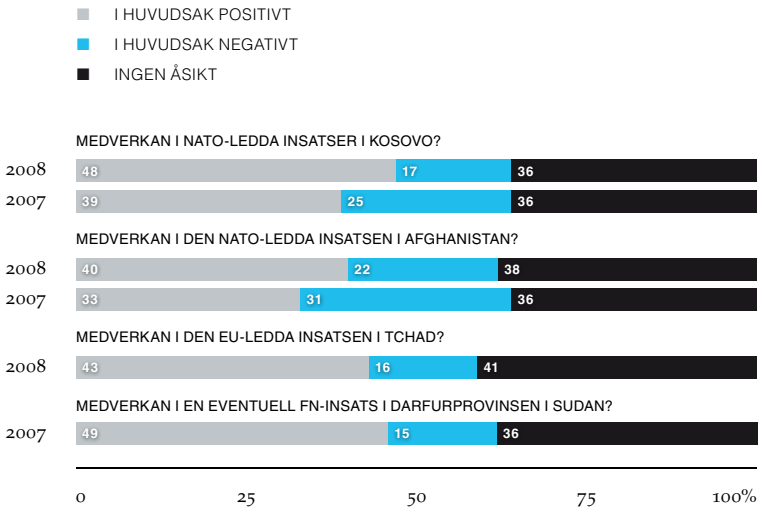

15

Inställning till svensk medverkan i fredsfrämjande insatser på olika plaster i världen olika år.

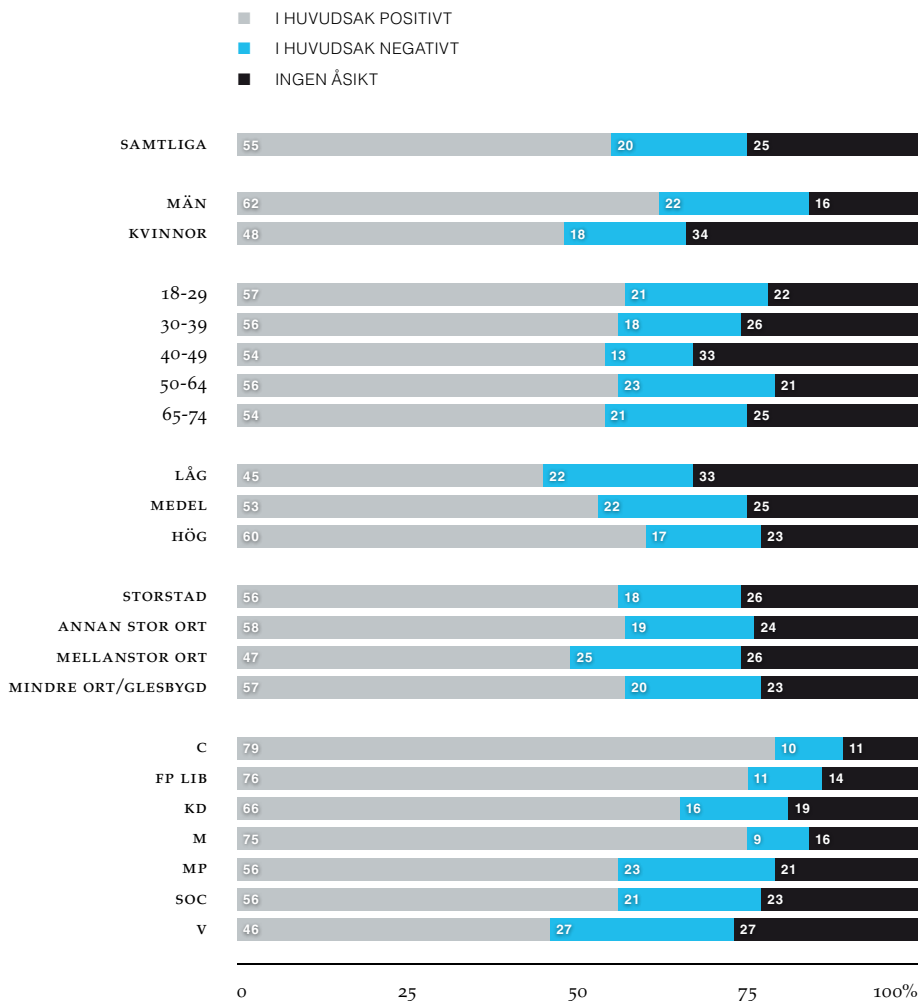
Sverige deltar för närvarande med militär trupp i ett antal fredsfrämjande FN-insatser på olika platser i världen. Hur ställer du dig till Sveriges...

16

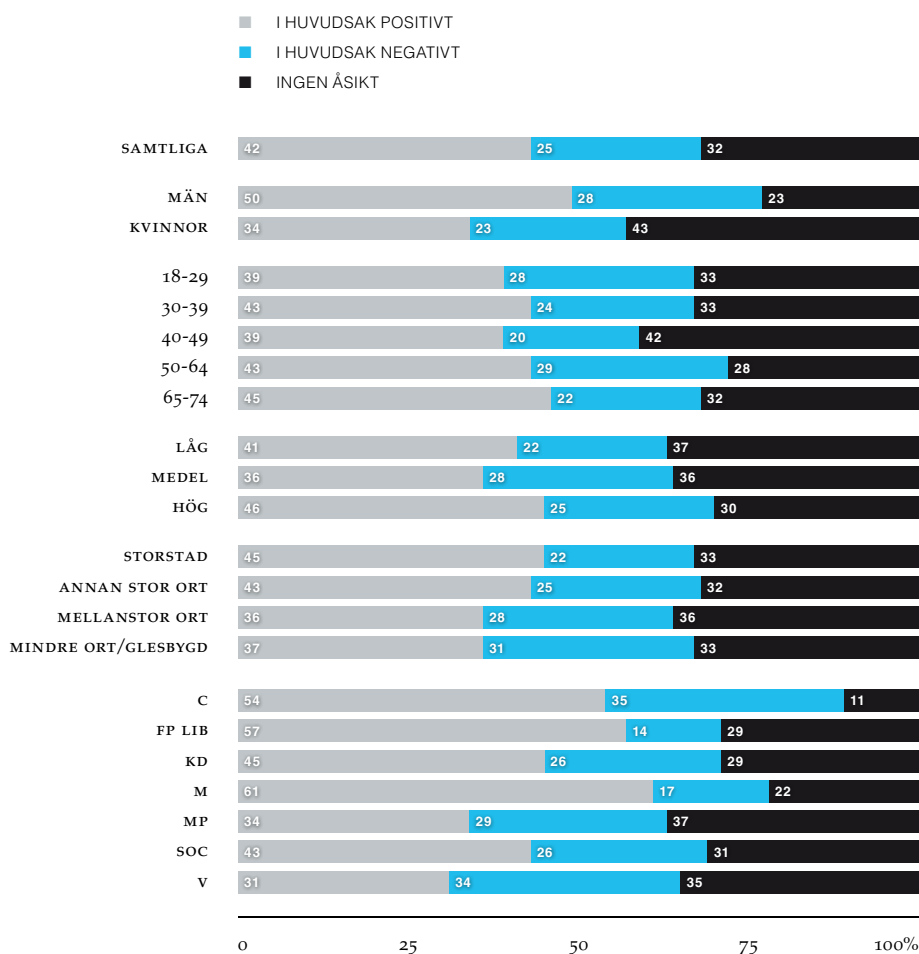
Inställning till att Sverige också 2011 bidrar till EUs militära snabbinsatsförmåga.

Europeiska unionen utvecklar för närvarande snabbinsatsstyrkor för att med kort varsel kunna hjälpa FN att förebygga och stoppa konflikter. Sverige har under våren 2008 ansvarat för en insatsstyrka med soldater i beredskap också från Estland, Finland, Irland och Norge: Nordic Battle Group. År 2011 kan det bli aktuellt för Sverige att på nytt medverka i snabbinsatsstyrkorna. Hur ställer du dig till att Sverige också 2011 bidrar till EUs förmåga till snabba militära insatser?

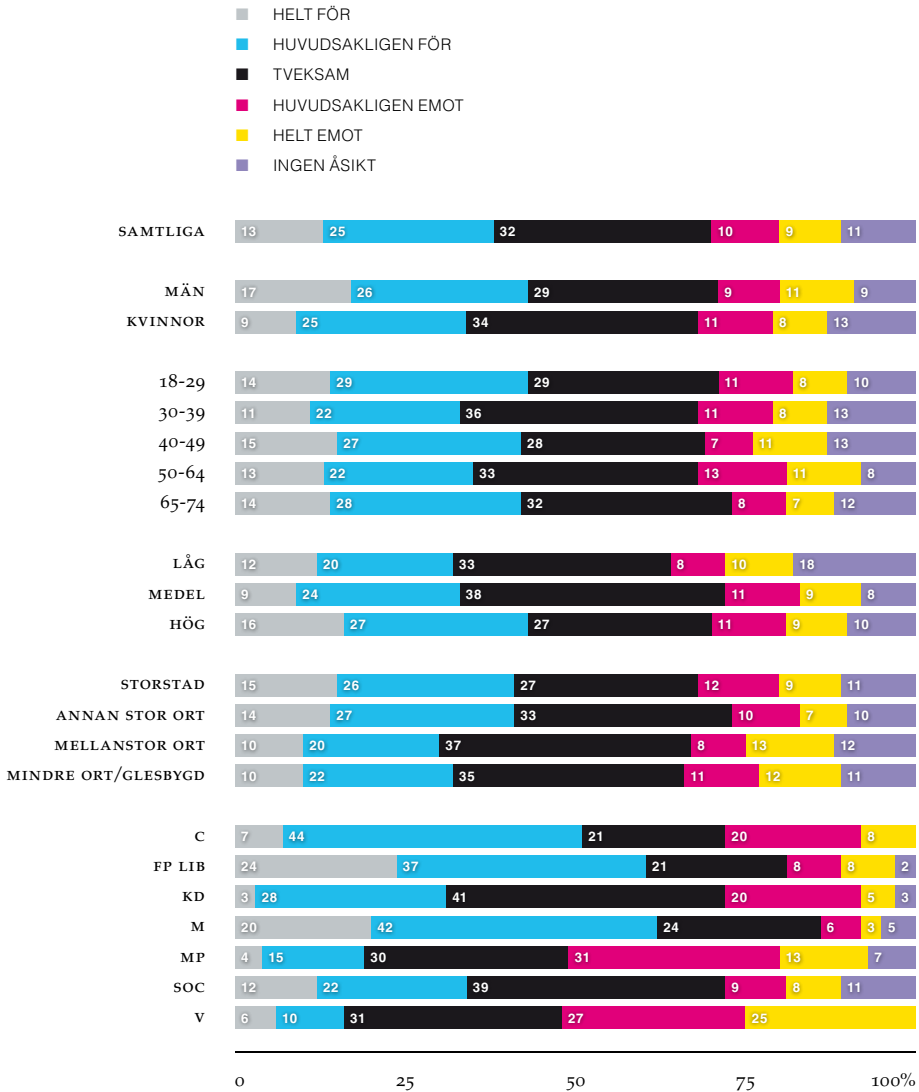
17 Inställning till att Sverige också 2011 ansvarar för en militär snabbinsatsstyrka.

Europeiska unionen utvecklar för närvarande snabbinsatsstyrkor för att med kort varsel kunna hjälpa FN att förebygga och stoppa konflikter. Sverige har under våren 2008 ansvarat för en insatsstyrka med soldater i beredskap också från Estland, Finland, Irland och Norge: Nordic Battle Group. År 2011 kan det bli aktuellt för Sverige att på nytt medverka i snabbinsatsstyrkorna. Hur ställer du dig till att Sverige också 2011 ansvarar för en militär snabbinsatsstyrka?

18 Inställning till att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU.

Det finns förslag om att EU skall utveckla ett militärt försvarssamarbete. Är du för eller emot tanken att Sverige skulle delta i ett sådant samarbete? Är du...

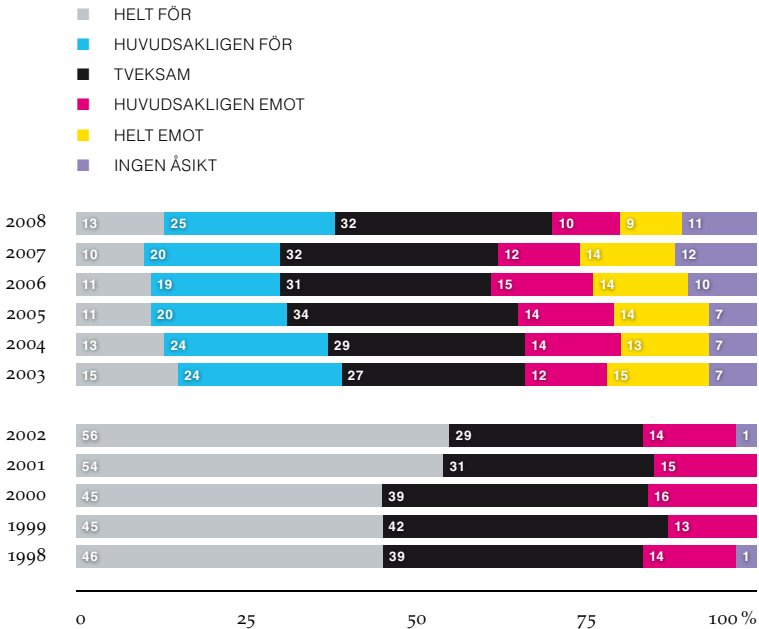

19

Inställning till att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU 2008 respektive Sverige som medlem i ett gemensamt militärt försvar inom EU åren 1998-2007.

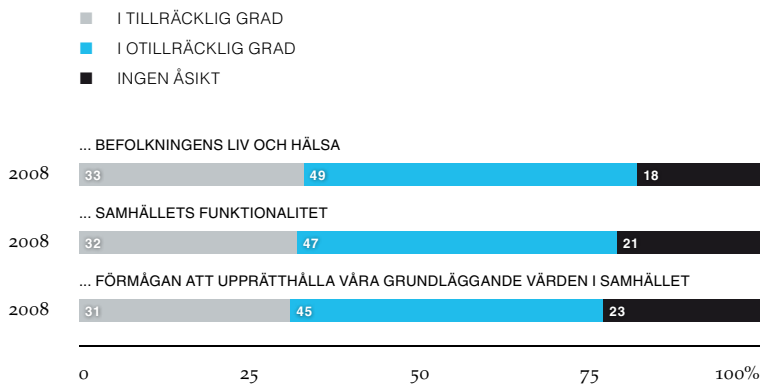
Det finns förslag om att EU skall utveckla ett militärt försvarssamarbete. Är du för eller emot tanken att Sverige skulle delta i ett sådant samarbete? Är du...

Frågeversioner skilda år, se förteckning

20 Äger Sverige förmåga att uppfylla sin säkerhetspolitiska målsättning?

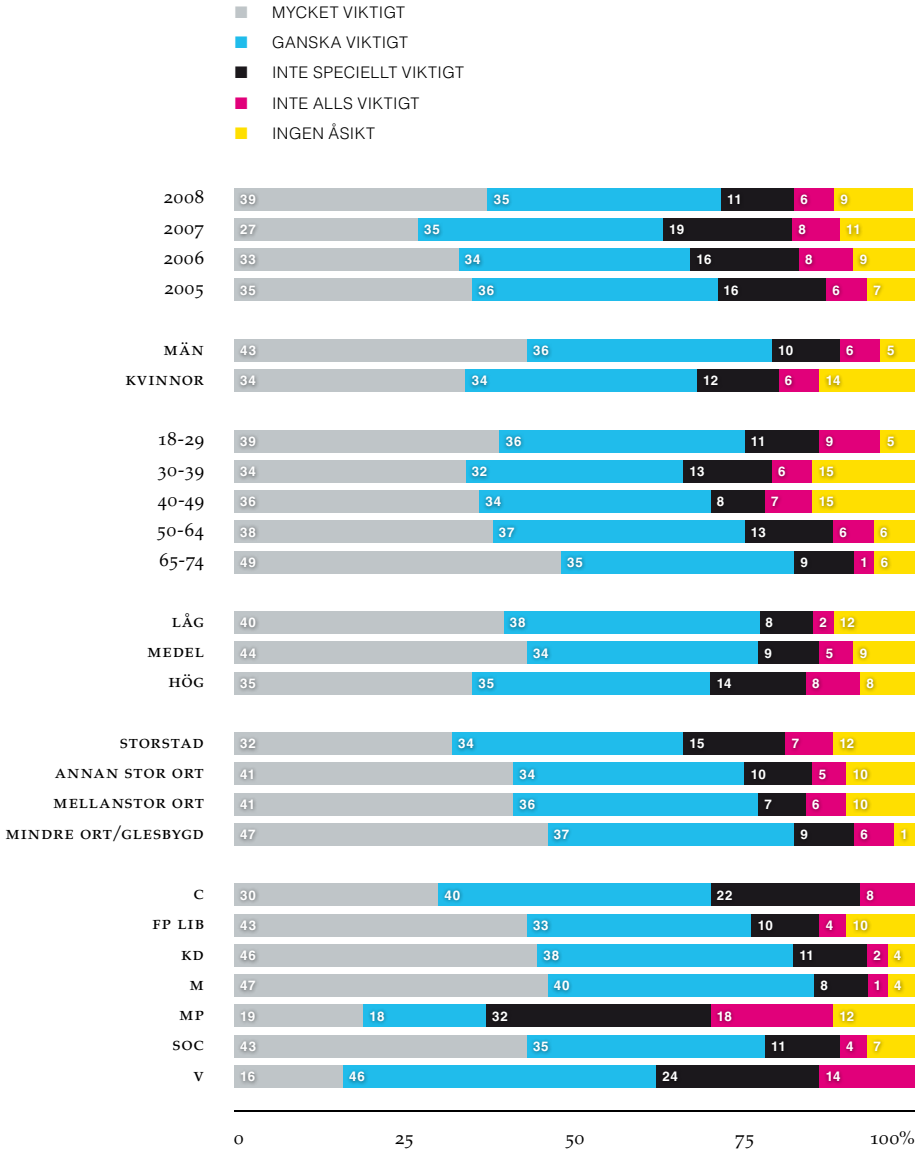
Sveriges säkerhetspolitiska målsättning har antagits av riksdagen. I vilken grad tror du att Sverige idag har förmåga att uppfylla detta mål? Att värna...

21 Inställning till en försvarsindustri i Sverige 2008 samt åren 2005-2007.

Hur viktigt tycker du det är att vi har en försvarsindustri i Sverige?

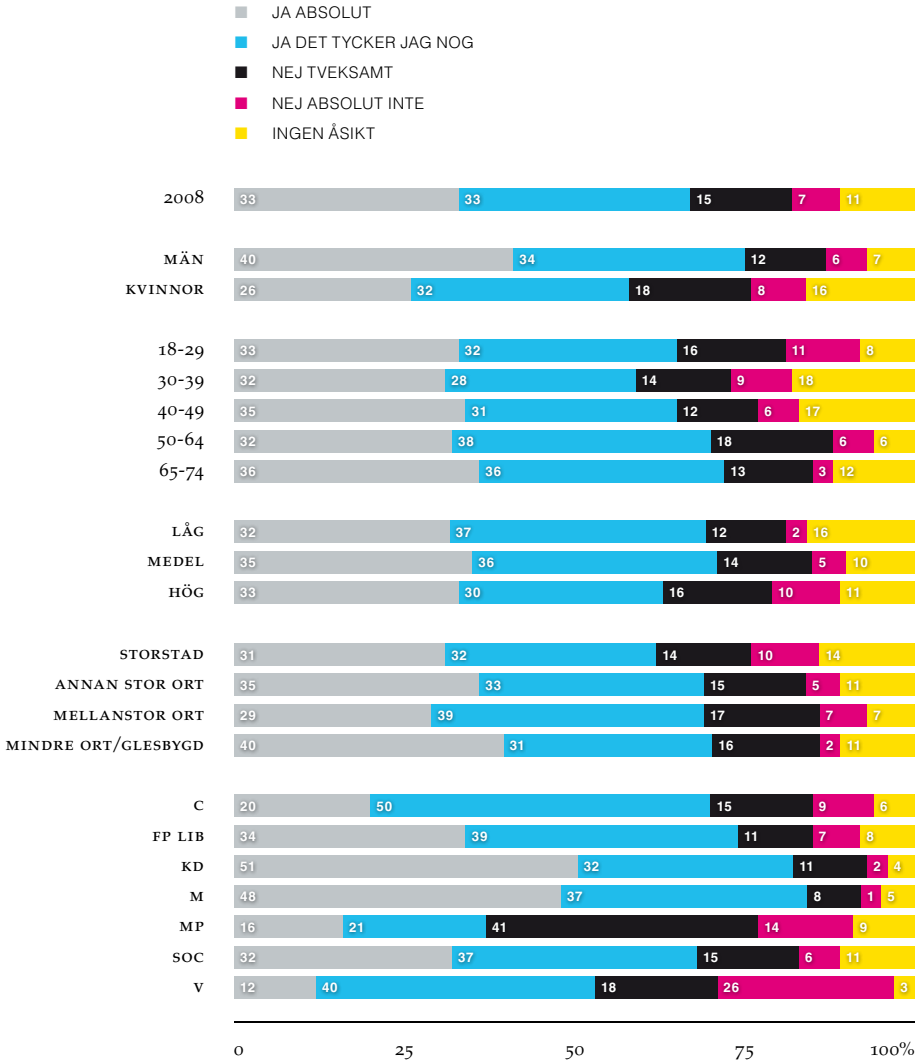
Frågeversioner skilda år, se förteckning

22

Inställning till försvarsindustrins framtid i Sverige.

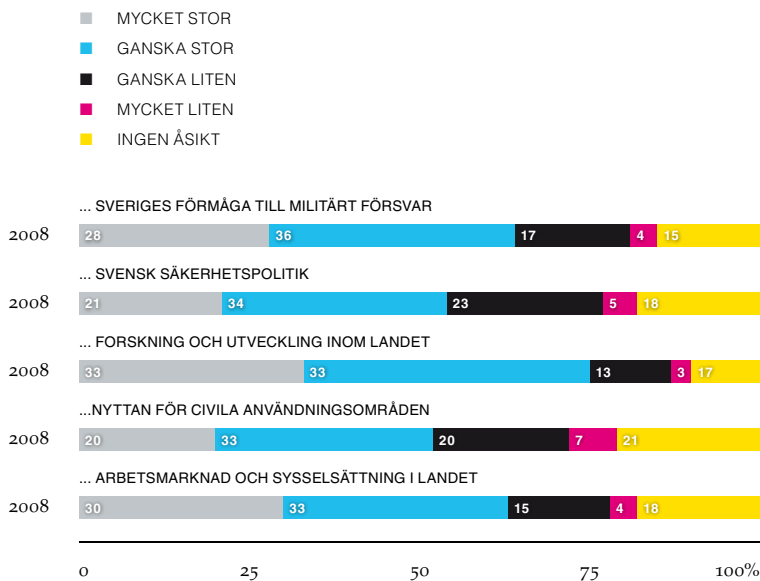
Sverige är idag en av de mer betydande nationerna inom den europeiska försvarsindustrin. Tycker du att Sverige skall vara detta också i framtiden?

23 Inställning till försvarsindustrins betydelse för Sverige i skilda avseenden.

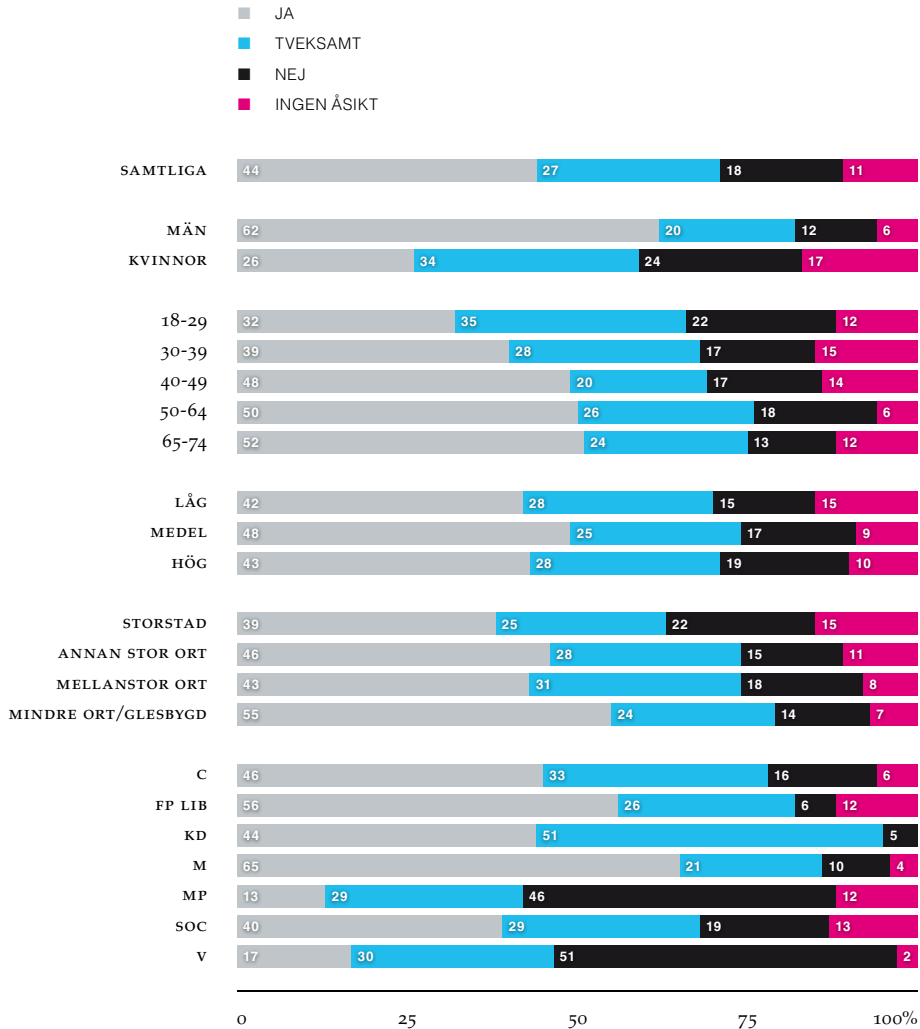
Hur stor betydelse har försvarsindustrin i Sverige för...

24

Inställning till svensk export av försvarsmateriel.

Reglerna för den svenska vapenexporten diskuteras ofta. Tycker du att Sverige skall exportera försvarsmateriel?

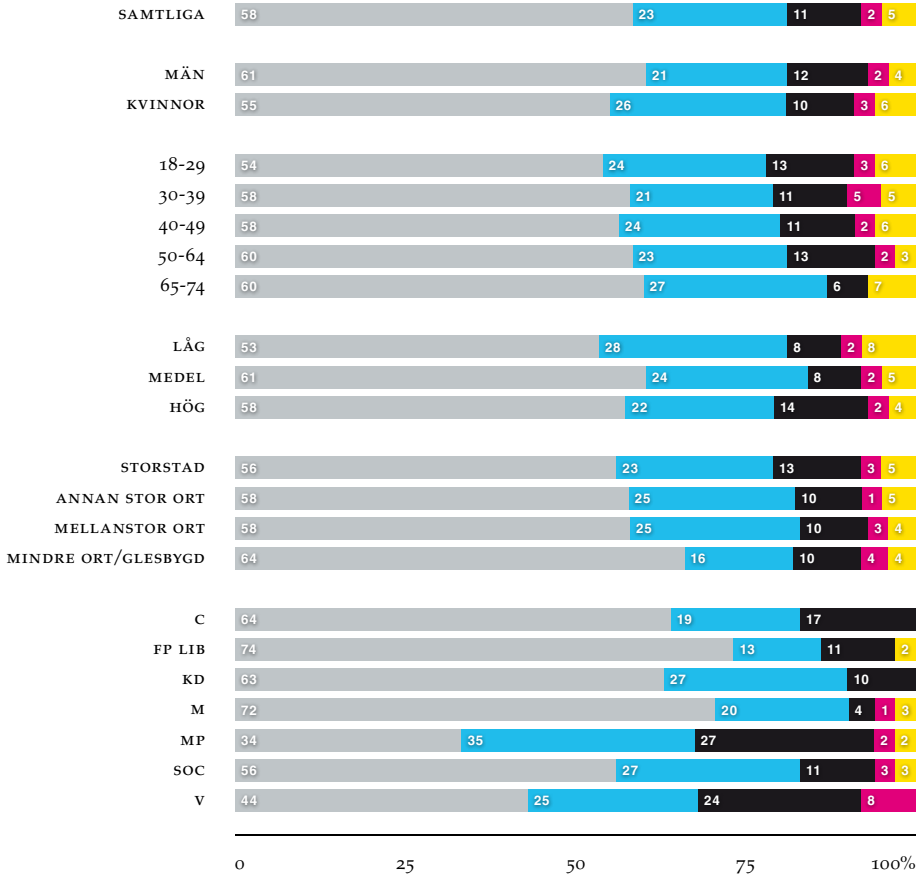

25

Uppfattning om huruvida Sverige behöver ett militärt försvar.

Tycker du att Sverige bör ha ett militärt försvar?

- BÖR ABSOLUT HA
- BÖR NOG HA
- TVEKSAMT OM VI BEHÖVER ETT
- ABSOLUT INTE
- INGEN ÅSIKT

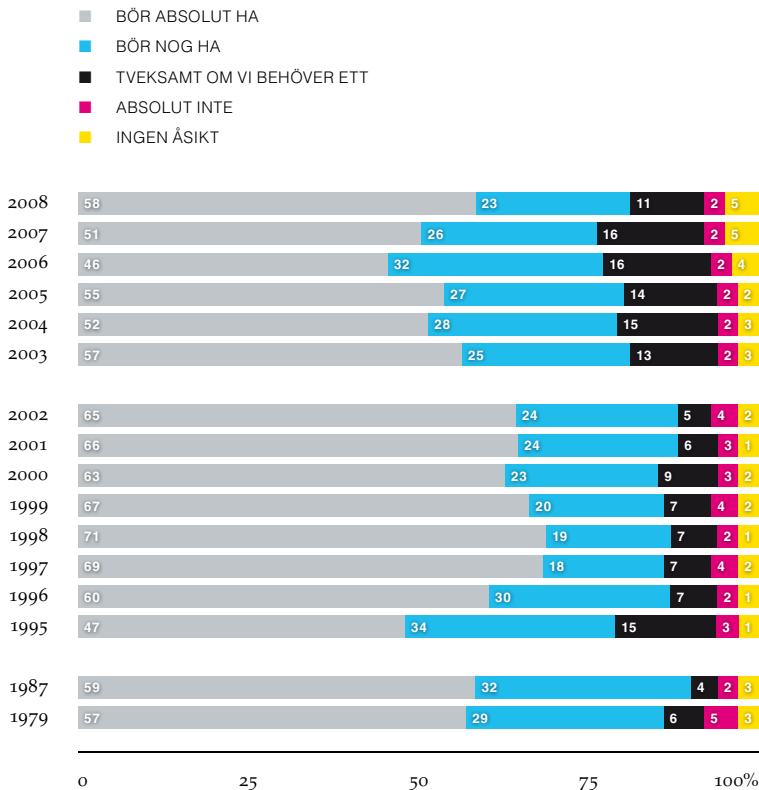

26

Uppfattning om huruvida Sverige behöver ett militärt försvar 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.

Tycker du att Sverige bör ha ett militärt försvar?

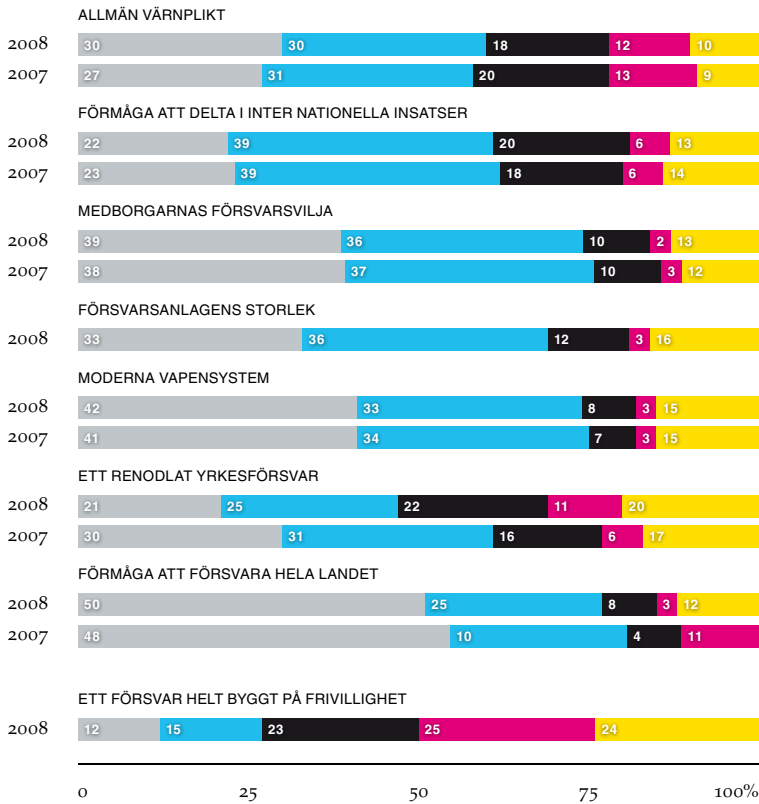
Frågeversioner skilda år, se förteckning

27 Förhållanden av betydelse för ett trovärdigt försvar olika år.

Hur stor betydelse har följande förhållanden för att vårt militära försvar skall vara trovärdigt enligt din uppfattning?

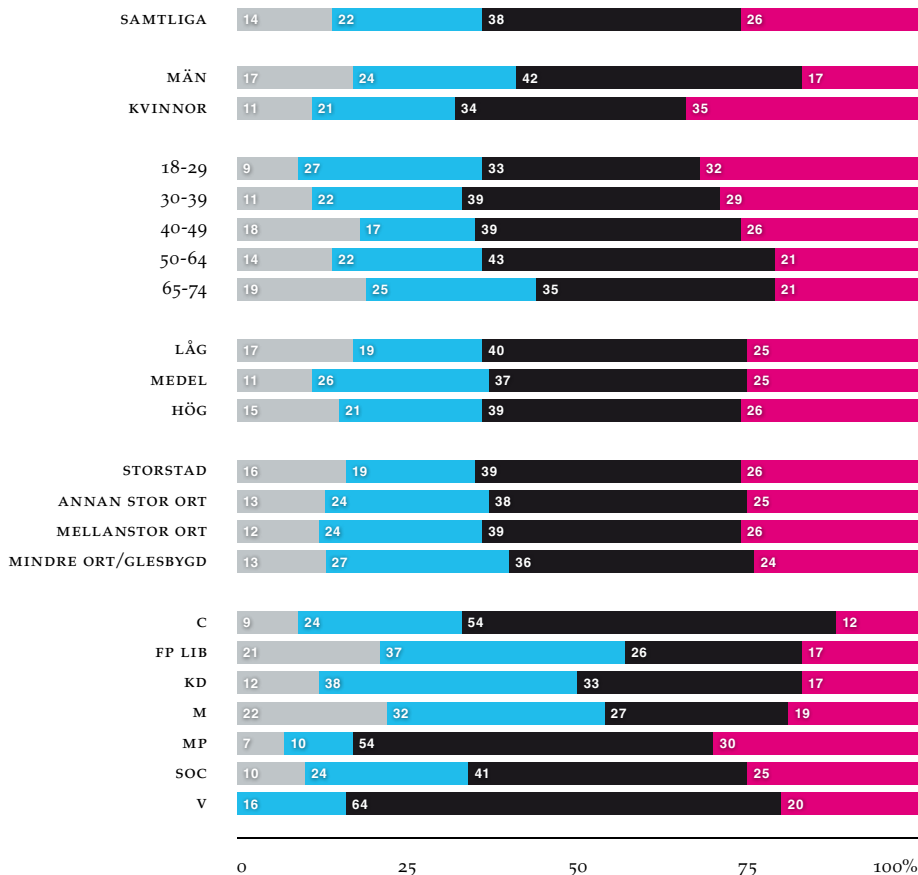
- MYCKET STOR BETYDELSE
- GANSKA STOR BETYDELSE
- GANSKA LITEN BETYDELSE
- MYCKET LITEN BETYDELSE
- INGEN ÅSIKT

28 Medlemskap i Nato eller stå utanför?

Försvarsalliansen Nato har på senaste tiden anslutit nya europeiska medlemmar. Tycker du att Sverige skall söka fullt medlemskap i Nato eller skall vi stå utanför Nato?

- BÖR SNARAST SÖKA FULLT MEDLEMSKAP
- BÖR PÅ SIKT SÖKA FULLT MEDLEMSKAP
- BÖR OCKSÅ FRAMÖVER STÅ UTANFÖR NATO
- INGEN ÅSIKT

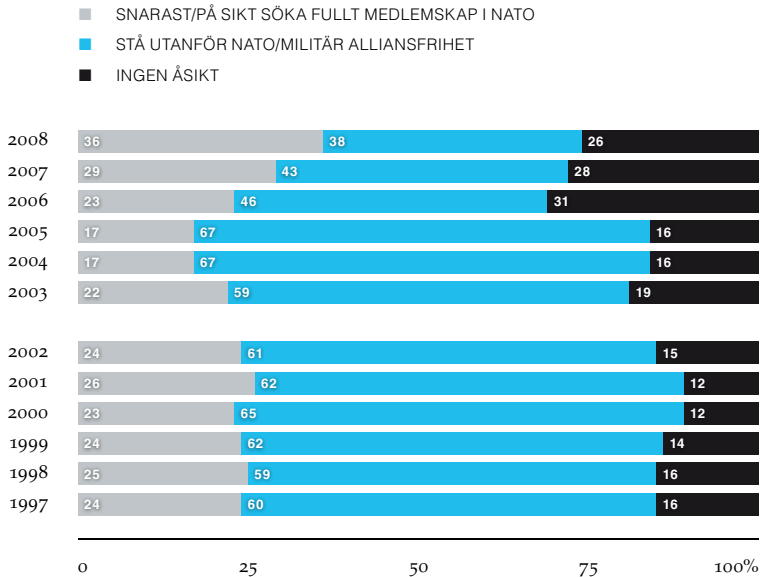

29

Medlemskap i Nato eller stå utanför Nato/ militär alliansfrihet? Inställning 2008 samt åren 1997-2007.

Försvarsalliansen Nato har på senaste tiden anslutit nya europeiska medlemmar. Tycker du att Sverige skall söka fullt medlemskap i Nato eller skall vi stå utanför Nato?

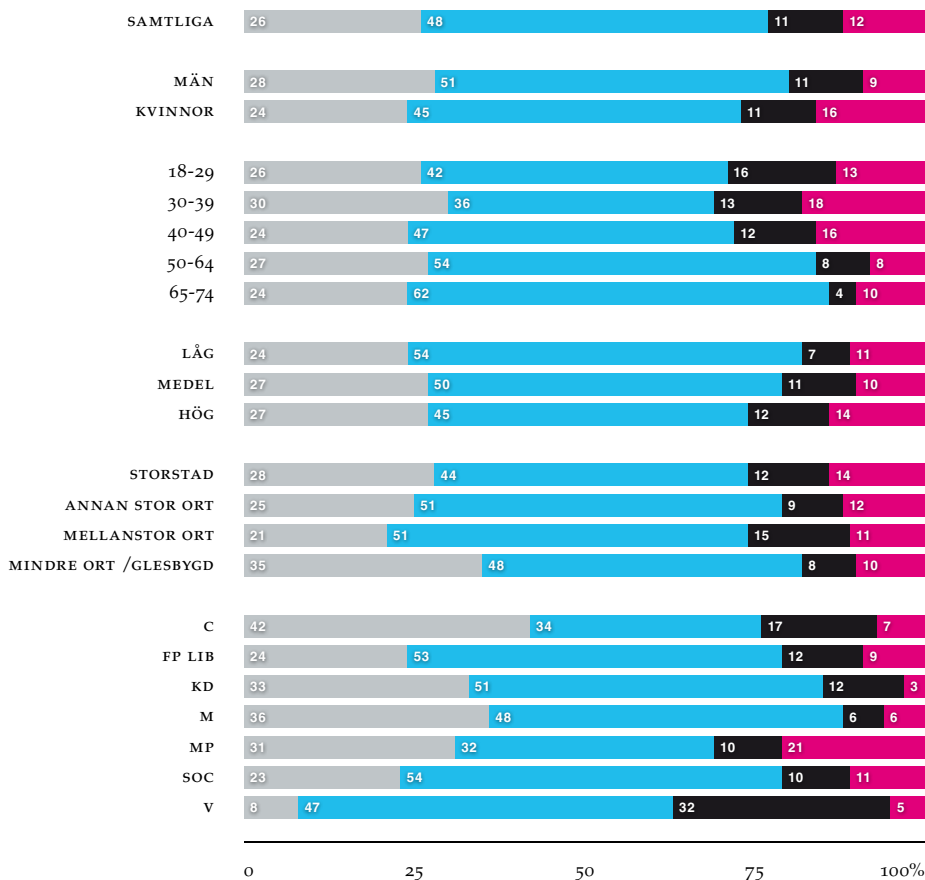
Frågeversion olika år, se förteckning

30 Önskad typ av militärt försvar.

Vilken typ av militärt försvar skulle du föredra att vi har i Sverige? Ett...

- RENODLAT YRKESFÖRSVAR
- FÖRSVAR SOM BYGGER PÅ VÄRNPLIKT
- FÖRSVAR SOM HELT OCH HÅLLET BYGGER PÅ FRIVILLIGHET
- INGEN ÅSIKT

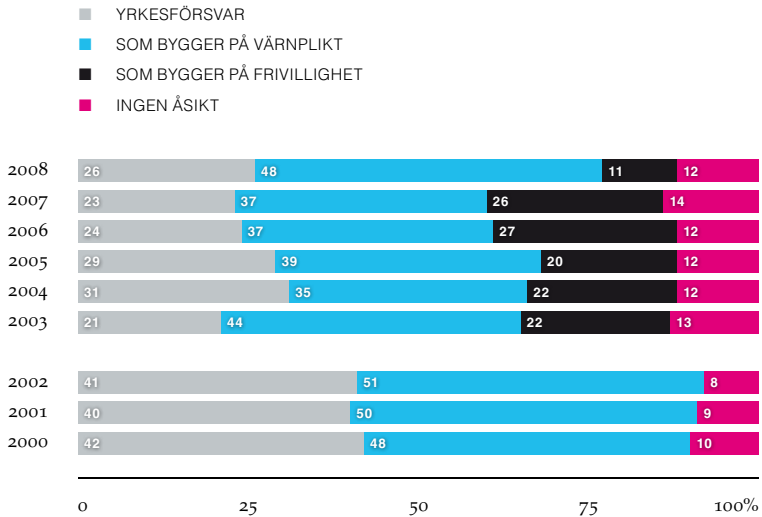

31 Önskad typ av militärt försvar 2008 samt åren 2000-2007.

Vilken typ av militärt försvar skulle du föredra att vi har i Sverige?

Frågeversion olika år, se förteckning

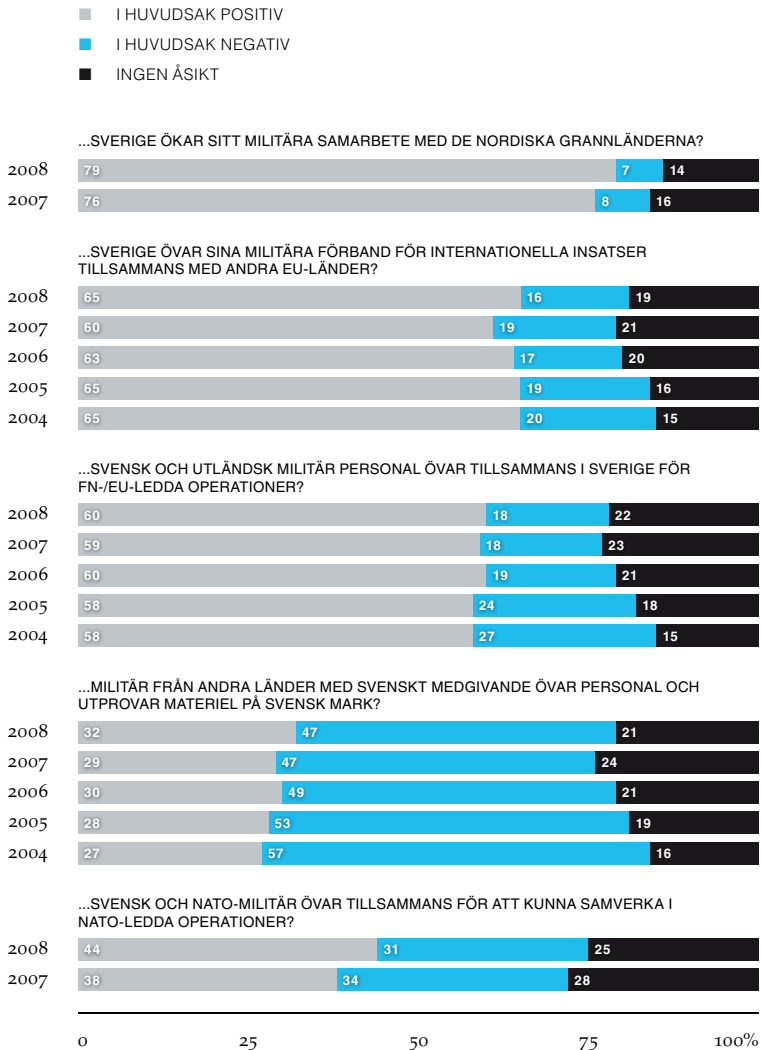

32

Inställning i några tänkta situationer rörande det militära försvaret olika år.

Hur ställer du dig till nedanstående tänkta situationer för det svenska militära försvaret? Är du i huvudsak positiv eller negativ till att...

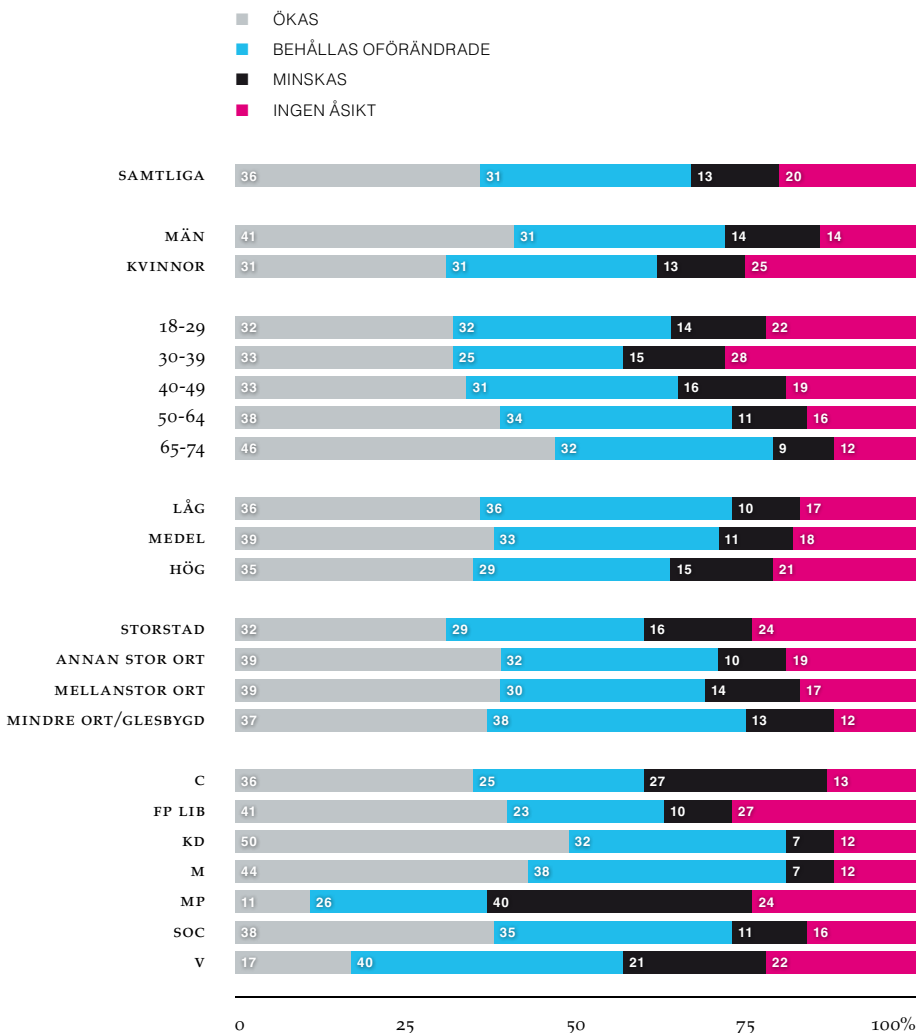
Frågeversion olika år, se förteckning

33

Uppfattning om statsutgifterna för det militära försvaret.

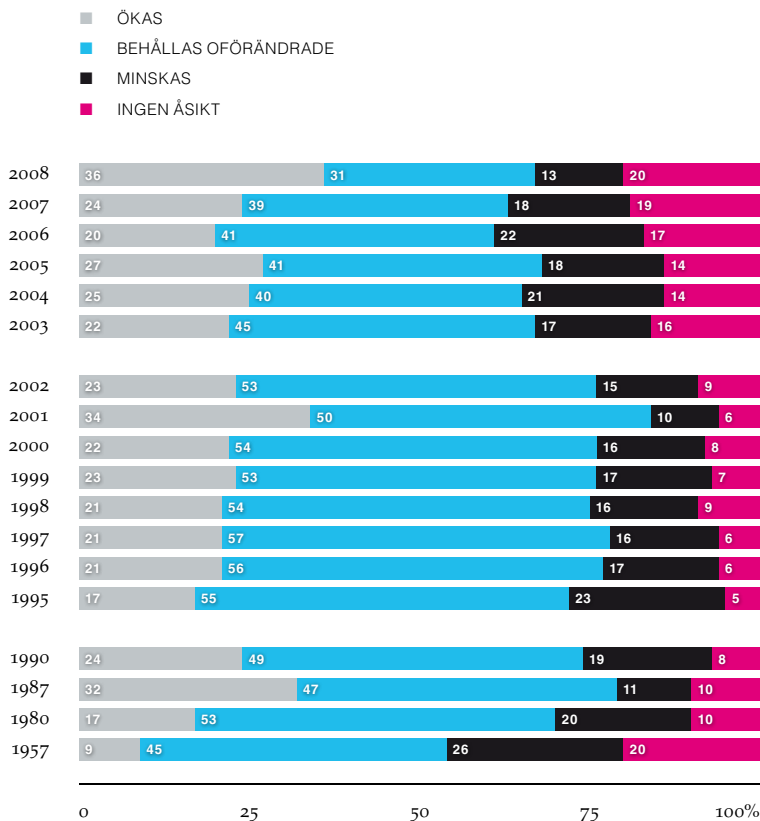
Tycker du att statsutgifterna för vårt militära försvar bör ökas, behållas oförändrade eller minskas?

34 Uppfattning om statsutgifterna för det militära försvaret 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.

Tycker du att statsutgifterna för vårt militära försvar bör ökas, behållas oförändrade eller minskas?

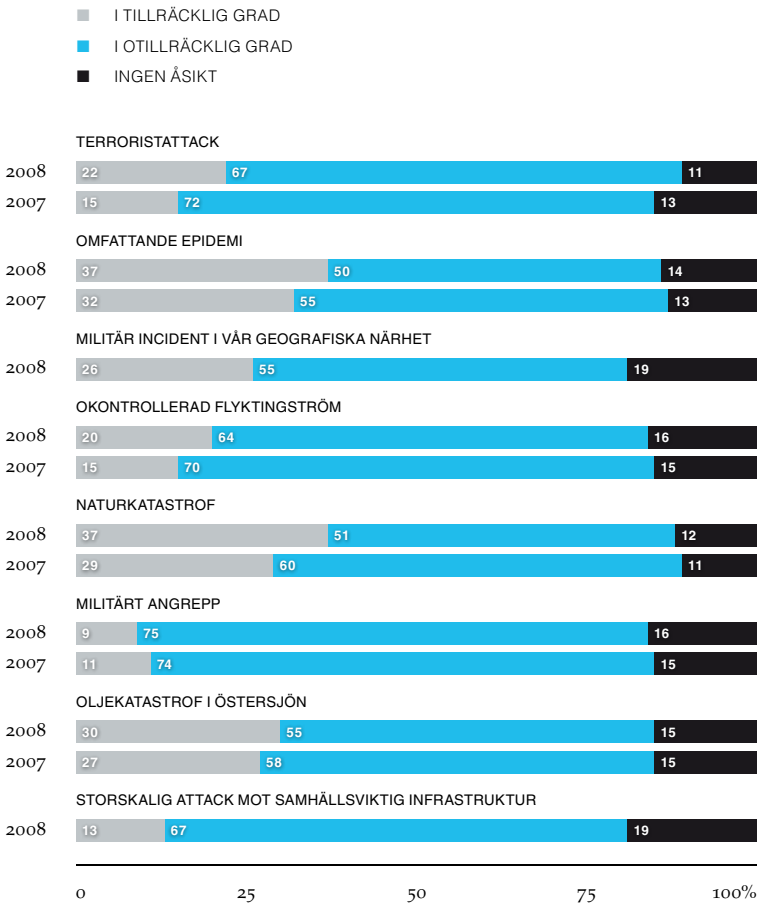
Frågeversion olika år, se förteckning

35

Uppfattning om Sveriges beredskap att hantera skilda krissituationer olika år.

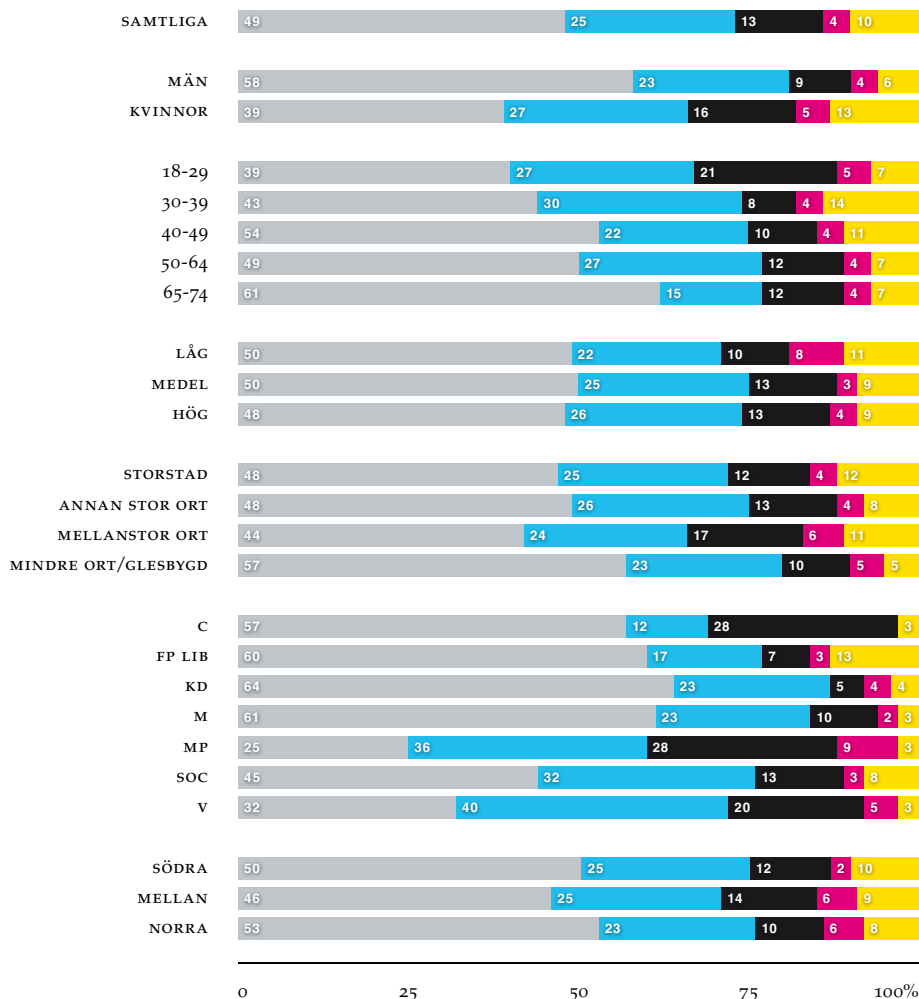
I vilken grad tror du att det finns beredskap i Sverige att hantera och möta följande hot och kriser om sådana skulle drabba vårt land?

36 Inställning till väpnat motstånd vid angrepp.

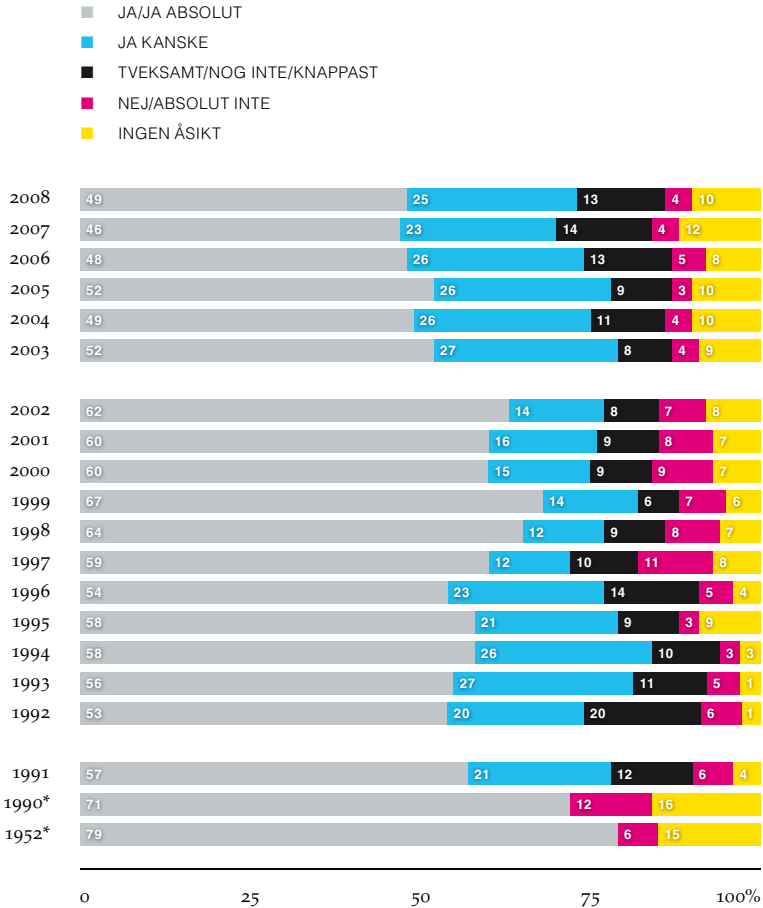
Antag att Sverige anfalls. Tycker du då att vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss?

- JA, ABSOLUT
- JA, KANSKE
- NEJ KNAPPAST, TVEKSAMT
- NEJ, ABSOLUT INTE
- INGEN ÅSIKT

37 Inställning till väpnat motstånd vid angrepp 2008 samt åren 1990-2007 och enligt den första mätningen 1952.

Antag att Sverige anfalls. Tycker du då att vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss?

*ENBART JA/NEJ/INGEN ÅSIKT DESSA ÅR.

38 Inställning till väpnat motstånd vid angrepp åren 1990-2007 - "försvarsviljan". Jämförelse med finska data.

Finland: Om Finland blir anfallet, borde finländarna enligt er åsikt försvara sig med vapenmakt i alla situationer, även om resultatet förefallet osäkert?

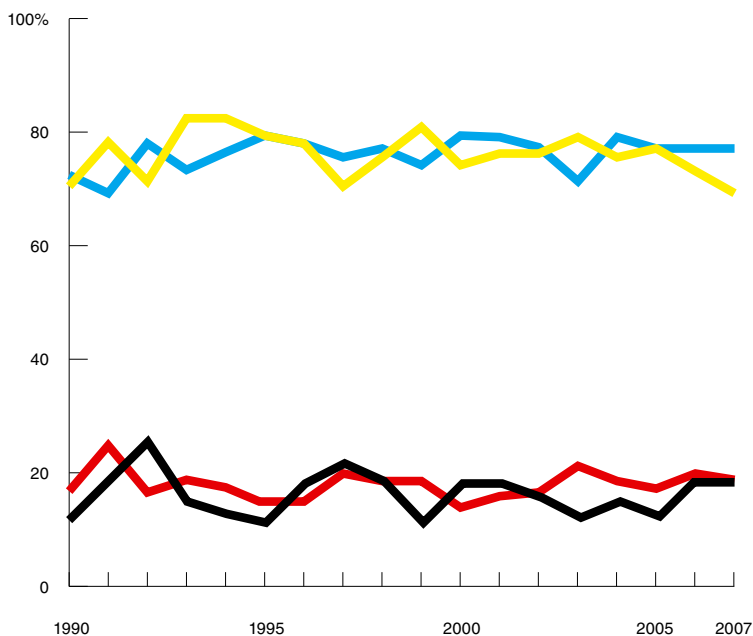
Sverige: Antag att Sverige anfalls. Tycker du då att vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss?

Finland

— BORDE — BORDE INTE

Sverige

— JA/JA KANSKE — TVEKSAMT/ NEJ

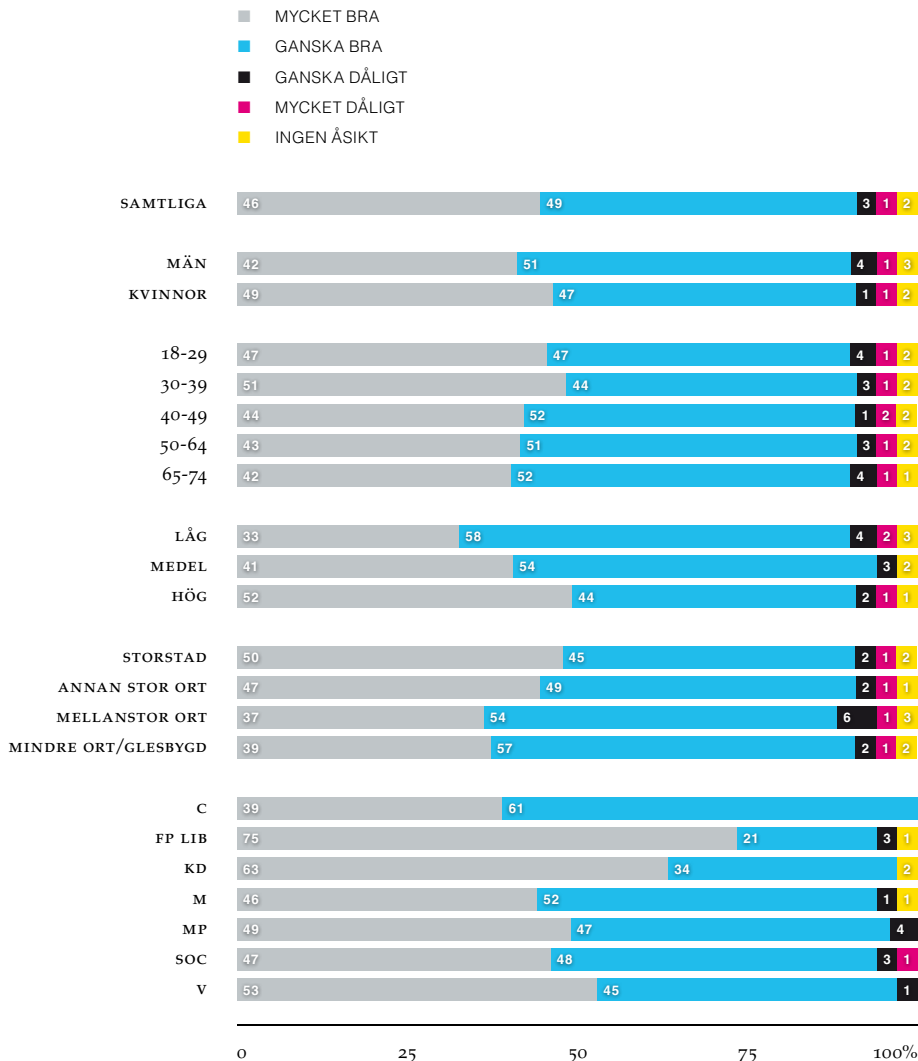

39

Uppfattning om Sverige som land att leva i.

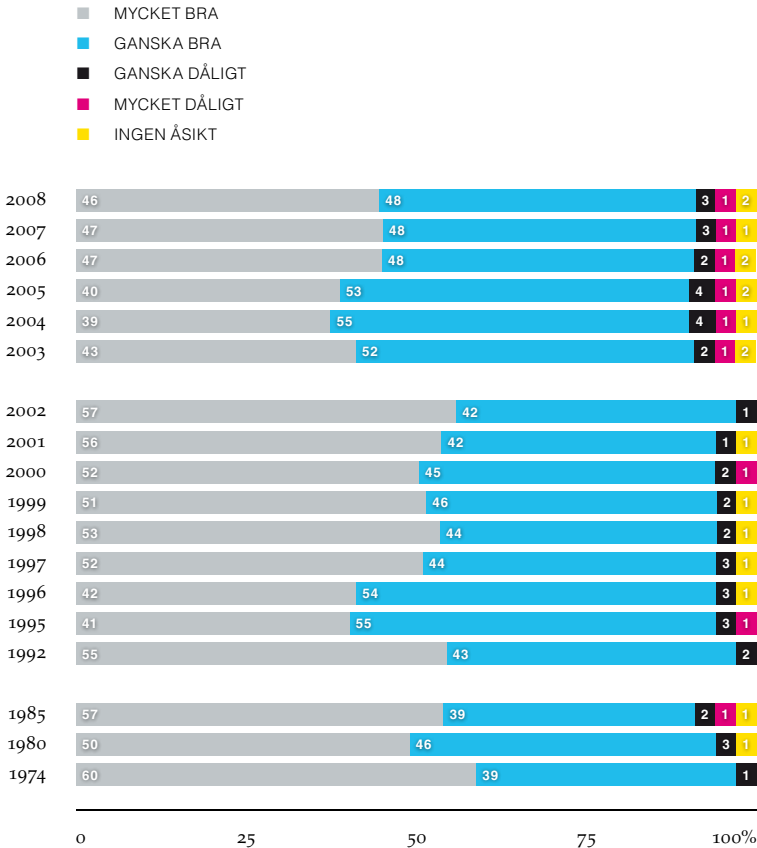
Tycker du att Sverige för dig är ett bra eller ett dåligt land att leva i? Tycker du, på det hela taget, att det är...

40

Uppfattning om Sverige som land att leva i 2008 samt åren 1995-2007 och tidigare.

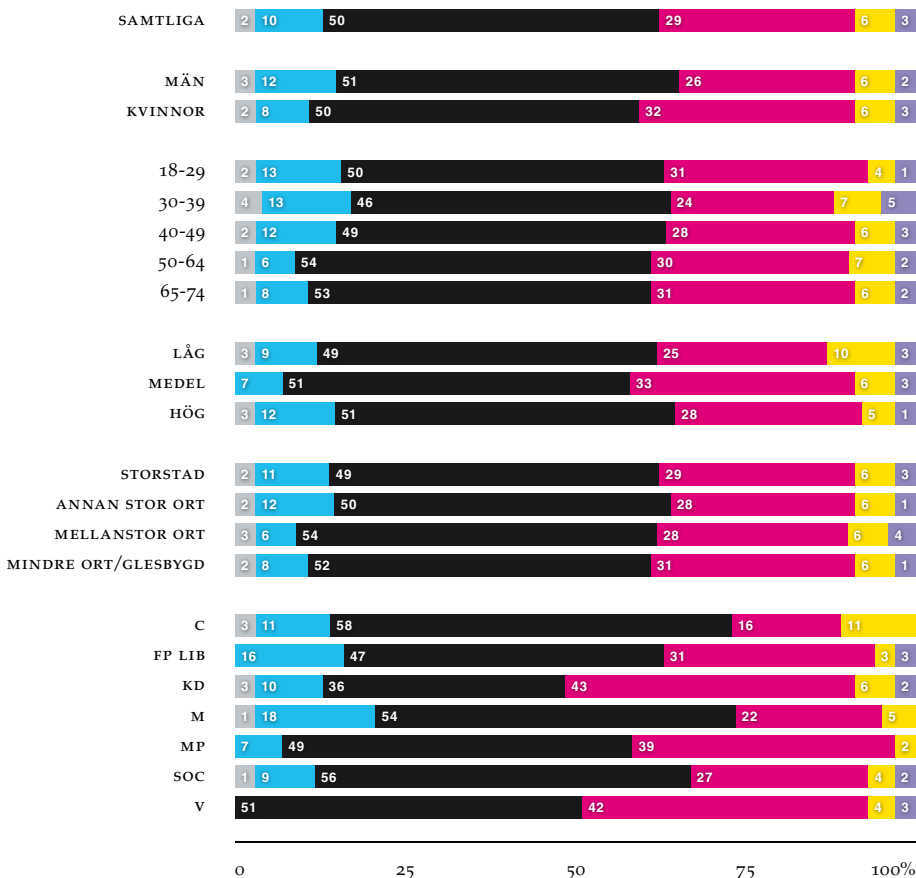
Tycker du att Sverige för dig är ett bra eller ett dåligt land att leva i? Tycker du, på det hela taget det hela taget att det är...

41 Uppfattning om att leva i Sverige framöver.

Om du tänker dig Sverige fem år framåt, tror du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? Tror du det blir...

- MYCKET BÄTTRE
- NÅGOT BÄTTRE
- UNGEFÄR SOM IDAG
- NÅGOT SÄMRE
- MYCKET SÄMRE
- INGEN ÅSIKT

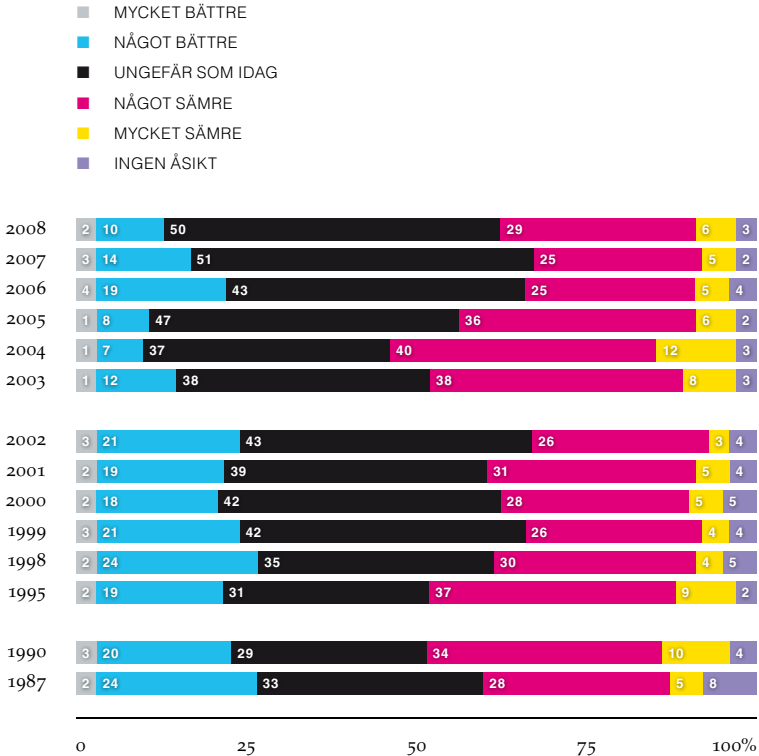

42

Uppfattning om att leva i Sverige framöver 2008 samt åren 1998-2007 och tidigare.

Om du tänker dig Sverige fem år framåt, tror du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? Tror du det blir...

Frågeversion olika år, se förteckning

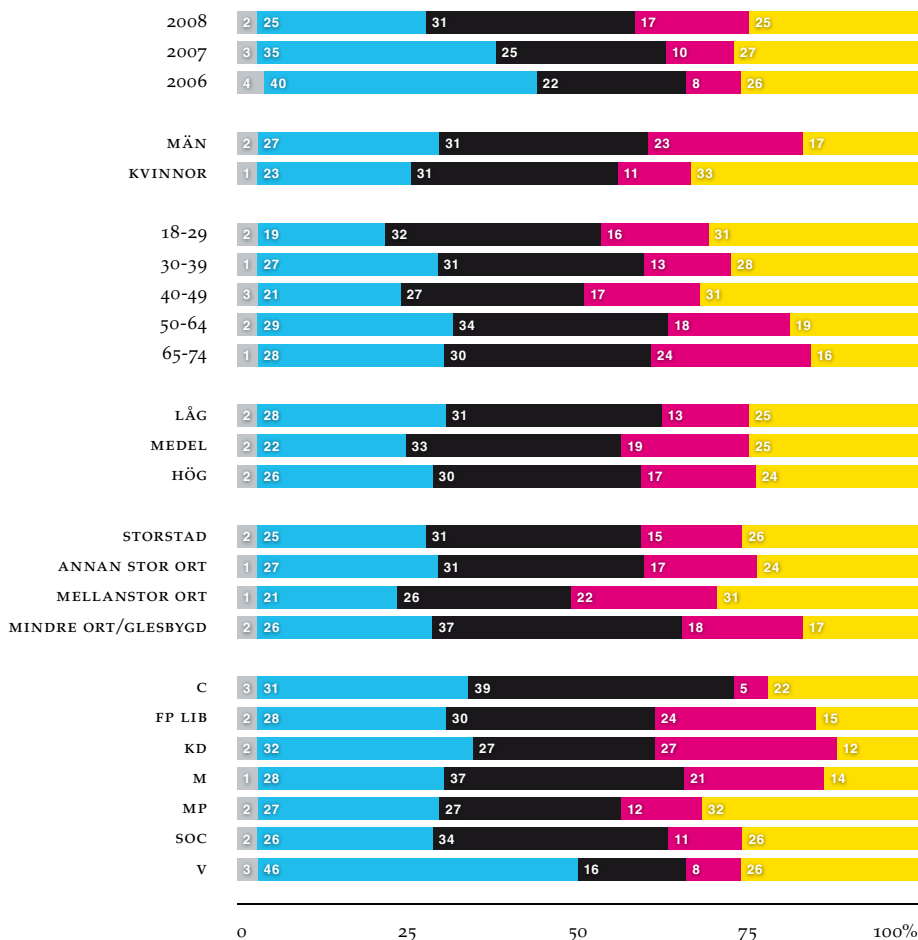

43

Uppfattning om den hittills under 2000-talet förda försvarspolitiken 2008 samt åren 2006-2007.

Vad tycker du om den försvarspolitik som förts av Sverige hittills under 2000-talet?

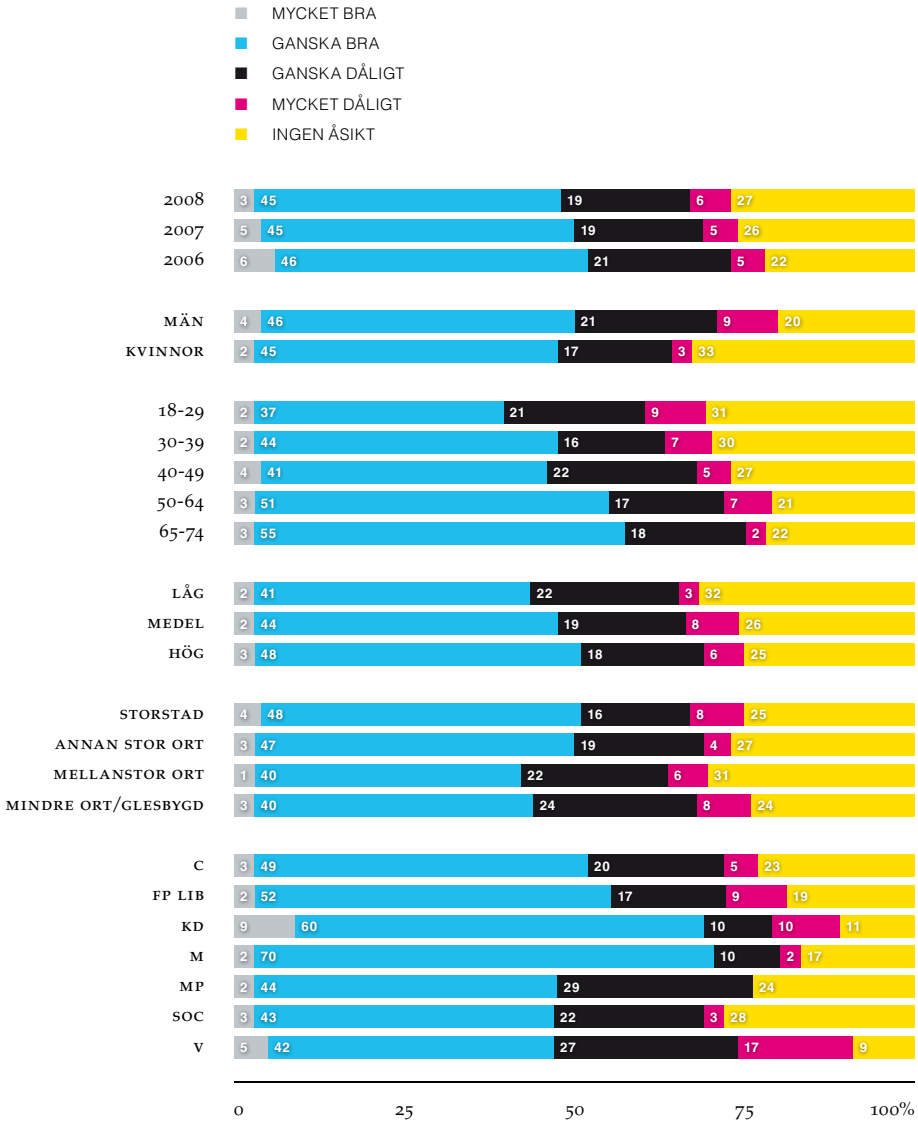
- MYCKET BRA
- GANSKA BRA
- GANSKA DÅLIGT
- MYCKET DÅLIGT
- INGEN ÅSIKT

44

Uppfattning om den hittills under 2000-talet förda utrikespolitiken 2008 samt åren 2006-2007.

Vad tycker du om den utrikespolitik som förts av Sverige hittills under 2000-talet?

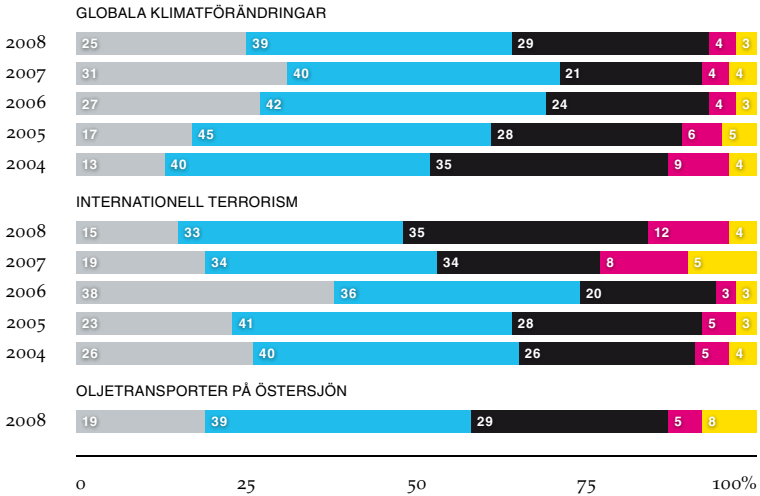

45

Uppfattning om förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder olika år.

Nedan framgår förhållanden som skulle kunna påverka såväl vårt land som andra länder. Om du tänker på Sverige de närmaste fem åren – hur oroande anser du då att följande förhållanden är för oss i vårt land?

- MYCKET OROANDE
- GANSKA OROANDE
- INTE SÄRSKILT OROANDE
- INTE ALLS OROANDE
- INGEN ÅSIKT

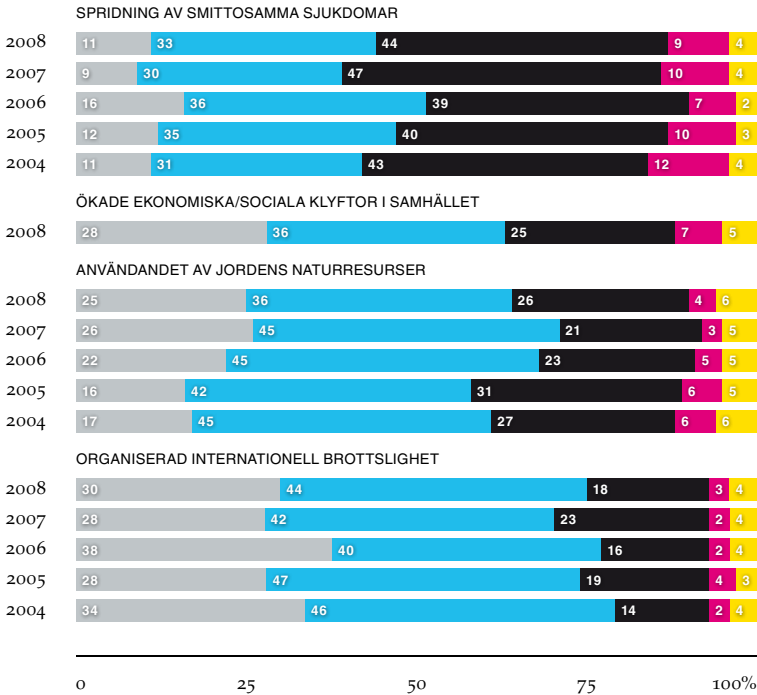
45

FORTSÄTTNING

Uppfattning om förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder olika år.

Nedan framgår förhållanden som skulle kunna påverka såväl vårt land som andra länder. Om du tänker på Sverige de närmaste fem åren – hur oroande anser du då att följande förhållanden är för oss i vårt land?

- MYCKET OROANDE
- GÅNSKA OROANDE
- INTE SÄRSKILT OROANDE
- INTE ALLS OROANDE
- INGEN ÅSIKT

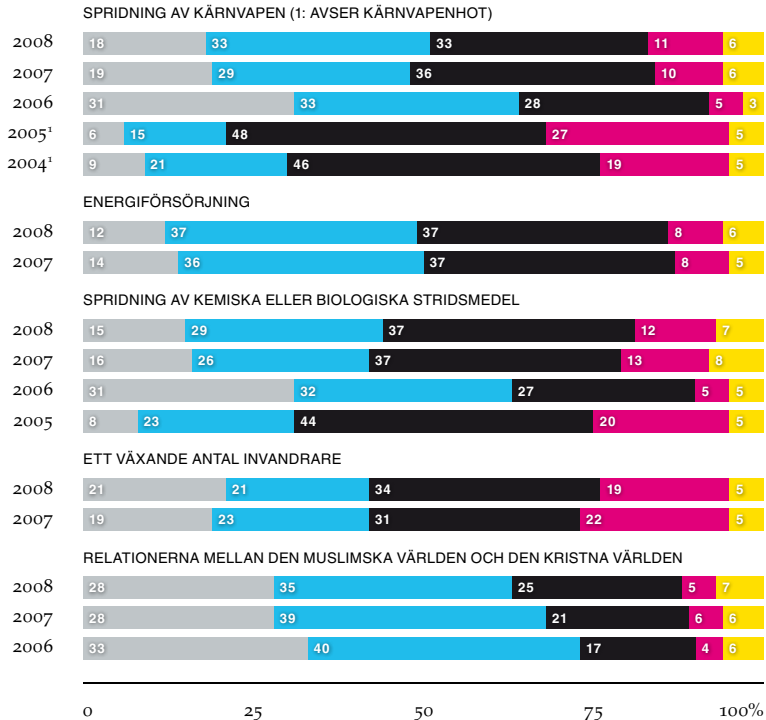
45

FORTSÄTTNING

Uppfattning om förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder olika år.

Nedan framgår förhållanden som skulle kunna påverka såväl vårt land som andra länder. Om du tänker på Sverige de närmaste fem åren – hur oroande anser du då att följande förhållanden är för oss i vårt land?

- MYCKET OROANDE
- GÅNSKA OROANDE
- INTE SÄRSKILT OROANDE
- INTE ALLS OROANDE
- INGEN ÅSIKT

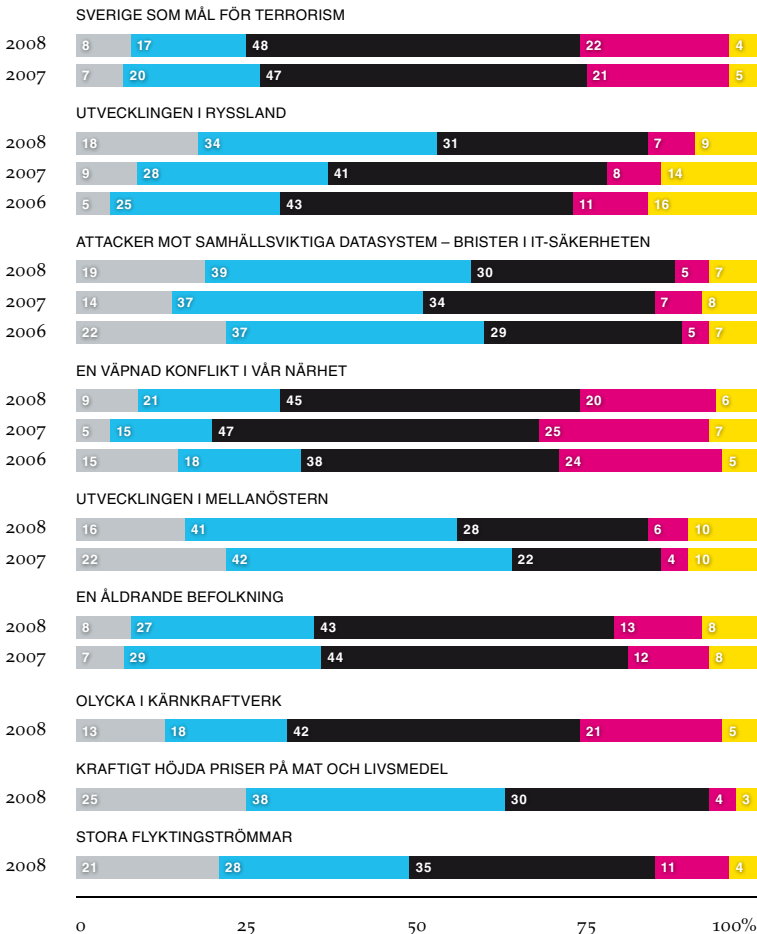
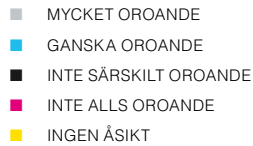

45

FORTSÄTTNING

Uppfattning om förhållanden som skulle kunna påverka såväl Sverige som andra länder olika år.

Nedan framgår förhållanden som skulle kunna påverka såväl vårt land som andra länder. Om du tänker på Sverige de närmaste fem åren – hur oroande anser du då att följande förhållanden är för oss i vårt land?

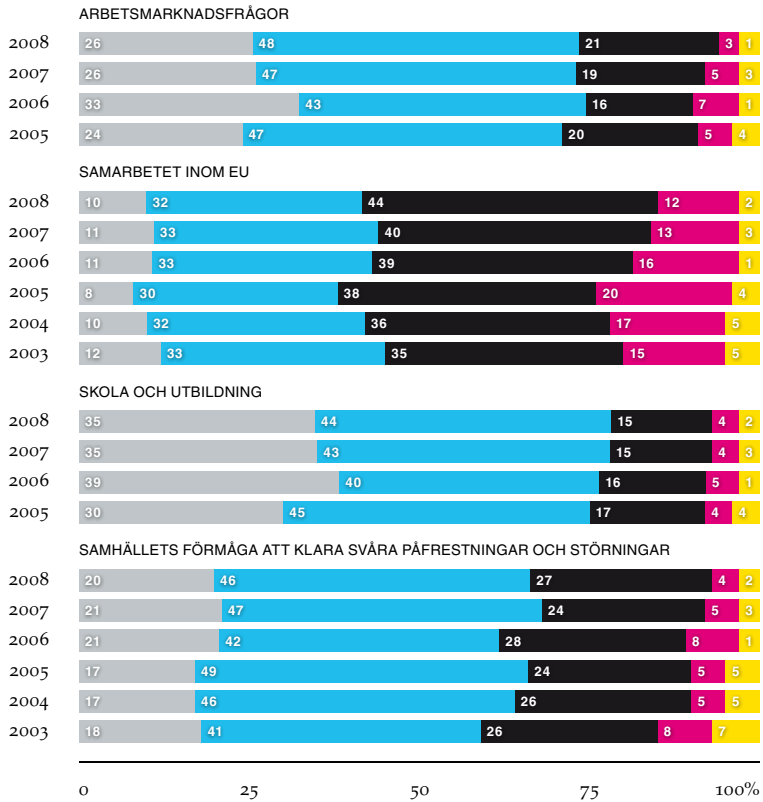

46

Intresset för olika aktuella samhällsfrågor olika år.

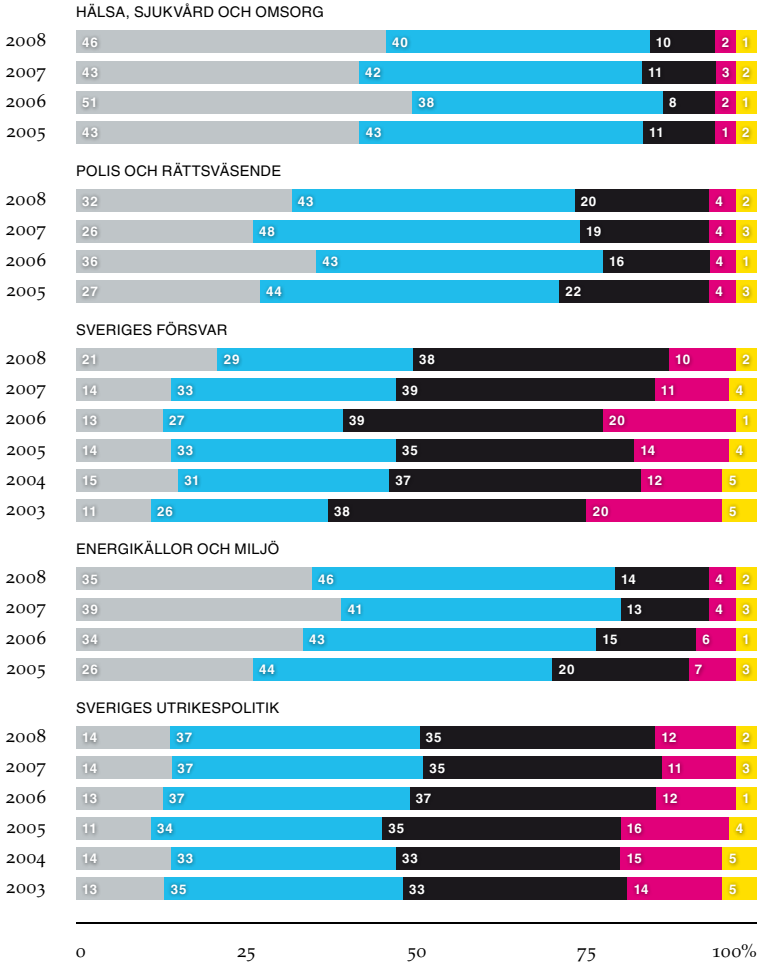
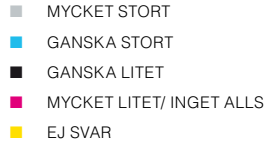
Hur stort är ditt intresse för följande frågor i Sverige idag?

- MYCKET STORT
- GANSKA STORT
- GANSKA LITET
- MYCKET LITET/ INGET ALLS
- EJ SVAR

Intresset för olika aktuella samhällsfrågor olika år.

Hur stort är ditt intresse för följande frågor i Sverige idag?

47 Förhoppning om hjälp från andra länder vid skilda krissituationer i vårt land olika år.

Tror du att Sverige skulle få snabb och effektiv hjälp från andra länder om följande händelser skulle drabba vårt land?

- JA, HELT SÄKERT
- JA, GANSKA SÄKERT
- NEJ, TVEKSAMT
- NEJ
- INGEN ÅSIKT

48 Jämförelse mellan dem med respektive utan intresse för frågor kring Sveriges försvar.

OMRÅDEN	INTRESSE FÖR FRÅGOR KRING SVERIGES FÖRSVAR	
	MYCKET/ GANSKA STORT	GANSKA/ MYCKET LITET
UPPFATTNING OM DEN FRAMTIDA MILITÄRA SITUATIONEN I SVERIGES NÄRHET		
TRYGGARE	6	5
OTRYGGARE	59	40
OFÖRÄNDRAD MOT IDAG	27	39
SATSNINGAR PÅ FÖRSVAR SOM KAN ANVÄNDAS BÅDE NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT		
PÅVERKAR FRED OCH SÄKERHET POSITIVT	63	33
PÅVERKAR FRED OCH SÄKERHET NEGATIVT	11	16
SAKNAR BETYDELSE	14	23
SVERIGES MEDLEMSKAP I EU		
PÅVERKAR FRED OCH SÄKERHET POSITIVT	59	45
PÅVERKAR FRED OCH SÄKERHET NEGATIVT	11	12
SAKNAR BETYDELSE	21	25
ORO FÖR TERRORISTATTACK I SVERIGE		
MYCKET/GANSKA STOR	24	14
GANSKA/MYCKET LITEN	66	72
ÄR INTE ALLS OROAD	9	15
INSTÄLLNING TILL ATT SVERIGE OCKSÅ 2011 BIDRAR TILL EU:s SNABBINSATSFÖRMÅGA		
I HUVUDSAK POSITIV	66	45
I HUVUDSAK NEGATIV	20	20
INSTÄLLNING TILL ATT SVERIGE OCKSÅ 2011 ANSVARAR FÖR EN SNABBINSATSSTYRKA		
I HUVUDSAK POSITIV	57	27
I HUVUDSAK NEGATIV	22	29
INSTÄLLNING TILL ATT SVERIGE DELTAR I ETT MILITÄRT FÖRSVARSSAMARBETE INOM EU		
HELT/HUVUDSAKLIGEN FÖR	50	26
TVEKSAM	29	34
HUVUDSAKLIGEN/HELT EMOT	15	26

I UPPSTÄLLNINGEN REDOVISAS INTE ANDELAR SOM SAKNAR ÅSIKT

48

FORTSÄTTNING

Jämförelse mellan dem med respektive utan intresse för frågor kring Sveriges försvar.

OMRÅDEN	INTRESSE FÖR FRÅGOR KRING SVERIGES FÖRSVAR	
	MYCKET/ GANSKA STORT	GANSKA/ MYCKET LITET
ÄGER SVERIGE FÖRMÅGA ATT UPPFYLLA SIN SÄKERHETSPOLITISKA MÅLSÄTTNING VAD GÄLLER:		
BEFOLKNINGENS LIV OCH HÄLSA?		
I TILLRÄCKLIG GRAD	30	37
I OTILLRÄCKLIG GRAD	61	38
SAMHÄLLET'S FUNKTIONALITET?		
I TILLRÄCKLIG GRAD	29	35
I OTILLRÄCKLIG GRAD	59	37
UPPRÄTHÅLLET AV GRUNDLÄGGANDE VÄRDEN I SAMHÄLLET?		
I TILLRÄCKLIG GRAD	28	35
I OTILLRÄCKLIG GRAD	58	31
INSTÄLLNING TILL EN FÖRSVARINDUSTRI I SVERIGE		
MYCKET/GANSKA VIKTIGT	90	56
INTE SPECIELLT/INTE ALLS VIKTIGT	5	30
INSTÄLLNING TILL SVENSK EXPORT AV FÖRSVARSmateriel		
JA	58	31
TVEKSAMT	24	31
NEJ	10	26

I UPPSTÄLLNINGEN REDOVISAS INTE ANDELAR SOM SAKNAR ÅSIKT

48

FORTSÄTTNING

Jämförelse mellan dem med respektive utan intresse för frågor kring Sveriges försvar.

OMRÅDEN	INTRESSE FÖR FRÅGOR KRING SVERIGES FÖRSVAR	
	MYCKET/ GANSKA STORT	GANSKA/ MYCKET LITET
UPPFATTNING OM SVERIGE BEHÖVER ETT MILITÄRT FÖRSVAR		
JA ABSOLUT/NOG	93	70
TVEKSAMT/ABSOLUT INTE	4	23
MEDLEMSKAP I NATO ELLER STÅ UTANFÖR		
SNARAST MEDLEMSKAP	22	5
PÅ SIKT MEDLEMSKAP	27	18
OCKSÅ FRAMÖVER STÅ UTANFÖR NATO	32	45
UPPFATTNING OM STATSUTGIFTERNA FÖR DET MILITÄRA FÖRSVARET		
BÖR ÖKAS	58	14
BÖR VARA OFÖRÄNDRADE	28	35
BÖR MINSKAS	3	23
UPPFATTNING OM DEN HITTILLS UNDER 2000-TALET FÖRDA FÖRSVARSPOLITIKEN		
MYCKET/GANSKA BRA	26	28
GANSKA/MYCKET DÅLIG	61	35
UPPFATTNING OM DEN HITTILLS UNDER 2000-TALET FÖRDA UTRIKESPOLITIKEN		
MYCKET/GANSKA BRA	54	44
GANSKA/MYCKET DÅLIG	28	22

I UPPSTÄLLNINGEN REDOVISAS INTE ANDELAR SOM SAKNAR ÅSIKT

Frågeskillnader

I figurer återges opinionsläget olika år. Frågorna har så långt möjligt anpassats till aktuella förhållanden varför deras ordalydelse skiljer sig mer eller mindre mellan undersökningstillfällena. Målsättningen har dock varit att så långt möjligt använda samma eller likalydande frågor. Dock har frågor utgått eller helt omformulerats både till innehåll och vad gäller svarsalternativ. Hur frågorna ställts olika år framgår nedan i de fall skillnader finns. Inom parentes anges det årtal en version varit aktuell. Vid identiska frågor framgår formuleringen ovan respektive figur.

02 Oro för den politiska situationen i världen.

I vilken utsträckning känner du/Du oro för den aktuella politiska situationen i världen? Är din/Din oro... (2005-2008)

I vilken utsträckning känner Du oro för den nuvarande politiska situationen i världen? Är Din oro... (1980-2004)

04 Upplevd risk för storkrig i Europa.

Hur stora tror du/Du riskerna är för att det som händer i världen idag kan leda till militära konflikter (krig) i stora delar av Europa? (2005-2008)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag kan leda till ett krig i stora delar av Europa? (1995, 1997-2004)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag skall leda till ett krig i stora delar av Europa? (1992-1994)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag skall leda till ett storkrig i Europa? (1991)

Hur stora tror Du riskerna är för att oroligheterna i världen idag, inom en tioårsperiod, skall vidgas till en militär konflikt i vilken stora delar av Europa dras in? (1987-1990)

Hur stora tror Du riskerna är för att oroligheterna i världen idag skall vidgas till en storkonflikt i vilken Europa dras in? (1965-1985, 1991 jan)

06 Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet.

Tror du att den militära hotsituationen i vår närhet har förändrats om tio år? Tror du att det för vår del då ... (2006-2008)

Det anses allmänt att det idag inte föreligger någon militär hotbild mot Sverige. Tror Du att den militära situationen i vår närhet har förändrats om tio år? Tror Du att den för vår del ... (2005)

Om Du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär som den ser ut idag? (1999-2004)

Om Du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1998)

Om Du tänker på Sverige tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1997)

Om Du tänker på Sverige några år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1992 sept-1995)

Om du tänker på Sverige några år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär lika hotfull jämfört med idag? (1991, 1992 februari, maj)

Om Du tänker på Sverige en tio-femton år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär lika hotfull jämfört med idag? (1986, 1989-1990)

09 Oro för terroristattacker i Sverige.

Om Du tänker på Sverige idag och fem år framåt – hur stor oro känner du för att Sverige under denna tid blir mål för en terroristattack? Är Din oro ... (2007-2008)

I början av juli förra året dödades och skadades många i London vid flera bombattentat. Attacker har genomförts också på andra platser. I vilken utsträckning känner du oro för att terroristattacker kan inträffa också i Sverige? Är din oro ... (2006)

I vilken utsträckning känner Du oro för att terrorattacker liknande dem i London kan inträffa i Sverige? Är Din oro ... (2005)

Om Du tänker på Sverige idag och fem år framåt – i vilken utsträckning känner Du oro för att Sverige under denna tid blir mål för en terrorattack? Är Din oro ... (2004)

11 Inställning till FNs fredsframtvigande insatser.

FN har länge försökt att säkra freden i världen genom att till oroshärdar sända militär personal som dock inte själva ingriper i pågående strider. Men på senare år har FN beslutat om ingripanden med direkta stridshandlingar för att skapa fred och säkerhet. Tycker du det är rätt eller fel att FN beslutar om sådana ingripanden? (2006-2008)

Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra genom att till oroshärdar sända militär personal som dock inte själva deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN tillåtit ingripanden med direkta stridshandlingar för att skapa fred och säkerhet som skett t ex i Afghanistan och Östtimor. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN tillåter sådana ingripanden? (2005)

Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra freden i världen genom att till oroshärdar sända militär personal, som dock inte själva deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN sanktionerat fredsframtvigande ingripanden med direkta krigshandlingar för att återställa fred och säkerhet som skett t ex i Kongo och Östtimor. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN tillåter sådana ingripanden? (2004)

Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra freden i världen genom att till oroshärdar sända militär personal, som

dock inte själva deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN sanktionerat fredsframtvingande ingripanden med direkta krigshandlingar för att återställa fred och säkerhet som skett t ex i Afghanistan och Östtimor. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN tillåter sådana ingripanden? (2003)

Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra freden på olika håll i världen genom att till oroshärdar sända militär personal som dock inte själva deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN tillåtit ingripanden med direkta krigshandlingar för att skapa fred och säkerhet. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN sanktionerar sådana ingripanden? (2002)

Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra freden på olika håll i världen genom att till oroshärdar sända militär personal som dock inte själva deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN också tillgripit direkta krigshandlingar för att återställa fred och säkerhet, t ex Gulfkriget, i Somalia och Bosnien. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN ingriper med militärt våld i denna typ av stridigheter? (1993-2001)

13 Inställning till om Sverige skall sända militära förband utomlands.

Sverige har ett antal militära förband utomlands. De som ingår i dessa förband deltar frivilligt. Svenska soldater kan dras in i direkta stridshandlingar med risk att såras eller dödas. Tycker du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att sända svenska soldater under sådana förhållanden? (2008)

Sverige kan på begäran av FN sända militära förband utomlands. De som ingår i dessa förband deltar frivilligt. Svenska soldater kan dras in i direkta stridshandlingar med risk att såras eller dödas. Tycker du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att sända svenska soldater under sådana förhållanden? (2006-2007)

Sverige kan på begäran av FN och EU sända militära förband utomlands. De som ingår i dessa förband deltar frivilligt. Risk finns för att svenskarna kan dras in i direkta stridshandlingar där de kan såras eller dödas. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka dessa soldater under sådana förhållanden? (2005)

Sverige kan på begäran av FN och EU sända militära förband utomlands. Risk finns för att svenskarna kan dras in i direkta stridshandlingar där de kan såras eller dödas. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka soldater under sådana förhållanden? (2004)

Sverige har på begäran av FN sänt militära förband utomlands. Risk finns för att svenskarna kan dras in i direkta stridshandlingar där de kan såras eller dödas. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka dit dessa soldater under sådana förhållanden? (2003)

Sverige har på begäran av FN sänt militära förband utomlands. Risk finns för att svenskarna kan dras in i direkta stridshandlingar. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut att skicka dit dessa soldater under sådana förhållanden? (2002)

Sverige har på begäran av FN sänt militära förband utomlands, t ex till Bosnien, som där ställs under FN:s ledning. Risk finns för att svenskarna kan komma att dras in i direkta stridshandlingar. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka dit dessa soldater under sådana förhållanden? (1997-2001)

Sverige har, som Du säkert vet, beslutat att på begäran av FN sända en fredsbevarande militär styrka till forna Jugoslavien. Risk finns för att svenskarna kan komma att dras in i direkta stridshandlingar. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka dit dessa soldater? (1993-1996)

19 Inställning till att Sverige deltar i ett militärt försvarssamarbete inom EU respektive Sverige som medlem i ett gemensamt militärt försvar inom EU.

Det finns förslag om att EU skall utveckla ett militärt försvarssamarbete. Är du för eller emot tanken att Sverige skulle delta i ett sådant samarbete? Är du ... (2008)

Det finns förslag om att EU skall utveckla ett militärt försvar som omfattar alla medlemsstater. Är du för eller emot tanken att Sverige skulle gå med i ett gemensamt militärt EU-försvar? Är du ... (2006-2007)

Är Du för eller emot tanken att Sverige går med i ett gemensamt militärt EU-försvar? (2005)

Är Du för eller emot att Sverige går med i ett gemensamt militärt EU-försvar? (2004)

Är Du för eller emot att Sverige ingår i ett gemensamt militärt EU-försvar? (2003)

Är Du för eller emot att Sverige ingår i ett gemensamt militärt försvar inom EU? (2001-2002)

Inom den Europeiska Unionen (EU) diskuterar medlemsstaterna en fördjupning av det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet i riktning mot ett framtida gemensamt försvar. Är Du i huvudsak för att Sverige arbetar för ett sådant eller är Du emot detta? (1999-2000)

Inom den Europeiska Unionen (EU) diskuterar medlemsstaterna en fördjupning av det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet i riktning mot ett framtida gemensamt försvar. Är Du i huvudsak för att Sverige medverkar i en sådan utveckling eller är Du i huvudsak emot? (1998)

21 Inställning till en försvarsindustri i Sverige.

Hur viktigt tycker du det är att vi har en försvarsindustri i Sverige? (2007-2008)

Hur viktigt är det att Sverige har en svensk vapenindustri? (2006)

Anser Du det viktigt att Sverige har en svensk vapenindustri? (2005)

26 Uppfattning om huruvida Sverige behöver ett militärt försvar.

Tycker du att Sverige bör ha ett militärt försvar? (2006-2008)

Anser Du att Sverige bör ha ett militärt försvar? (2004-2005)

Anser Du att Sverige bör ha eller inte bör ha ett militärt försvar? (1996-2003)

Anser Du att förhållandena i världen idag är sådana att vi bör ha eller inte bör ha ett militärt försvar? (1987-1995)

Som förhållandena är i världen idag, anser Du att vi bör ha eller inte ha ett försvar? (1979-1985)

29 Medlemskap i Nato eller stå utanför?

Försvarsalliansen Nato har på senaste tiden anslutit nya europeiska medlemmar. Tycker du att Sverige skall söka fullt medlemskap i Nato eller skall vi stå utanför Nato? (2006-2008)

Försvarsalliansen Nato har på senaste tiden anslutit nya europeiska medlemmar. Tycker Du att Sverige skall söka fullt medlemskap i Nato eller skall vi hålla fast vid den militära alliansfriheten? (2004-2005)

Försvarsalliansen Nato förbereder anslutning av nya europeiska medlemmar. Om Du fick bestämma – tycker Du att Sverige skall söka fullt medlemskap i Nato eller skall vi hålla fast vid alliansfriheten? (1997-2003)

31 Önskad typ av militärt försvar.

Vilken typ av militärt försvar skulle du föredra att vi har i Sverige? (2007-2008)

Vilken typ av militärt försvar skulle du/Du föredra att vi har i Sverige? Ett yrkesförsvar med enbart anställda, ett försvar som bygger på värnplikt – som vi har idag – eller att värnplikten ersätts med ett frivilligt åtagande att genomgå militär grundutbildning? (2004-2006)

Om Du fick bestämma – vilken typ av militärt försvar skulle Du föredra att vi har i Sverige? Ett yrkesförsvar med enbart anställda, ett försvar som bygger på värnplikt – som vi har idag – eller att värnplikten ersätts med ett frivilligt åtagande att genomgå militär grundutbildning på samma sätt som det ex är frivilligt att vidareutbilda sig efter den obligatoriska grundskolan? (2003)

Om Du fick bestämma – vilken typ av militärt försvar skulle Du föredra att vi har i Sverige? Ett yrkesförsvar med enbart anställda eller ett försvar som bygger på plikt? (2000-2002)

32 Inställning i några tänkta situationer rörande det militära försvaret.

Hur ställer du dig till nedanstående tänkta situationer för det svenska militära försvaret? Är du i huvudsak positiv eller negativ? (2006-2008)

Nedan framgår några tänkta situationer för det svenska militära försvaret. Hur ställer Du Dig till dem? Är Du i huvudsak positiv eller i huvudsak negativ? Bedöm situationerna var för sig. (2004-2005)

34 Uppfattning om statsutgifterna för det militära försvaret.

Tycker du att statsutgifterna för vårt militära försvar bör ökas, behållas oförändrade eller minskas? (2006-2008)

Om Du tänker på vårt militära försvar - anser Du att statsutgifterna för detta bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? (2004-2005)

Sverige har ett totalförsvar, dvs. ett försvar som förutom det militära försvaret också består av ett civilt försvar. Om Du först tänker på det militära försvaret – anser Du att statsutgifterna för det militära försvaret bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? (september 1992 -2003)

Anser Du att statsutgifterna för det militära försvaret bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? (1987-1992 februari, maj)

Anser Du att statsutgifterna för försvaret bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? (1957-1986)

42 Uppfattning om att leva i Sverige framöver.

Om du/Du tänker dig/Dig Sverige fem år framåt, tror du/Du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? Tror du/Du det blir.... (2005-2008)

Om Du tänker Dig Sverige om tio år, tror Du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? Tror Du det blir.... (1998-2004)

Om Du tänker på Sverige en tio-femton år framåt i tiden, tror Du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? (1987-1997)

46 Intresset för olika aktuella samhällsfrågor.

Hur stort är ditt intresse för följande frågor i Sverige idag? (2007-2008)

Nedan anges några frågor som är aktuella i Sverige idag. Hur stort är ditt intresse för var och en av dessa? (2006)

Nedan framgår frågor som är aktuella i Sverige idag. Hur intresserad är Du av dessa? Ange hur stort Ditt intresse är inom respektive område. (2003-2005)

Bakgrundsvariabler

De svarande indelas i befolkningsgrupper. Vilka variabler som används samt antal svarande i respektive kategori framgår nedan. Beträktaren måste observera att antalet svarande är ringa i vissa kategorier varför relativtalen måste tolkas varsamhet inom gruppen men framför allt vid jämförelser mellan grupper. Enbart preferenser för de för närvarande sju riksdagspartierna redovisas.

VARIABEL	KATEGORI	ANTAL BESVARADE ENKÄTER	
		N	%
KÖN (<i>GENDER</i>)	MAN	508	53
	KVINNA	453	47
ÅLDER (<i>AGE</i>)	18-24	98	10
	25-29	57	6
	30-39	165	17
	40-49	168	18
	50-64	300	31
	65-70	126	13
	71-74	47	5
	18-24	98	10
	25-34	128	13
	35-49	262	27
	50-64	300	31
65-74	173	18	
UTBILDNING (<i>YEARS IN SCHOOL</i>)	LÄG (HÖGST 9 ÅR)	172	18
	MEDEL (10-12 ÅR)	300	31
	HÖG (13 ÅR ELLER FLER)	481	51
BOSTADSORT (<i>LOCATION</i>)	STORSTAD (STHLM, GBG, MÖ)	351	36
	ANNAN STOR ORT (-200 000 INV)	361	38
	MELLANSTOR ORT (27-90 000 INV)	142	15
	MINDRE ORT/GLESBYGD	107	11
TIDIGARE CIVILOMRÅDE (<i>FORMER CIVILIAN COMMAND REGION</i>)	SÖDRA	390	41
	MELLERSTA	474	49
	NORRA	97	10
POLITISK SYMPATI (<i>POLITICAL PREFERENCE</i>)	CENTERN	31	3 5
	FOLKPARTIET LIBERALERNA	53	6 8
	KRISTDEMOKRATERNA	31	3 5
	MODERATA SAMLINGSPARTIET	159	17 25
	MILJÖPARTIET DE GRÖNA	45	5 7
	SOCIALDEMOKRATISKA ARBETARPARTIET	286	30 45
	VÄNSTERPARTIET	34	4 5
	ANNAT PARTI	35	4 -
INGET AV PARTIERNA	111	12 -	
VILL EJ SVARA	156	16 -	
INSTÄLLNING TILL MEDLEMSKAPET I EU (<i>OPINION ABOUT EU-MEMBERSHIP</i>)	FÖR	550	58
	MOT	294	31
	INGEN ÅSIKT	107	11
SAMTLIGA		961	100

Swedes' views on society, security policy and national defence – A brief summary

About the poll

The National Board of Psychological Defence (SPF) in Sweden conducts a yearly poll of public attitudes towards Swedish society, security policy, international affairs and defence. The first poll was conducted in 1952. Of the population of persons residing in Sweden within the age range 18 to 74 years (in total over 6.4 million persons), a representative random sample of a total of 1,198 persons were sent survey forms by post. Following three reminders from *Statistics Sweden*, a total of 961 persons answered the survey. Data collection took place from 25 August to 13 October 2008. The response rate was 48%. Thus, the attrition rate for this investigation was high. The answers received have been appraised as representing population values.

Data from this and previous studies (many with a summary in English) may be found in PDF format on the Board's website www.psyodef.se. As of 1 January 2009, SPF will be incorporated into a new governmental authority, *the Swedish Civil Contingencies Agency (SCCA)*. Interested parties are directed to the new agency's website. The present study is the last opinion survey conducted under the auspices of the Board.

Note that up to and including 1991, SPF's public opinion polls were based on face-to-face interviews. Between 1992 and 2002, the studies were based on telephone interviews. And since 2003, all source data have been based on postal surveys.

Summary of main results

Attitudes towards various international conditions (Figures 1-9)

Somewhat more than one-fifth of the population see risks for war in large parts of Europe – many more are worried about the present political situation in the world.

One-third believe the military situation in our vicinity will remain unchanged, though half of the population believe it will be less secure in the future.

More than half of the population feel that participation in the EU's peace and security policy co-operation and EU membership contribute to peace and security in Sweden – the US war on terrorism and increased immigration do not.

Our participation in military peace-promoting missions and investments in armed forces that can be used both nationally and internationally are also thought to contribute to peace and security in Sweden.

Many believe that primarily Russia, but also the US and China, are a problem for peace and security in and around Europe.

Fewer than last year are worried about terrorist attacks in Sweden – and the majority judge our preparedness against such attacks to be insufficient.

Attitudes regarding various security policy issues (Figures 10-24)

Support remains, but approval of international peace-keeping missions is tending to decline somewhat – many have no opinion about such issues.

Many have no opinion as to whether Sweden should increase or decrease the number of soldiers in peace-keeping efforts.

More than one-third have no opinion about Swedish participation in UN efforts around the world – a greater proportion, however, favour Swedish participation in such efforts.

Positive attitudes also towards a Swedish contribution in spring 2011 to the EU's battle groups, but not as many favour our taking responsibility for such a group – more have no opinion than have negative attitudes regarding these issues.

Divided opinions: about the same proportion are in favour of as are doubtful about the idea of Sweden joining a military defence co-operation within the EU.

Half of the population believe that Sweden's capacity to achieve its security policy goals is inadequate, but one-third are optimistic in their assessment.

A large majority feel it is important for Sweden to have a defence industry. Is support increasing here?

Most believe that Sweden should be among the leaders in the European defence industry in the future as well.

Swedes feel the defence industry is beneficial to Swedish society in other respects than the purely military.

About the same proportion are doubtful about or want to prohibit Swedish exports of defence material.

Attitudes towards other defence issues and preparedness (Figures 25-35)

The majority are in favour of a Swedish military defence, and this support has increased somewhat.

The ability to defend the entire country and modern weapons systems are still important to the armed forces' credibility – a voluntary or professional military service is not equally important.

Four of ten want to continue to remain outside NATO, but more than previously desire membership – without delay or in the long run.

Almost half of the population want a military defence based on a compulsory military service, but one-fourth desire a purely professional military service.

Positive attitudes towards co-ordinated military exercises prior to international efforts. Many want Sweden to increase its military co-operation with neighbouring countries.

Many more than previously want to increase military spending and fewer than previously want to decrease it. One-fifth of the population have no opinion on this issue.

The majority remain pessimistic about our preparedness to face and manage various crisis situations

Attitudes towards armed resistance in the event of attack (Figures 36-38)

Swedes' willingness to put up armed resistance in the event of a military attack is still widespread.

Figures for Finland and Sweden are fairly similar regarding general willingness to defend one's country.

Attitudes towards Swedish society (Figures 39-48)

Continued positive outlook on the quality of life today's Sweden.

More than previously feel that living in Sweden will be worse during the coming years, but half of the population do not expect any differences compared with today's situation.

Most approve of Swedish foreign policy, but many more than previously are dissatisfied with current defence policies. Many have no opinion on these matters.

Global climate change, use of the world's natural resources as well as organized international crime are seen by many as most worrying for Sweden today – considerably fewer are worried about an armed conflict near us and Sweden being a target for terrorism.

Interest in the armed forces is not particularly widespread among the general public, but is it increasing?

Sweden would certainly receive help from other countries – though not in all crisis situations!

Concluding comments

Many responses in the present survey are in line with those of previous opinion studies conducted by the Board. In several cases, however, changes are seen in relation to the situation one year ago. Compared with the 2007 survey, we see, among other things, an increased proportion of the population who are worried about risks of war in large parts of Europe, who believe the military situation in our vicinity will be less secure in the years to come, who feel Russia is a serious problem for peace and security in and around Europe, who consider that Sweden needs a military defence, and who desire increased military spending. We also find that a larger proportion favour defence and security policy co-operation (EU, NATO). A strong shift towards negative attitudes is observed regarding views on Swedish current defence policies. A greater proportion in the present survey than previously feel living in Sweden will become worse during the coming five years. At this point, we can only explain these changes in terms of the events and debates in Swedish society and the international events occurring during the period of data collection for this study.

It is certainly not easy to interpret changes seen in this kind of study. Do they reflect real shifts in opinion, do they mark the beginning of a trend or has chance played a role? The fact that we live in a changing world probably causes many people to be unsure of their understandings of and opinions about various societal issues, especially in the area of security and defence policies. This means that the opinions and attitudes seen in opinion surveys that deal with such issues must be interpreted with care – *cum grano salis*.

One impression that remains after the most recent SPF studies is of the considerable proportion of the population who “have no opinion” or who do not wish to or cannot answer questions about security policy and/or defence. It is difficult to say whether this is due to the individual’s lack of knowledge or interest – or both – or whether the cause in many cases is unclear signals from the government. Today, central questions in “the area of defence” in a broader sense include, in addition to our military defence, non-military crisis management, society’s safety, and international non-military and military co-operation for peace within the framework of the UN, EU and other international organizations.

Issues and circumstances related to Sweden’s security and defence are more complicated today than previously and are not things the man in the street usually thinks about. Many have also seen clear indications that the population’s interest in getting involved in societal issues, political life, and in acquiring information about events, etc., has abated during recent years. People’s interest is instead directed at questions that are close to the individual and his/her everyday life, whereby these questions, together with political mantras such as “healthcare, schools, day- and eldercare”, have taken centre stage. Issues that are more diffuse

and do not directly affect the individual, and that he/she has no or little experience of, easily fade into the background when they must compete with everyday life issues. We willingly leave such difficult questions and standpoints to others.

Society's safety is in fact an important question for each individual. It is both a question of democracy and of efficacy. In this context, we must safeguard the vital concept of *support of the people*. Without the insight, understanding and support of the population as regards defence and security policy orientations and measures, there is a risk that vital sectors of society will only be the business of the already initiated, while increasing numbers of citizens are excluded. If these issues are to be of more immediate interest, they must be presented in a clearer manner than has been the case thus far. The goal should be to create greater involvement among both decision-makers and individual citizens.

For various reasons, the fact that interest in issues regarding Sweden's defence has increased in the population must be considered gratifying, at least if we compare the results of the present study with those of, e.g., last year. In the majority of surveys since 2003, Sweden's defence is the area for which interest is the least spread in society. The fact that this interest is spreading, however, must for the time being be attributed to more immediate causes, such as the increased news reporting and debates on defence issues following the past months' turbulence over defence costs, shutdowns of military units, the twists and turns surrounding the FRA (*Swedish National Defence Radio Establishment*) law and the proposed surveillance activities, etc., but also over international events that affect Sweden, e.g., the invasion of Georgia. We can see that groups who report being interested in issues concerning Sweden's defence and groups who are not interested also differ in their opinions on several central aspects of Swedish defence and security policy (see *Figure 48*).

Another factor that may have changed the response patterns in the survey are events and debates in society concerning defence and security policy and how these are presented by the news media. There was a considerable amount of reporting on such issues during spring, summer and autumn 2008, in the press as well as broadcast media, and this probably caused people to think about these issues. Only future studies can show whether the observed changes will hold or whether they are temporary.

The high external attrition seen in the present study can lead to differences in response patterns in relation to previous studies. Despite post-stratification, which often reduces the random uncertainty in estimated percentages and numbers, attrition may have played a role. For the second time in the history of the Board's opinion surveys, the number of people who for various reasons chose not to participate is greater

than the number who completed the study. The size of the attrition often makes it difficult not only to compare the response distribution across years, but also to compare groups within a single study.

However, the fact that the attrition rate for this type of investigation has increased is not unique to the present survey. The attrition in SPF's opinion surveys follows the general trend in Sweden towards decreased response rates. In SPF's case, however, the decline in responses is quite substantial. Up to and including 1991, when SPF's public opinion polls were based on face-to-face interviews, the response rate was around 80%. Then the rate of response in the telephone interviews declined from 80% in 1992 to 64% from 2000 to 2002. In the first postal survey in 2003, 58% participated, a proportion that for the two latest studies declined to 48%. The reasons for this development may be many. The negative trend is clear and must be paid attention to if studies of security policy and defence are to continue in the present form.

This public opinion poll is the last to be conducted under the auspices of SPF. As of 1 January 2009, the responsibility will be transferred to the newly-formed *Swedish Civil Contingencies Agency* (SCCA). Within the area of responsibility of this new governmental authority, issues concerning society's emergency preparedness will be gathered and competence from the current *Swedish Emergency Management Agency*, the *Swedish Rescue Services Agency* and the *National Board of Psychological Defence* will be combined. Thus, these three authorities will cease to exist as separate organizations. This should imply good opportunities to create a comprehensive picture of this area, which in turn – if you wish – could provide prerequisites and opportunities for broadening the perspective of the opinion surveys, thereby increasing their value as sources of knowledge and information on the general public's attitudes and opinions with regard to Sweden's defence and emergency preparedness in the broadest sense

